

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

EĞİTİM UYGULAMA OKULLARI
TOPLUMSAL UYUM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

145042

Hazırlayan

Güven UZUN

145042

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Füsün ÖKSÜZOĞLU

Ankara - 2004

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Güven UZUN'a ait "Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN...Yrd. Doç. Dr. Ayşe Füsün Öksüzöğür.....
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Öksüzöğür

ÜYE...Yrd. Doç. Dr. E. R. Özen Özman.....
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Özman

ÜYE...Yrd. Doç. Dr. Melek Gökmen.....
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Gökmen

ÖZET

Bu araştırmada 2002-2003 öğretim yılında uygulamaya başlanan Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel bir çalışmadır ve 2003-2004 öğretim yılında Ankara ili sınırları içindeki eğitim uygulama okullarında görev alan 115 öğretmen üzerinde yapılmıştır.

Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirilmesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini almak üzere bir anket geliştirilmiş; öğretim programının amaçlarına, içeriğine, öğrenme-öğretme süreçlerine ve değerlendirme öğelerine ilişkin veriler, bu anketle toplanmıştır.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde, her madde için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri bulunmuştur. Görüşler arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için "t" testi yapılmış ve 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Grup sayısı ikiden fazla olduğunda tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. "F" değerinin anlamlı olduğu durumlarda, farkın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak için Scheffe testi uygulanmıştır. Varyans, 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

ABSTRACT

This research aims to evaluate “The Curriculum of Social Adjustment Skills of Education Practice Schools For Mentally Retarded Childrens” which was put into practice during 2002-2003 according to views of instructors. This research is a descriptive study. It has been carried upon 115 teachers employed in Education Practice Schools For Mentally Retarded Childrens within the boundaries of Ankara province during 2003-2004.

A survey regarding the evaluation of “The Curriculum of Social Adjustment Skills of Education Practice Schools For Mentally Retarded Childrens” has been developed. The data concerning the goals, content, learning-teaching process and evaluation of curriculum has been gathered in this survey.

In analysis of the data gathered, arithmetic mean and standard deviation have been computed for each article. To determine whether there are meaningful differences between views, “t” test has been applied and 0,05 meaningful level has been detected. When the number of groups have been more than two, one way variance analysis has been applied. In these cases where “F” value has been meaningful, in order to determine in which groups the difference stem from, Scheffe test has been applied. Variance has been detected around 0,05 meaningful level.

ÖNSÖZ

Eğitim sistemlerinin çağdaş standartlara ulaşmasında rol oynayan önemli unsurlardan birisi de program geliştirme çalışmalarıdır. Nitekim örgün ve yaygın eğitim kurumları için geliştirilen programların sürekli gözden geçirilmesi, eksikliklerinin düzeltilmesi gerekmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi de uygulamaya koyulan programların değerlendirilmesi ile mümkündür.

Bu araştırmanın amacı 2002-2003 öğretim yılında uygulamaya konulan Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı içinde yer alan Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı değerlendirmektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için hazırlanan programların geliştirilmesine olumlu katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

Araştırmanın her aşamasında görüş ve önerilerinden yararlandığım, fikirleri ile çalışmalarına yardımcı olan ve bana yol gösteren danışmanım ve değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ayşe Füsun ÖKSÜZOĞLU' na teşekkür ederim. Anketlerin uygulanmasında desteklerini gördüğüm Birgül AYHAN'a, Yasemin ÖZTÜRK'e, Derya FIRLANGEÇ'e, Elif SEYLİM'e ve Aytaç ÖZMEN'e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tezin yazımı ve düzeltilmesi sırasında yardımlarından dolayı değerli arkadaşım Hidayet TÜTÜNCÜ'ye ve eşim Özlem UZUN'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Güven UZUN

Haziran, 2004

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET...	i
ABSTRACT...	ii
ÖNSÖZ...	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu	1
Eğitim Programı.....	2
Öğretim Programı.....	3
Eğitimde Program Geliştirme	4
Eğitimde Program Değerlendirme.....	6
Özel Eğitim Programları.....	9
Türkiye’de Özel Eğitim Programları.....	11
Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı.....	13
Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı.....	14
1. Programın Amaçları.....	15
2. Programın İçeriği.....	15
3. Programın Öğrenme-Öğretme Süreçleri.....	17
4. Programın Değerlendirme Ögesi.....	20
Problem Cümlesi	21
Alt Problemler	21
Sayıtlılar (Varsayımlar)	22
Sınırlılıklar	22
Araştırmanın Amacı ve Önemi	22

Tanımlar.....	23
İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	24

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli.....	29
Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	29
Veri Toplanma Aracı.....	30
Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	31
Verilerin Analizi.....	32

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

A. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri.....	33
1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	33
2. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları.....	34
3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Dağılımları.....	35
B. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçlar, İçerik, Öğrenme Öğretme Süreci ve Değerlendirme Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	36
1. Öğretmenlerin Programın Amaçlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	36
2. Öğretmenlerin Programın İçeriğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	43
3. Öğretmenlerin Programın Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	46
4. Öğretmenlerin Programın Değerlendirme Öğesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	53

C. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçlar, İçerik, Öğrenme-Öğretme Süreci ve Değerlendirme Öğelerine İlişkin Cinsiyete Göre Öğretmen Görüşleri	57
1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Amaçlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	57
2. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın İçeriğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	59
3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	61
4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Değerlendirme Öğesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	64
D. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçlar, İçerik Öğrenme-Öğretme Süreci ve Değerlendirme Öğelerine İlişkin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Görüşleri.....	66
1. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Amaçlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	66
2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın İçeriğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular....	69
3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	71
4. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Değerlendirme Öğesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular	74
E. Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Tekrar Geliştirilmesi İhtiyacına İlişkin Görüşleri	76

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
Sonuç.....	79
Öneriler.....	82
KAYNAKÇA.....	84
EKLER.....	92
EK-1 Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı	
EK-2 Araştırmada Uygulanan Anket Örneği	
EK-3 Anketlerin Okullarda Uygulanması İle İlgili İzin Yazışmaları	

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

ŞEKİLLER

Sayfa No

Şekil 1 Program Geliştirmede Temel Aşamalar.....5

Şekil 2 Program Değerlendirme Çeşitleri.....7

TABLolar

Tablo 1 Eğitim Uygulama Okulları Haftalık Ders Çizelgesi... ..14

Tablo 2 Eğitim Uygulama Okullarının ve Ankete Cevap Veren Öğretmenlerin
İlçelere Göre Dağılımları... ..30

Tablo 3 Veri Toplama Aracının Dönüş Oranına Göre Dağılımı... ..31

Tablo 4 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları... ..33

Tablo 5 Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları... ..34

Tablo 6 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumuna Göre35
Dağılımları

Tablo 7 Öğretmenlerin Programın Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı... ..36

Tablo 8 Öğretmenlerin Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı... ..43

Tablo 9 Öğretmenlerin Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin
Görüşlerinin Dağılımı... ..46

Tablo 10 Öğretmenlerin Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin
Dağılımı... ..53

Tablo 11 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	57
Tablo 12 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	59
Tablo 13 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	62
Tablo 14 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	64
Tablo 15 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	67
Tablo 16 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	70
Tablo 17 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	72
Tablo 18 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	74
Tablo 19 Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının Tekrar Geliştirilmesi İhtiyacına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	76
Tablo 20 Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının Tekrar Geliştirilmesine İhtiyaç Duyulan Öge Veya Ögelere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	77

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, toplum yapımıza her alanda girmekte ve yaşamımızı etkilemektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla toplumsal yaşama yansıyan gelişme ve değişimlerden kuşkusuz eğitim kurumları da etkilenmektedir. Bilim dünyasında oluşan gelişmeler çağdaş toplumlarda eğitim programlarını da yakından ilgilendirmekte ve program geliştirme çalışmalarını sürekli kılmaktadır. Çünkü eğitim, bireye yeni davranışlar kazandırmada ve mevcut davranışların değiştirilmesinde en etkili süreçtir. Eğitimin diğer davranış süreçlerinden ayrılan en önemli özelliği, bir amaç doğrultusunda ve planlı olarak yapılmasıdır. Bu nedenle Ertürk (1997:12) eğitimi, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme süreci” olarak tanımlamıştır. Diğer bir deyişle bireyler, içinde yaşadığı toplumla etkileşimde bulunarak sosyalleşir. Bu süreç içerisinde bireyde öğrenme ve bu öğrenmeye bağlı olarak davranış değişikliği meydana gelir. Eğitimde amaçlanan, bireye kazandırılacak olan davranışların istenilen yönde olmasıdır. Bu nedenle eğitim, planlı olarak, eğitim ve öğretim programları yoluyla gerçekleştirilir. Özel eğitime muhtaç bireyler de formal eğitimin bütünü içinde olduklarından dolayı bu bireylere verilen eğitim de aynı şekilde planlı olarak, eğitim ve öğretim programları yoluyla gerçekleştirilir.

Eğitim Programı

Eğitim sistemleri eğitim programları sayesinde işlerlik kazanır. Eğitim programı çok kapsamlı bir kavram olduğu için kaynaklarda birbirinden farklı tanımlara rastlanmaktadır. Tanımların çeşitliliği, yazarların eğitim anlayışlarının ve planlı eğitimin hangi boyutlarda olabileceğine dair görüşlerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır (Erden, 1998:2).

Türkiye’de program geliştirme çalışmalarında önemli söz sahibi olan Varış (1997:14) eğitim programını, “bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetler” olarak tanımlamaktadır. Ertürk (1997:95), eğitim programını “yetişek” olarak nitelendirmekte ve “geçerli öğrenme yaşantıları düzeni” olarak tanımlamaktadır. Ona göre yetişek, öğrenci açısından bir öğrenme yaşantıları düzeni, eğitimci açısından ise bir eğitim durumları düzenidir (Demirel, 1999:5). Doğan (1979:9) eğitim programını, “öğrencilerden beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamı” şeklinde tanımlamıştır. Demirel (1999:5) ise eğitim programını “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlamıştır.

Tüm bu tanımlar incelendiğinde eğitim programının, öğrencilerin milli eğitimin amaçlarına ulaşmalarını sağlamak amacıyla yapılan etkili ve kalıcı bir öğrenme öğretmeye yönelik çalışma ve planlı faaliyetler olduğu söylenebilir. Özel eğitim programlarının amacı da aynı şekilde özel eğitime muhtaç bireyler için etkili ve kalıcı bir öğrenme öğretme sistemi oluşturmak ve bu bireylerin planlı bir şekilde milli eğitim sisteminin amaçlarına ulaşmasını sağlamaktır.

Öğretim Programı

Eğitim programı ve öğretim programı, çoğunlukla birlikte ya da birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Eğitim programının kapsamı içinde yer alan öğretim programı, öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili tüm faaliyetlerden oluşmaktadır. (Varış, 1997 ; Demirel, 1999). Büyükkaragöz'e (1997:2) göre öğretim programı, bir öğretim basamağındaki okutulacak dersin konu ve amaçlarını, kaç saat okutulacağını, amaçların hangi yöntem ve teknikler ile öğrencilere kazandırılabilceğini gösteren ayrıntılı kılavuzdur. Başka bir deyişle, öğretim programı bir dersle ilgili öğrenme-öğretme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir proje planıdır (Özçelik, 1992:4).

Öğretim programlarıyla ders konuları, zaman, eğitim kurumunun amaçları ve eğitim kademesi göz önünde bulundurularak düzenlenir. Öğretim programı, eğitim programlarının ağırlıklı kesimidir ve belli sistem içinde, bazı bilgi ve becerilerin davranışa dönüştürülmesini öngörür. Örneğin ülkemizde ilköğretim dördüncü sınıfta öğretilmesi öngörülen Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi derslerin tümü, bu sınıf düzeyi için öğretim programını oluşturur (Büyükduman, 2001:5). Özel eğitime muhtaç bireylerden olan zihinsel engelli öğrencilerin devam ettiği okullardan biri olan eğitim uygulama okulları için hazırlanan "Eğitim Uygulama Okulu Programı" içerisinde alan Toplumsal Uyum Becerileri, Dil ve Konuşma Gelişimi, Hayat Bilgisi, Matematik, Okuma Yazma, Beslenme Bilgisi, Resim, Müzik gibi dersler bu okullarda uygulanması amacıyla hazırlanmış öğretim programlarıdır.

Okullarımızda uygulanan öğretim programları aracılığıyla öğrencilere toplumsal yaşam için gerekli davranışlar kazandırılmaya çalışılır. Ancak hangi program olursa olsun çağın gerisinde kalmaması gerekmektedir. Programların dünyadaki mevcut değişimlere paralel olarak geliştirilmesi büyük önem taşır. Bu nedenle eğitimde program geliştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Eğitimde Program Geliştirme

Bir eğitim programının amacına ulaştığının en büyük göstergesi programın uygulamada verdiği sonuçtur. Bu nedenle eğitim programları hazırlandıktan sonra uygulama süreci ile uygulama sonucunda elde edilen ürün sürekli izlenmeli ve programın işlevselliği hakkında bilgi toplanmalıdır. Bu bilgiler ışığında programda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Günümüzde tüm derslerin içeriği ve geçerliliği sabit kalmamakta ve sürekli değişmektedir. Bir eğitim sisteminin hızla değişmekte ve gelişmekte olan toplumun taleplerini karşılaması için eğitim programlarının geliştirilmesi zorunludur (Yüksel, 2000:3).

Literatürde tıpkı eğitim programı gibi, program geliştirmeye yönelik olarak ta bir çok tanım yapılmıştır. Varış (1994:21) program geliştirmeyi, “gerek okul içinde gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordineli çalışmaların tümüdür” şeklinde tanımlamıştır. Erden (1998:4)’e göre program geliştirme en genel anlamıyla “eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir”. Demirel (1999:6) ise program geliştirmeyi “eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlamaktadır.

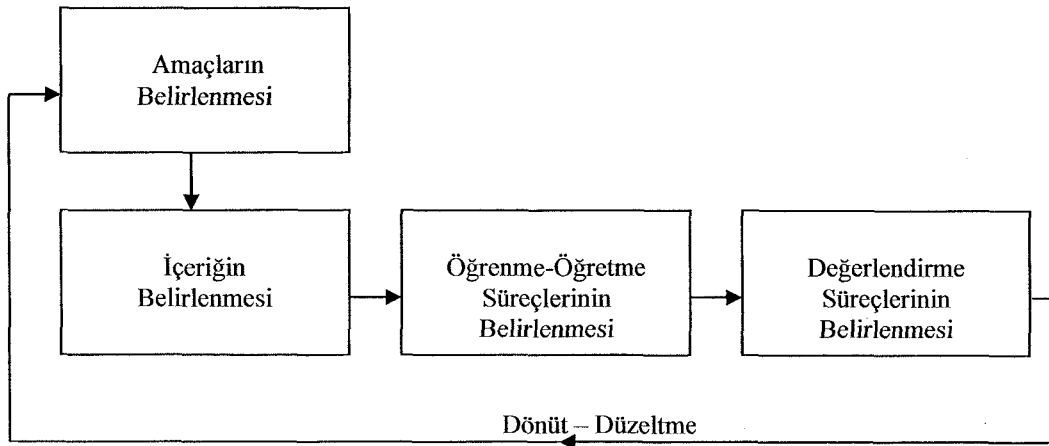
Bu tanımlardan da anlaşılabacağı gibi program geliştirme mevcut eğitim programlarının araştırmalara dayalı olarak tekrar geliştirilmesi ve eğitim programlarının değişen şartlara uygun hale getirilmesi için yapılan faaliyetlerdir. Genel eğitim alanında olduğu gibi özel eğitim alanı için hazırlanan programların da değişen şartlara ve zamana uygun olarak geliştirilmesi zorunludur.

Erişen’e (1998:80) göre günümüzde en çok bilinen program geliştirme modeli Tyler modelidir. Ülkemizde de benimsenen bu model diğer program geliştirme yaklaşımlarını da etkisi altına almıştır.

Eğitimde program geliştirme alanının öncülerinden Tyler, program geliştirmede cevaplandırılması gereken dört temel soruya dikkat çekmiştir (Ornstein ve Hunkins 1988:213). Bunlar;

1. Okulun gerçekleştirmek istediği amaçlar neler olmalıdır?
2. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için hangi eğitim yaşantıları bireylere kazandırılmalıdır?
3. Eğitim yaşantıları etkili olarak nasıl düzenlenmelidir?
4. Ulaşılmak istenen amaç ne ölçüde gerçekleşmiştir?

Bu sorulara bakıldığında program geliştirmenin temel olarak dört aşamadan meydana geldiği görülmektedir. Buna göre; eğitimde program geliştirmenin ilk aşaması amaçların belirlenmesidir. Amaçların belirlenmesi ile hangi davranışların öğretim yolu ile öğrencilere kazandırılacağına karar verilir (Fidan, 1996:20). Program geliştirmenin ikinci aşaması amaçların gerçekleştirilebilmesi için gerekli öğrenme yaşantılarının yani içeriğin belirlenmesidir. Program geliştirmede üçüncü aşama geliştirilen programın uygulanmasıdır. Bu aşamada amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak gerekli öğrenme öğretme süreçleri işe koşulur. Program geliştirmenin son aşaması ise değerlendirmedir. Belirlenmiş olan amaçlara ne derece ulaşıldığını tespit etmede değerlendirme süreçlerinden faydalanılır. Program geliştirmenin temel aşamaları Şekil 1 de daha iyi görülebilir.

Şekil 1 Program Geliştirmede Temel Aşamalar (Sezgin, 1994:20)

Şekil 1’de görüldüğü gibi program geliştirmenin amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme olmak üzere dört temel aşaması bulunmaktadır. Bu aşamaların tümü birbiriyle etkileşim içerisindedir. Aşamaların birinde yapılan değişiklik diğer aşamaları da etkilemektedir. Değerlendirme aşamasının sonunda, elde edilen bilgiler ışığında programın eksiklikleri tespit edilir ve program tasarısının düzeltilmesine çalışılır. Özel eğitim programları da genel eğitim programlarının dışında tutulamayacağından dolayı özel eğitime muhtaç bireyler için hazırlanan programlar yukarıda belirtilen sisteme bağlı kalınarak hazırlanır.

Eğitimde Program Değerlendirme

Değerlendirme, gözlem ya da ölçme sonucunda elde edilen ölçüm ya da ölçümleri, uygun bir kriter veya kriterle karşılaştırarak değer yargısına varma işlemidir (Öncü, 1995:19).

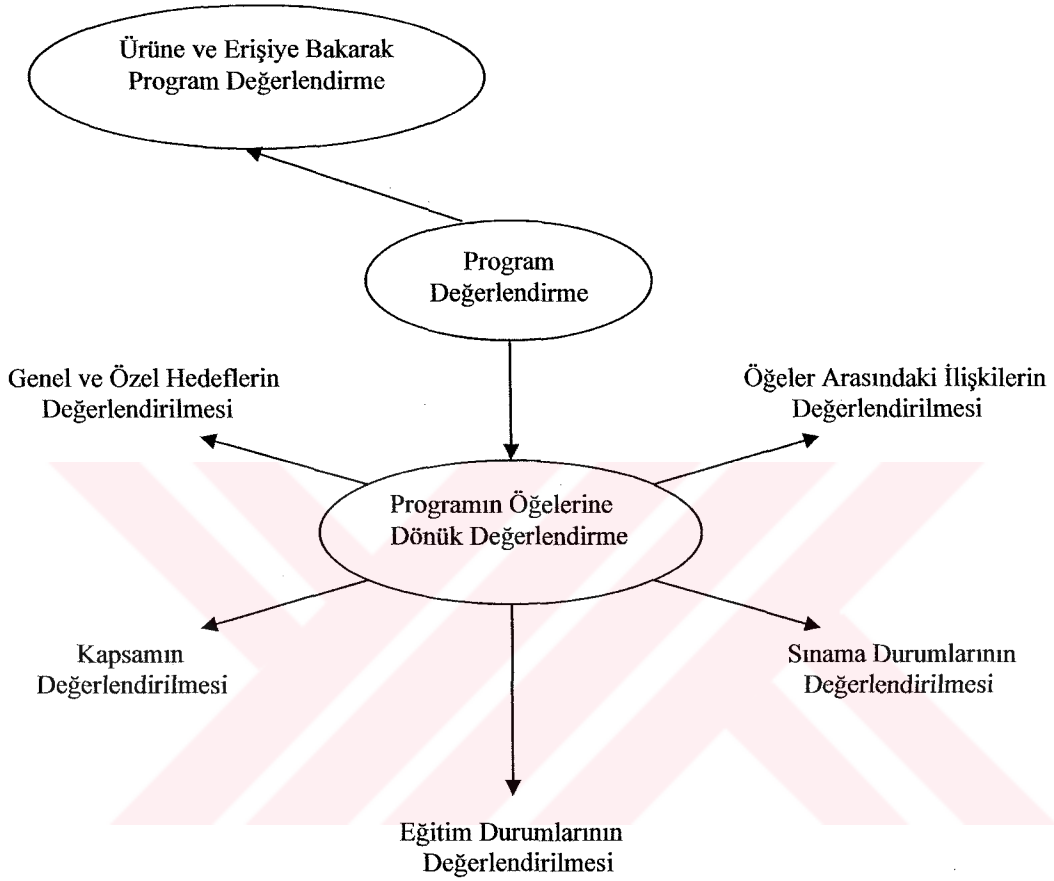
Eğitim sürecinde değerlendirme genellikle iki amaca yönelik olarak yapılmaktadır (Erden, 1998:9). Bunlar;

1. Öğrencilerin başarısını değerlendirerek belirli bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar vermek,
2. Eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamak.

Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme süreçleri iç içedir ve program değerlendirme konusunda farklı yaklaşımlar vardır. Değerlendirme, program geliştirme faaliyetlerinin önemli ve vazgeçilmez bir aşamasıdır (Varış, 1994:252).

Erden (1998:10) program değerlendirmeyi “gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve

programın etkililiği hakkında karar verme süreci” olarak tanımlamıştır. Şekil 2’de Erden (1998:43) program değerlendirme çeşitlerini şema halinde göstermiştir.

Şekil 2 Program Değerlendirme Çeşitleri

Turgut (1983: 217) program değerlendirmeyi, işlevine göre üç grupta toplamıştır.

1. Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme
2. Biçimlendirici (Formative) Değerlendirme
3. Toplam (Summative) Değerlendirme

Yansıtıcı (Reflective) Değerlendirme: Programın başlangıcında yapılan değerlendirmedir. Program taslağı uygulamaya konulmadan önce, amaçların tutarlılığı, amaçların davranışlarla ilişkileri ve öğrenme öğretme etkinliklerinin amaçları gerçekleştirme olasılığı, öğrenme araç, yöntem ve tekniklerin öğrenci

seviyesine uygunluğu, değerlendirme araçlarının geçerliliği üzerinde araştırma yaparak ve uzman görüşleri alınarak yapılır (Turgut, 1983: 217-218).

Biçimlendirici (Formative) Değerlendirme: Biçimlendirici değerlendirmeyi Demirel (1999:169) “süreç içinde öğrencilerin öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmak için yapılan değerlendirme” şeklinde tanımlamıştır. Bu değerlendirme, programa sürekli geri bildirim sağlamakta ve iyileştirici önlemlerin alınması için kontrol sistemi oluşturmaktadır.

Toplam (Summative) Değerlendirme: Turgut (1983:218) bu değerlendirmeyi, “deneme öğretimi sonunda yapılan, daha önceki değerlendirmeleri de kapsayan ve durum muhasebesine dönük değerlendirme” olarak tanımlamıştır. Demirel de bu değerlendirme için “düzey belirleyici değerlendirme” adını kullanmıştır (Demirel, 1999:170).

Eğitim programlarının değerlendirilmesine ilişkin yaklaşımları da Ertürk (1997:114) altı ana grupta toplamıştır. Bunlar;

1. Yetişek tasarısına bakarak değerlendirme,
2. Ortama bakarak değerlendirme,
3. Başarıya bakarak değerlendirme,
4. Erişieye bakarak değerlendirme,
5. Öğrenmeye bakarak değerlendirme,
6. Ürüne bakarak değerlendirme yaklaşımları.

Ertürk (1997:114) belirttiği program değerlendirme yaklaşımları içinde ürüne bakarak yapılan değerlendirmeden daha kapsamlı bir sonuç alınabileceğini ifade etmiştir. Bu değerlendirme diğer yaklaşımların bir çeşit karması olmakla birlikte, eğitim programının uygun olup olmadığı hakkında bir fikir vermektedir.

Program değerlendirmede sözü edilen yaklaşımların yanı sıra son yıllarda ortaya koyulan farklı program değerlendirme modelleri de bulunmaktadır. Belli başlı program değerlendirme modelleri şunlardır (Erden, 1998:11-13);

1. Hedefe Dayalı Program Değerlendirme Modeli
2. Stufflebeam'ın Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli
3. Eğitsel Eleştiri Modeli

Program değerlendirme modelleri büyük ölçüde program geliştirme yaklaşımının türüne göre farklılık göstermektedir. Yukarıda kayıt edilen yaklaşımlardan her biri, program değerlendirmeye katkı sağlayıcı olmakla birlikte, tek başına yeterli olamaz. Amaca göre bunlardan bir kaçının birlikte kullanılması daha yeterli bilgi elde etmeye yardım edecektir. Program değerlendirme araştırmalarında araştırmacılar kendi amaç ve koşullarına uygun modeli seçebilir ya da bu modellerden yola çıkarak yeni bir model geliştirebilirler (Erden, 1998:11).

Eğitim uygulama okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın etkililiğinin araştırıldığı bu çalışmada “yetişek tasarısına” (eğitim programına) bakılarak yapılan program değerlendirme yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım, eğitim programlarının değerlendirilmesinde en çok kullanılan yaklaşımlardan birisi olmakla birlikte eğitim programının “amaç”, “içerik”, “öğrenme-öğretme süreçleri” ve “değerlendirme” öğelerinin kullanışlılığı konusunda fikir vermeyi amaçlar.

Özel Eğitim Programları

Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyde anlamlı farklılık gösteren bireyler, özel eğitime muhtaç bireylerdir (MEB, 2002:1). 2002 yılında yapılan Türkiye Özürlüler Araştırması istatistikî verilerine göre, Türkiye nüfusunun %12,29'unu özürlü bireyler; bunların %0,48'ini de zihin engelliler oluşturmaktadır (www.ozida.gov.tr).

Bir sistem olarak eğitim, ancak sistemi oluşturan bütün öğelerin etkileşimi ile gelişebilir. Zihinsel, duygusal ya da fiziksel yetersizliği olan çocuklar için düzenlenen özel eğitim programları, genel eğitim sisteminin içinde bir alt öğeyi oluşturmalarına rağmen sistemin bütününün işleyişinden yoğun biçimde etkilenmektedir (MEB Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu, 2000:72). Çünkü

özel eğitime muhtaç bireylere hizmet eden okullar, personel, öğretim araçları ve bunun gibi tüm unsurlar Türk Eğitim Sistemi'nin bir ögesini oluşturmaktadır.

Genel eğitim alanında olduğu gibi, özel eğitim alanında da eğitim programlarının önemi büyüktür. Ancak özel eğitime muhtaç öğrencilerde mevcut bulunan yetersizlik veya yetersizlikler bu öğrencilerin öğrenme yeteneğinden yoksun olarak nitelendirilmelerine neden olmaktadır. Oysa uygun ortam, personel, araç-gereç, program ve bunun gibi unsurlar bulunduğu bu öğrencilerde de öğrenme gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle özel eğitim programlarında, engelli öğrencilerin ihtiyaçları üzerinde odaklanarak fiziksel, sosyal, iletişim ve dil becerilerinin geliştirilmesi için ilgi çekici araç ve gereçlerin hazırlanması gerekli görülmektedir (Gürgür, 2001:10).

Özel eğitime muhtaç bireylerin biyolojik ve psiko-sosyal gereksinimleri normal bireylerinkinden farksızdır. Toplumun gereksinimleri de bunlar açısından ayrıcalık gösteremez. Bu bakımdan özel eğitim programlarının amaçları normal bireyler için hazırlanan eğitim programlarından çok fazla farklı olmasına gerek yoktur (Enç, Çağlar, Özsoy, 1981:371). Özel eğitim programlarının, genel eğitim programları temel alınarak geliştirildiğinin vurgulanmasına rağmen, özel eğitim programlarında öğeler ve dolayısıyla uygulamalar bakımından farklılıkların olduğu ifade edilmektedir. Bu bilgilerden yola çıkarak uzmanlar, özel eğitim programlarını, "Kısa ve uzun dönemli amaçların ayrıntılı olarak tanımlandığı, içeriğin ayrıntılı olarak belirlendiği, eğitim durumlarının açıklandığı ve amaçların gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi için değerlendirme faaliyetlerinin bulunduğu ve bu değerlendirme faaliyetlerinin nasıl yapılacağının belirtildiği bir doküman " olarak tanımlamışlardır (Gürgür, 2001:11).

Türkiye’de Özel Eğitim Programları

Türkiye’de özel eğitime personel yetiştirme ile ilgili çalışmaların başlangıcı yaklaşık kırk yıl öncesine dayanmaktadır. M.E.B’ in 24.04.1952 tarih, 50 ve 52 sayılı Talim Terbiye Kurulu’nun “Arızalı öğrencilerin eşit şartlar içinde okula alınması” ve “Özel eğitim ve öğretime muhtaç çocuklara mahsus okulların mütehasşıs öğretmenlerini yetiştirecek okulların açılması” ile ilgili kararları Türkiye’de özel eğitime yönelik yapılan ilk çalışmalardır.

Özel Eğitim alanına öğretmen yetiştirilmesine ilk olarak 1950’li yıllarda başlanmıştır. 1952-1953 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’ nde iki yıllık bir “özel eğitim” bölümü açılmıştır; ancak 1955 yılında kapatılmış, bölüm mezunları yetiştirme yurtlarına öğretmen olarak atanmıştır (Binbaşoğlu,1995:339-340). 1983-1984 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı bünyesinde Özel Eğitim Öğretmenliği Programı açılmıştır. 1987-1988 öğretim yılında ise Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Özel Eğitim Anabilim Dalı açılarak öğrenci alınmaya başlanmıştır (Başbakanlık Özürlüler Şurası Ön Komisyon Raporu, 1999:216). 1991 yılında da Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Anabilim Dalına öğrenci alınarak bu alanda öğretmen yetiştirilmesine devam edilmiştir (Binbaşoğlu, 1995:397).

Ülkemizde 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nda özel eğitim okullarında uygulanacak olan eğitim programlarının özel olarak hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmış ve genel eğitim programlarına uygun olarak yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir (M.E.B. I. Özel Eğitim Konseyi Raporu, 1991).

Özel eğitim hizmetleri ile ilgili olarak 30.05.1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinden yola çıkılarak 18.01.2000 tarihinde 23937 sayılı Resmi Gazete’nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile ayrı olarak özel eğitim programları yerine, özel eğitim okullarında genel eğitim programının

uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı yönetmelikte eğitim programları hakkında şu madde bulunmaktadır;

“Eğitim-Öğretim Programları;

Madde 61: Özel eğitim okul ve sınıflarında genel/mesleki öğretim programları uygulanır. Öğrencilerin özellikleri, öğrenme yeterlilikleri ve öğrenme hızları dikkate alınarak, söz konusu programlarda denkliği bozmayacak şekilde düzenlemeler yapılır. Bu programlar ile birlikte destek eğitim programları uygulanması esastır. Uyarlanmış genel/mesleki öğretim programları, öğrencilerin eğitimlerini diğer okullarda akranlarıyla birlikte sürdürecektir yeterliliklere ulaşmayı veya yeteneklerini üst düzeyde geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımla sadeleştirilerek, değiştirilerek veya zenginleştirilerek hazırlanır. Özel eğitim okul ve sınıflarında; öğrencilerin bireysel gelişim özellikleri ve öğrenme yeterlilikleri dikkate alınarak, farklı konu ve sürelerde hazırlanmış, iletişim becerileri ile akademik ve sosyal becerilerin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmış gelişimsel eğitim programları da, hazırlanarak uygulanır. Özel eğitim gerektiren bireyleri; ilgi gereksinim ve yeterlilikleri doğrultusunda iş hayatına hazırlayan, uygulama ağırlıklı ve bireyin o işi veya mesleği amaçlanan yeterlilikte yapmasını sağlayacak iş ve meslek öğretim programları uygulanır” (M.E.B. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2000).

Eğitim programları ile ilgili bu madde, özel eğitime muhtaç bireylerin de Türk Eğitim Sistemi’nin “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” genel amacı çerçevesinde özel eğitim kurumlarının “Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel, araç gereç kullanarak ilgileri, gereksinimleri, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda, üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve yaşama hazırlanmalarını sağlamak” amacını gerçekleştirebileceğini göstermektedir.

Ülkemizde son yıllarda, özel eğitim alanında yapılan program geliştirme çalışmaları sayesinde özel eğitime muhtaç bireyler için üç yeni program yürürlüğe girmiştir. Bunlar;

1. İlköğretim okulu orta düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocuklar eğitim programı,
2. Eğitim-uygulama okulu eğitim programı,
3. Otistik çocuklar eğitim programıdır.

Bu çalışmanın kapsamını öğretilebilir zihin engelli öğrencilerin devam ettiği eğitim uygulama okullarında kullanılan Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı içerisindeki Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır. Araştırmada, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğretmenlerin görüşleri ve programın uygulanma süreçleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmaktadır.

Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı

Ülkemizde öğretilebilir zihin engelli çocuklara eğitim ve öğretim hizmeti veren eğitim uygulama okulları gündüzlü özel eğitim okulu düzenlemesi şeklindedir. Bu okullarda öğretim süresi ilköğretimde olduğu gibi sekiz yıldır. Eğitim uygulama okullarında uygulanan programın temelini 09.04.1990 tarih ve 44 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile denemek ve geliştirilmek üzere hazırlanan “Öğretilebilir Çocuklar Okulu Programı” oluşturmuştur. Programda; Hayat Bilgisi, Matematik, Beden Eğitimi, Resim-İş Eğitimi, Müzik Eğitimi, Dil Eğitimi gibi dersler yer almıştır.

Temel eğitimin sekiz yıla çıkartılmasıyla birlikte eğitim uygulama okullarının yapısı değişmiş ve bu okullarda yeni düzenlemeye gidilmiştir. Talim Terbiye Kurulunun 16.01.2002 tarih ve 4 sayılı kararı ile kabul edilen Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı 2002-2003 eğitim öğretim yılından itibaren yürürlüğe girmiştir (MEB. Tebliğler Dergisi, 2002). Aşağıdaki tabloda, eğitim uygulama okullarına ait haftalık ders çizelgesi görülmektedir.

Tablo 1 Eğitim Uygulama Okulları Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Toplumsal Uyum Becerileri	4	4	3	3	3	3	2	2
Hayat Bilgisi	3	3	3	3	2	2	2	2
Dil ve Konuşma Gelişimi	4	3	2	2	2	2	2	2
Okuma Yazma	-	-	3	4	5	5	5	5
Matematik	3	3	3	3	3	3	3	3
Beden Eğitimi	4	4	4	4	4	4	4	4
Resim-İş	4	4	3	3	3	3	2	2
Müzik	3	3	3	2	2	2	2	2
Beslenme Bilgisi	5	5	5	5	5	5	5	5
Trafik ve İlk Yardım Eğitimi	-	1	1	1	1	1	-	-
Seçmeli Dersler	-	-	-	-	-	-	3	3
Toplam	30	30	30	30	30	30	30	30

Kaynak: Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı, 2002.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı

Özel eğitime muhtaç bireylerden olan öğretilebilir zihin engellilerin öğretim programı alanlarından birisi de Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'dır. Bu program hakkında Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı'nda şu şekilde bahsedilmiştir;

“Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar, gelişim özellikleri ve bireysel yeterlilikleri doğrultusunda birbirlerinden özenli farklılıklar göstermektedirler. Bu farklılıklar, onların toplum yaşamına hazırlanmasında gerekli olan bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmalarında çevrelerindeki insanların yardımına daha fazla gereksinim duymaktadırlar. Öğrenme yetersizliği olan çocuklar bağımsız yaşamaya aday bireylerdir. Birçoğu kendi bakımını yapmak, ev işlerini üstlenmek, başlıca araç gereçleri kullanmak, yiyecek hazırlamak kısaca bağımsız yaşamak için gerekli olan becerileri yerine getirmek zorundadırlar. Bu nedenle zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların değişik ortamlarda yaşamalarını sürdürmeleri için okul ortamında öz bakım ve günlük yaşam becerileri konusunda yaşama hazırlanmaları gerekmektedir” (MEB, 2002: 3).

Toplumsal Uyum Becerileri Öğretim Programı sayesinde özel eğitime muhtaç olan zihinsel engelli bireyler toplum yaşamında uyum sağlayabilmekte ve bağımsız yaşayabilmek için gerekli amaç ve davranışları gerçekleştirebilmektedirler.

1. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçları

Eğitim programlarının ilk ögesi olan ve niçin öğretelim? sorusuna cevap arayan amaçlar, yetiştirilecek olan bireylerde bulunması uygun görülen eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özelliklerdir(Ertürk, 1997:24).

Bir öğretim programının hazırlanmasında yapılacak ilk iş amaçların belirlenmesidir. Bir anlamda, eğitimin genel amaçlarından hangilerinin öğretim yolu ile gerçekleştirileceğinin ortaya konulması işidir. Amaçların tespit edilmesinden sonra ise bu amaçların öğrenci davranışı yönünden ifadelendirilmesi, yani amaçların, özel amaçlara dönüştürülmesi yapılır (Fidan, 1996:20).

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programında amaçlar, on adet genel ve 113 adet özel amaç olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. Temelde Toplumsal Uyum Becerileri Dersi ile amaçlanan; öğrencinin bağımsız olarak topluma uyumunu sağlayıcı bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın genel ve özel amaçları Ek-1 de açıkça verilmiştir.

2. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı' nın İçeriği

Bir eğitim programında amaçlara erişmek için ne öğretelim sorusunun cevabı "içerik"tir (Küçükahmet, 2001:18). İçerik, amaçlar ve bu amaçlara bağlı davranışların kazandırılması için bir araçtır. Çünkü eğitim programlarında önce amaçlar ve davranışlar belirlenir daha sonra bu amaç ve davranışların kazandırılmasına yardımcı olacak biçimde içerik düzenlenir (Sönmez, 1997:84).

Eğitim programlarına alınacak konuların seçimi ve düzenlenmesi uzmanlık gerektiren bir iştir. Çünkü bilgilerin hızla artarak toplumsal yaşamı etkilemesi programa alınacak konuların seçiminde büyük güçlükler yol açar. Konuların seçiminde birtakım ölçüt ve ilkelerden yararlanılması durumunda bu güçlükler azaltılır (Büyükkaragöz, 1997:45). İçeriğin belirlenmesinde göz önüne alınacak olan ölçütler Küçükahmet (2001:18) tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

1. Geçerlik ve güvenilirlik
2. Bilimsellik
3. Öğrenci ilgi ve ihtiyacını karşılama
4. Faydalılık
5. Öğrenebilirlik
6. Sosyal gerçeklerle tutarlılık

Bu ölçütler doğrultusunda seçilen içeriğin düzenlenmesi sırasında göz önünde bulundurulması gereken bir takım ilkeler söz konusudur. Bu ilkeler, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve yakın çevreden uzak çevreye biçiminde sıralanmaktadır (Demirel, 1999:117).

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi'ni almakla yükümlü olan öğrenciler özel eğitime muhtaç bireylerdir. Söz konusu olan bu bireylerin topluma uyumunu sağlamada kullanılacak olan içerik öncelikle öğrencinin ilgi ve ihtiyacına cevap vermeli, öğrencinin topluma uyumunu kolaylaştıracak faydayı sağlamalı ve öğrencinin öğrenme düzeyine uygun olmalıdır. Bu ölçüt ve ilkelerden hareketle Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Programı'nın içeriği "Toplumsal Uyum Becerilerinde Kullanılan Araç Gereçler", "Özbakım Becerileri" ve "Günlük Yaşam Becerileri" başlıkları altında ele alınmıştır. Bu temel başlıklar altında da toplam sekiz ünite ve bu ünitelere ait alt konular programda amaçlara uygun şekilde düzenlenmiştir. Programda yer alan Özbakım Becerileri üç üniteden oluşmaktadır. Bu üniteler;

- Kişisel Temizlik ve Bakım
- Giysileri Çıkarma ve Giyinme
- Giysi Aksesuarlarını Kullanma

şeklinde programda yer almaktadır. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda bulunan Günlük Yaşam Becerileri konusu ise beş üniteden oluşmaktadır. Bunlar üniteler de;

- Çeşitli Araç ve Gereçleri Kullanma
- Ev Temizliği ve Düzeni
- Giysilerin Bakımı
- Mutfak Becerileri
- Toplumsal Yaşam

şeklinde programda verilmiştir. Programın içeriği genel olarak incelendiğinde konuların basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve yakından uzağa ilkelerine göre sıralandığı görülebilir.

3. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Öğrenme-Öğretme Süreçleri

Öğrenme, deneyimler sonucu insan davranışlarında görülen kalıcı izli değişikliklerdir. Öğrenmeye yol açan ve sistematiklik içermeyen çevresel özellikler öğretme, sistematik olarak yürütülen çalışmalar ise öğretim olarak adlandırılmaktadır (Tekin ve İftar, 2001: 21).

Bir eğitim programında içeriğin hangi öğrenme ve öğretme etkinlikleri ile öğretilmesi gerektiği sorusuna cevap veren boyut “öğretim süreçleri”dir. “Öğretim süreçleri belirli bir süre içerisinde içeriğin öğretilmesi için gerekli her türlü etkinliği kapsar” (Küçükahmet, 2001: 20).

Eğitim sistemlerinde en önemli öge olan öğrencinin, amaçlara uygun şekilde yetişmesi tamamen öğrenme-öğretme sürecine bağlıdır (Özden, 1998:8). Öğretim için planlanan etkinlikler ne kadar mükemmel olurlarsa olsunlar, bu etkinlikler sınıf ortamında uygulanmaya konulmadıkça, öğrenciler için hiçbir anlam ifade etmezler (Saban, 2000:10). Bu durum normal öğrencilerin öğrenme düzeyinde olduğu gibi zihinsel engelli öğrencilerin öğrenmeleri açısından da farklılık taşımamaktadır. Dolayısıyla öğrenme güçlüğü çeken çocukların öğrenme ile ilgili güçlüklerini yenmede yapılacak ilk iş, bu çocukların bilimsel bir yaklaşımla gözlenmesi ve neyi nasıl öğrendiklerinin araştırmasının yapılmasıdır. Bu durum bütün çocuklar için yapılmasına karşın öğrenme güçlüğü çeken çocuklar için daha da detaylı yapılması gerekmektedir. Bu yüzden öğrenme güçlüğü çeken çocuklar farklı öğrenme-öğretme etkinlik ve yaklaşımlarına gereksinim duyarlar. Bu yaklaşımları Lewis (1991, Akt: Sarı, 2002:88) şu şekilde belirtmiştir;

- Öğrenme güçlüğü çeken çocuklar küçük adımlara bölünmüş işlere gereksinim duyarlar,
- Öğrenme yaşantılarının günlük yaşamlarında uygulayabilecekleri pratik aktivitelere daha çok ilgi duyarlar,
- Ön koşul öğrenme gerçekleştirdikleri işe daha çok ilgi duyarlar,
- Öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişimlerinin iyi olması onların öğrenmeleri açısından önemi büyüktür,
- Grup çalışmalarına ve tartışmalarına ilgi ve gereksinimleri vardır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi, zihin engelli bireylerin bağımsız yaşamlarını ve topluma uyumlarını sağlamak için gerekli bilgi ve becerileri öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır. Bağımsız yaşam becerileri, çocuğu bağımsız yaşamaya götüren yolda, en temel gereksinimleri karşılamaktan iş ve mesleki becerileri kazandırmaya değin uzanan pek çok beceriyi kapsamaktadır. Zihin engelli bireyler bu becerileri yetişkinleri gözleyerek, bizzat kendileri deneyerek ya da öğreticisinin yardımıyla öğrenir. Herhangi bir engeli bulunmayan çocukların kendi başlarına veya az bir yardımla kazandıkları becerileri zihin engelli çocuklar aynı kolaylıkla öğrenememektedirler. Örneğin, normal bir ilköğretim okulu öğrencisi dış

fırçalama becerisini yardımsız veya az bir yardımla öğrenebilirken aynı yaştaki zihinsel engelli bir öğrenci bu beceriyi kazanmada normal akranına göre daha zor ve daha fazla yardıma ihtiyaç duyarak öğrenir. Dolayısıyla kazandırılmak istenen becerilerin öğretilmesinde çocukların ayrıntılı bir şekilde gözlenmesi ve incelenmesinden sonra öğrencinin seviyesine uygun olarak seçilecek değişik yöntem ve tekniklerin kullanılması ve her öğretim programında olduğu gibi planlı bir öğretimin yapılması gerekmektedir (Bakkaloğlu, 2002:5). Bu nedenle toplumsal uyum becerileri öğretiminin temelinde beceri analizi ve zincirleme yöntemi vardır. Bakkaloğlu, (2002:6) beceri analizini “karmaşık davranış ya da becerilerin küçük ve öğretilmesi kolay alt beceri basamaklarına ayrılması” olarak tanımlamaktadır. Zincirleme yöntemi ise bir becerinin tamamlanması için o beceriyi oluşturan basamakların engellinin belirlenen özelliklerine göre, belirlenecek bir sıra ile yerine getirilmesinin öğretilmesi biçiminde açıklanmaktadır (Tekin ve İftar, 2001:298).

Toplumsal uyum becerilerinin öğretiminde bu yöntemlerin yanında, beceri öğretiminde kullanılan işlem süreçleri vardır. Örneğin el yıkama becerisinin öğretimi yapılırken, zihinsel engelli öğrencinin özelliklerine göre sözel ve ya işaret ipuçlarından faydalanılır, model olunarak ya da fiziksel yardımla bulunularak öğrencinin beceriyi bağımsız bir şekilde yapana kadar öğretime devam edilir. Bu amaçla programın öğrenme ve öğretme süreçleri ile ilgili bölümünün başında öğretmenlerin beceri öğretimi ile ilgili öğrenme-öğretme süreçlerini nasıl yapacakları konusunda açıklamaya yer verilmiştir. Bu açıklamada, öğretime geçmeden önce öğrencilerin performanslarının alınması gerektiğinden, bu performanstan yola çıkarak öğrencilerin hangi düzeyde olduğunun belirlenmesi ve beceriyi hangi ip ucu düzeyinde gerçekleştirdiğinin belirlenmesinden sonra öğrenme-öğretme etkinliklerine geçilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir (MEB, 2002:39). Buna ek olarak, öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğretmenlere yol göstermek amacıyla “ankesörlü telefon kullanır” amacının ele alındığı bir örnek, programda “örnek işleniş” başlığı altında verilmiştir.

4. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Değerlendirme Ögesi

Bir eğitim programının en son aşaması “değerlendirme” aşamasıdır. Programın çeşidi her ne olursa olsun amaca ulaşıp ulaşılmadığı “değerlendirme” sonucunda saptanabilir. Küçükahmet'in (2001:20) de belirttiği gibi; doğru değerlendirme yapabilmek için programa uygun değerlendirme süreçleri seçilmelidir. Böylece programın uygulanmasında elde edilen sonuçlar da doğru olarak değerlendirilebilir. Kuşkusuz zihin engelli bireyler için hazırlanan eğitim ve öğretim programlarının değerlendirilmesi de bu yaklaşımdan soyutlanamaz. Bu tür programlarda değerlendirme, genel olarak gözlem ve kayıt tutma şeklinde yapılır. Öğrenme-öğretme etkinlikleri süresince ve etkinlik sonunda çocuğun durumunun kaydedilmesi önemlidir. Çalışmaların nasıl gittiği konusunda bilgi sahibi olmak için, öğrencinin her beceri basamağındaki durumunun kaydedilmesi gerekmektedir. Bunun için ilgili becerinin öğretimi ile ilgili kayıt formu kullanılır. Bu forma öğrencinin beceriyi hangi düzeyde yaptığı sürekli olarak kaydedilir. Bu kayıt işlemi, öğrenciye kazandırılmak istenen beceriyi Bakkaloğlu'nun (2002:25) da belirttiği üzere hiç ipucu verilmeden, bağımsız olarak yerine getirebildiği aşamaya kadar sürdürülmelidir. Ancak Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Programında “Değerlendirme” ögesi bulunmakla birlikte sadece öğretim sonunda öğrencilerin becerinin her bir basamağını bağımsız yapıp yapmadıklarının ya da hangi ipucu ile yaptıklarının kaydedilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.

Problem Cümlesi

2002-2003 öğretim yılında uygulamaya koyulan Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı kapsamındaki Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı öğretmenler nasıl değerlendirmektedirler?

Alt Problemler

1. Öğretmenler “Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programını” program geliştirmede;
 - a. Amaçlar
 - b. İçerik
 - c. Öğrenme-öğretme süreçleri
 - d. Değerlendirme
 boyutlarına göre nasıl değerlendirmektedirler?
2. Toplumsal Uyum Becerileri Öğretim Programı'nın değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Toplumsal Uyum Becerileri Öğretim Programı'nın değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşleri ile mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Sayıtlılar (Varsayımlar)

1. Öğretmenler anketi cevaplandırırken samimi davranmışlardır
2. Öğretmenler programın öğelerine yönelik yeterince bilgiye sahiptirler.
3. Hazırlanan anket, öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini tespit etmek açısından yeterlidir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2003-2004 eğitim öğretim yılında Ankara ili sınırları içinde bulunan eğitim uygulama okullarında görevli sınıf öğretmenleri ve zihin engelliler sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma eğitim uygulama okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı ile sınırlıdır.
3. Veri toplama tekniği geliştirilen anket ile sınırlıdır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, 2002 – 2003 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı içerisindeki Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın, amaçlarını, içeriğini, öğrenme – öğretme süreçlerini ve değerlendirme öğelerini öğretmen görüşlerine göre değerlendirip, yeterli ve yetersiz yönlerini ortaya koymaktır.

Araştırma, Toplumsal Uyum Becerileri Dersinin uygulayıcısı olan öğretmenler açısından, programın zihin engelli öğrencilerin ne düzeyde yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olduğunun ortaya koyulması; ve bundan sonra hazırlanacak olan yeni programlara yol gösterebileceği açısından önemlidir

Tanımlar

Eğitim Programı: Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetlerdir(Varış,1997:14).

Öğretim Programı: Belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerilerin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir program (Varış, 1997:18).

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlara ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci (Erden, 1998:10).

Özel Eğitim: Bireylerin, akademik, iletişim, devim ve uyum alanlarında önemli eksiklik, kusur yaratan durumların önlenmesi, azaltılması ya da ortadan kaldırılmasıyla ilgili eğitsel değişkenlerin düzenlenmesi (Özsoy, Özyürek, Eripek 2002:7).

Eğitim Uygulama Okulu: Normal eğitim olanaklarından yararlanamayan öğretilabilir zihin engelli öğrencilerin devam ettiği okul.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı: Öğretilabilir zihin engelli öğrencilere toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerilerinin kazandırılması amacıyla hazırlanmış öğretim programı.

Öğretilabilir Zihin Engelliler: Zeka bölümleri 20/25 – 50/55 arasında değişen orta derecedeki zihin engellilerdir (Oymak, 1996:13).

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili yapılan araştırmalardan kısaca bahsedilmiştir. Özel eğitim alanında yapılan program değerlendirme çalışmalarının sınırlı olmasından dolayı diğer alanlardaki program değerlendirme çalışmalarına da değinilmiştir.

Dereli (1987) tarafından yapılan “Eğitilebilir Geri Zekalılar Türkçe Programı’nın Değerlendirilmesi” isimli araştırmada öğrencilerin ilköğretim süresi sonunda kurallara uygun okumakta, okuduklarından bir sonuç çıkarmakta, dil bilgisi ve yazım kurallarına uymakta güçlük çektikleri saptanmış, anketlerin sonucunda Türkçe Öğretim Programı’nın öğrencileri işe ve hayata hazırlamada yetersiz kaldığı öğretmen, yönetici ve öğrenci velileri tarafından da belirtilerek, “Eğitilebilir Geri Zekalılar Türkçe Programı’nın” program geliştirme ilkeleri doğrultusunda geliştirilmesi, oluşturulacak bu programa öğretmenlerin uyumlarının sağlanması önerilmiştir.

Çiçek (1995) tarafından yapılan “Öğretilebilir Çocuklar Okulu Hayat Bilgisi Ders Programı’nın Değerlendirilmesi” isimli araştırmada Ünite II. sınıf öğrencilerinin Hayat Bilgisi Ders Programı Ünite amaçlarına ulaşma durumlarının belirlenmesi ve öğretmenlerin programın amaç, içerik, eğitim durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin Hayat Bilgisi Ders Programı’nda yer alan ünitelerin amaçlarına ulaşma düzeylerinin çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Ders Programı’nın amaçlarına ve içeriğine ilişkin görüşleri “Kısmen Katılıyorum”, “Katılıyorum” seçeneklerinde yoğunlaştığı sonucuna varılmıştır. Buna karşın eğitim durumlarına ilişkin görüşlerinde daha uyumlu bir tablo ortaya çıkmakta olduğu ve öğretmenlerin yarısından fazlasının “Katılıyorum” görüşünde olduğu belirlenmiştir.

M.E.B EARGED (1995) tarafından yapılan “İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Araştırması” isimli çalışmada, 1.sınıftan 8. sınıfa kadar bütün sınıfların Matematik Dersi Öğretim Programları değerlendirilmiştir. 13 ilden seçilen okullarda bulunan öğretmen ve öğrencilerle yine aynı ilde görev yapan müfettişler örnekleme alınmıştır. İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı altı boyutta (programın genel açıklamaları, amaçları, içeriği, öğretim yöntemleri, araç gereçleri ve değerlendirme ögesi) incelenmiştir. Öğrencilerin Matematik Dersi Öğretim Programının amaç ve davranışlarına ulaşma düzeyi: 1. sınıflarda %71.2; 2. sınıflarda %71; 3. sınıflarda %76; 4. sınıflarda %58.5; 5. sınıflarda %56.6 6. sınıflarda %50.7 ; 7. sınıflarda %44 ; 8. sınıflarda %52 olarak bulunmuştur. Ayrıca İlköğretim Matematik Dersi Program konuları öğretmen görüşlerine göre her sınıf (1-8) düzeyinde seviyeye uygun bulunmuştur.

Bezdüz (1996) “Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklar İlkokul Müzik Dersi Öğretim Programı’nın İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında 1994-1995 Öğretim yılında İçel ili Merkez ilçesinde iki ilköğretim okulu alt özel sınıfında uygulanıp denenene, 1976 yılından bu yana uygulanmakta olan programın yapısını ve etkililiğini araştırmış; programın, program geliştirme esaslarına uygunluğu, genel olarak öğrencilerin programa girişteki hazır bulunuşluluk düzeyleri puanları ile eğitim sonrası erişilen öğrenme düzeyleri puanları arasında anlamlı farklar olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, programda bulunan hedefler içinde, araştırma kapsamında yer alan hedeflerin, her davranışın olmasa da, büyük çoğunluğunun müzik öğretim yöntemleri konusunda bilgili bir öğretmen yönetiminde yapılan dersler sonucunda kazanılabildiği ve eğitimin öğrenci başarısına etkisinin genel olarak anlamlı olduğu ancak programın “program hazırlama” esaslarına ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Selvi (1996), “Fen Lisesi Fen ve Matematik Öğretim Programları’nın Değerlendirilmesi” isimli doktora çalışmasında Fen Liselerinde okutulan fen ve matematik programlarını betimsel araştırma yönteminden yararlanarak değerlendirmiştir. Ankara Fen Lisesinde yapılan bu araştırmada, fen ve matematik

öğretmenlerinin davranışsal amaçları öğretim sırasında yeteri kadar kullanmadıkları fakat öğrencileri güdüleyici davranışların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Fen Lisesi öğretim Programının etkililiği açısından olumsuz olduğu, yani Fen Lisesi programlarının amaçları gerçekleştirilmede yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Piriçdane (1997), “İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Ders Programı’nın Değerlendirilmesi” konulu tez çalışmasında; Sosyal Bilgiler Ders Programı’nın “amaç”, “içerik”, “öğretim yöntemleri”, “ders araç-gereçleri” ve “değerlendirme” boyutlarında mevcut durumun ne düzeyde olduğunu, programın uygulanmasında karşılaşılan sorunlar olup olmadığını bu sorunların hangi nedenlerden kaynaklandığını belirtmiştir. Piriçdane, araştırma bulguları doğrultusunda; öğretmenlerde bu dersi ayrı ayrı öğretme eğilimlerinin oldukça yaygın olduğunu, yine öğretmenlerin programı istenilen düzeyde bilmediklerini, en çok uygulanması gereken öğretim yöntemlerini çok düşük oranda ya da hiç uygulamadıklarını ve geleneksel öğretim yöntemlerinden kurtulamadıklarını vurgulamıştır.

Aydoğmuş (1998) tarafından yapılan “İlköğretim 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programı’nın Değerlendirilmesi” konulu tez çalışmasında; uygulanan öğretim programını amaç, kapsam, eğitim durumları, araç gerecin uygunluğu ve değerlendirme boyutlarında öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Sonuçta programın yeniden geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.

Özçetin (2000) tarafından yapılan “1998 İlköğretim Hayat Bilgisi 3. Sınıf Programı’nın Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, Çanakkale ili sınırları içinde her iki kademenin birlikte öğrenim gördüğü 121 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 150 adet ilköğretim üçüncü sınıf öğretmenine anket uygulamıştır. Değerlendirmeye alınan 126 anketin sonucunda öğretmenler programın hedef boyutunu yeterli, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme süreçlerini orta yeterlikte bulmuşlardır. Öğretmenler kıdem ve mezun oldukları okul açısından programı birbirinden anlamlı fark gösteremeyecek biçimde değerlendirmişlerdir. Öğretmenlerin %68’i programın geliştirilmesi gereğini vurgulamışlardır.

Yalar (2001) tarafından yapılan “Lise Sosyoloji Dersi Öğretim Programı’nın Değerlendirmesi” isimli araştırmada, liselerde uygulanan Sosyoloji Dersi Öğretim Programının bu dersin öğretimini yapan öğretmenlerle bu dersi alan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 1999-2000 öğretim yılında Eskişehir’in il ve ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı liselerde görevli bulunan 45 Felsefe Grubu Öğretmeni ile 500 lise öğrencisinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde yapılan bu araştırmanın verileri, öğretmen ve öğrenciler için geliştirilen iki ayrı anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, Lise Sosyoloji Dersi Öğretim Programı’nın içerik ögesi dışında genelde yeterli ve uygun olduğu, öğrencilerin Sosyoloji dersine karşı olumlu ilgi ve tutumlara sahip oldukları, öğretmenlerin Sosyoloji Programı’nı daha etkili uygulayabilmek için güçlük çekilen konularda hizmet içi eğitim programlarına katılmanın yararlı olacağı görüşünde oldukları anlaşılmıştır.

Büyükduman (2001) tarafından yapılan “İlköğretim Okullarında Görev Yapan İngilizce Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Birinci Kademe İngilizce Öğretim Programı’na İlişkin Görüşleri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında 1997 yılında uygulamaya konmuş İngilizce öğretim programının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2000-2001 öğretim yılında İstanbul’un değişik ilçelerinde görev yapan ve kura yoluyla belirlenen 55 İngilizce öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenler programdaki amaç ifadelerine, amaçların öğrencilerin gelişim düzeyine uygunluğuna, programın içeriğine ve programın duyuşsal yönüne olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler, programda yer alan örnek işleyişin yol gösterici nitelikte olduğunu fakat işleyiş için önerilen yöntemlerin kendilerine yeterince rehberlik etmediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Programın değerlendirme boyutu ile ilgili olarak öğretmenler, programda önerildiği şekilde üç becerinin (dinleme, okuma, yazma) birlikte değerlendirilmesinin mümkün olmayacağı ancak değerlendirme ve ödev için programda önerilen değişik tip soruların uygulanabilir nitelikte olduğu görüşündedir.

Gürgür (2001) tarafından yapılan “İşitme Engelliler Okulunda (I.Kademede) Uygulanan Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında öğretmenlerin bu programa ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Niteliksel olarak desenlenen bu araştırmada, dokuz öğretmenle yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler tümevarımsal veri analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, işitme engelliler okulunda uygulanan ilköğretim programının, işitme engelli öğrencilere olduğu gibi uygulanmasının başarısız sonuçlar vereceğini, programın öğrencilerin düzeylerine uygun olarak uygulanması gerektiğini düşündüklerini göstermiştir. İlköğretim programının işitme engelli öğrencilere yararı olduğunu belirten öğretmenler, programı uygularken pek çok sorunla karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Bulgulara göre sorunların başında, eğitim araç-gereçlerinin eksik ve yetersiz oluşu, eğitim ortamlarının yetersizliği ve okul yöneticilerinin özel eğitim alanında yetişmiş kişiler olmamaları gelmektedir.

İlgili yayın araştırmalara bakıldığında, ülkemizde özel eğitime muhtaç bireyler için hazırlanmış olan eğitim programlarının değerlendirilmesi ile ilgili araştırmaların eksikliği göze çarpmaktadır. Ülkemizde genel eğitim programlarının değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar son yıllarda artış göstermesine rağmen özel eğitim alanındaki program değerlendirme çalışmalarının azlığı Türkiye’de zihin engelli bireylerin okullaşma oranlarının yeni yeni artış göstermesine bağlanabilir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, eğitim uygulama okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla yapılan betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişteki veya mevcut bir durumu olduğu şekilde betimlemeye çalışan bir araştırma türüdür (Karasar, 1999: 77).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni; 2003 – 2004 eğitim öğretim yılında Türkiye çapındaki eğitim uygulama okullarında görev yapan zihin engelliler sınıf öğretmeni ile diğer sınıf öğretmenleridir. Ankara ili sınırları içinde bulunan 11 eğitim uygulama okulunda görev yapan ve Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nı uygulamakla yükümlü toplam 129 zihin engelliler sınıf öğretmenleri ile diğer sınıf öğretmenleri araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır. Örneklem olarak Ankara'nın seçilmesinin sebebi, eğitim uygulama okulu sayısının çok olduğu illerden biri olması ve evrenin %21'ini temsil eden öğretmenlerin bu ilde görevli olmasıdır. Örneklem giren eğitim uygulama okulları ve bu okullarda ankete cevap veren öğretmenlerin ilçelere göre dağılımları Tablo 2 de görülmektedir.

Tablo 2 Eğitim Uygulama Okullarının ve Ankete Cevap Veren Öğretmenlerin İlçelere Göre Dağılımları

İlçeler	Okul Adı	Ankete Cevap Veren Öğretmen Sayısı	%
Akyurt	Büğdüz Eğitim Uygulama Okulu	10	8.6
Altındağ	Çağdaş Eğitim Uygulama Okulu	31	26.9
Çankaya	Süha Alemdaroğlu Eğitim Uygulama Ok.	18	15.6
Çubuk	Sirkeli Eğitim Uygulama Okulu	6	5.2
Etimesgut	Eryaman Eğitim Uygulama Okulu	8	6.9
Gölbaşı	Yağlıpınar Eğitim Uygulama Okulu	10	8.6
Kazan	Kumpınar Eğitim Uygulama Okulu	1	0.8
Kızılcahamam	Kızılcaören Eğitim Uygulama Okulu	2	1.7
Polatlı	Polatlı Eğitim Uygulama Okulu	9	7.8
Sincan	Ali Aktürk Eğitim Uygulama Okulu	11	9.5
Yenimahalle	Batıkent Eğitim Uygulama Okulu	9	7.8
TOPLAM	11	115	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı geliştirilmeden önce, konu ile ilgili literatür taranmış ve program değerlendirme ile ilgili araştırmalarda yer alan ölçme araçları incelenmiştir. Elde edilen veriler yardımıyla Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın "amaç", "içerik", "öğrenme-öğretme süreçleri" ve "değerlendirme" ögesine ilişkin soru maddelerini kapsayan öğretmen anketi hazırlanmıştır. Veri toplama aracı tez danışmanı ile ilgili uzmanlar tarafından incelenmiş ve görüşler doğrultusunda yeniden düzenlenerek son şekli verilmiştir.

Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde kişisel bilgilere yönelik üç soru bulunmaktadır. İkinci bölümde Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Programı'nın mevcut durumuna ilişkin "amaç", "içerik", "öğrenme-öğretme etkinlikleri" ve "değerlendirme" ögesi ile ilgili soru maddeleri yer almıştır.

Anketin bu bölümünde; amaç ve davranışlara yönelik 11, içeriğe yönelik beş, öğrenme-öğretme etkinliklerine yönelik 11, değerlendirme ögesine yönelik üç, ve anketin genel değerlendirmesine yönelik iki soru olmak üzere toplam 32 soru maddesi bulunmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde yer alan ilk 30 soru öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Programı' na ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla Likert tipi ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Likert tipi ölçekler diğer ölçeklere göre daha kolay hazırlanır ve kullanışlılığı da yüksektir (Tavşancıl, 2002: 139). Ölçme aracında bulunan 31 ve 32. Sorular öğretmenlerin öğretim programı hakkındaki genel değerlendirmelerini almak amacıyla klasik anket sorusu şeklinde sorulmuştur. Likert ölçeği şeklinde hazırlanan sorularda "1 Hiç Katılmıyorum", "2 Çok Az Katılıyorum ", "3 Kısmen Katılıyorum", "4 Oldukça Katılıyorum", "Tamamen Katılıyorum" şeklinde dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Hazırlanan anket formları çalışma grubuna uygulanmadan önce, güvenilirlik testi için 20 kişilik bir öğretmen grubuna uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ankette yer alan sorulara ilişkin Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur. Bu sonuç anketin güvenilirliğinin ve iç tutarlılığının yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Veri toplama aracı, ilgili kurumlardan gerekli izin alınarak 2003-2004 eğitim öğretim yılının Nisan ayında, örnekleme giren okullarda görev yapan ilgili öğretmenlere elden ulaştırılarak uygulanmıştır.

Tablo 3 Veri Toplama Aracının Dönüş Oranına Göre Dağılımı

Anketler Gruplar	Gönderilen Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Geri Dönüş Oranı
	f	f	%
Öğretmen	129	115	89

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı ile elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 10.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin kişisel bilgileri, amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme etkinlikleri ve değerlendirme süreçleri ile öğretim programın genel değerlendirmesine ilişkin olarak sorulan 31.ve 32. Sorularda frekans (f) ve yüzde (%) , tutumlar ile ilgili her madde için aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) hesaplanmıştır. Görüşler arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için ise “t” testi, ikiden fazla grupların görüşleri arasındaki farklılık içinde varyans analizi yapılmıştır. Her iki test için anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Varyans analizi ile ilgili olarak anlamlı farklılığın bulunduğu sorularda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Araştırmada beşli Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Her bir maddeye verilen cevaplar beşli likert tipi ölçeklerde 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Ölçeklerde yer alan aralıklar eşit aralıklı olduğu ve 5 sütun 4 aralıktan meydana geldiği için bir aralığın değerini hesaplamak için (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar şu şekilde belirlenmiştir;

Seçenek (Düzey)	Sınırı	
Hiç	1.00 – 1.80	Hiç Katılmıyorum
Az	1.81 – 2.60	Çok Az Katılıyorum
Orta	2.61 – 3.40	Kısmen Katılıyorum
Çok	3.41 – 4.20	Oldukça Katılıyorum
Tam	4.21 – 5.00	Tamamen Katılıyorum

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçları, içeriği, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme öğelerine ilişkin olarak öğretmen görüşleriyle elde edilen bulgular tablolar halinde açıklanıp yorumlanmaktadır

A. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan 115 öğretmenin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	77	67,0
Erkek	38	33,0
TOPLAM	115	100

Tablo 4' de görüldüğü gibi öğretmenlerin 77'si (%67) kadın, 38'i ise (%33) erkektir. Bu sonuca göre zihin engelliler sınıf öğretmenliği alanına bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla ilgi gösterdikleri söylenebilir.

2. Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları

Tablo. 5'te araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 5 Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları

Kıdem	f	%
1-5 yıl	60	52,2
6-10 yıl	30	26,1
11-15 yıl	16	13,9
16 yıl ve üstü	9	7,8
TOPLAM	115	100

Tablo 5'e göre; araştırmaya katılan 115 öğretmenin 60'ının (%52,2) 1-5 yıl, 30'unun (%26,1) 6-10 yıl, 16'sının (%13,9) 11-15 yıl, 9'unun (%7,8) 16 yıl ve üstünde görev yaptığı görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin yarısından fazlası 1-5 yıl arasında kıdeme sahiptir.

3.Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumları ile ilgili bilgiler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumuna Göre Dağılımları

Okul	f	%
Eğitim Fak.	91	79,1
Fen-Edb. Fak.	10	8,7
Müh. Fak.	4	3,5
Yüksekokul	10	8,7
TOPLAM	115	100

Tablo 6 incelendiğinde; araştırmaya katılan 115 öğretmenin %79,1’i eğitim fakültesi, geri kalan %20,9’u diğer fakülte ve yüksekokul mezunu oldukları görülmektedir. %20,9’u oluşturan 24 öğretmen, fen edebiyat, mühendislik fakülteleri ile dört yıllık meslek yüksekokulu mezunudur. Bu sonuca göre öğretmenlerin yaklaşık beşte dördü eğitim fakültesi mezunudur.

Eğitim Fakültesi mezunu olan 91 öğretmenden %45’i zihinsel engelliler sınıf öğretmenliği bölümlerinden, %12’si sınıf öğretmenliği bölümlerinden, %35’i eğitim bilimleri bölümlerinin çeşitli anabilim dallarından (Eğitim Yönetimi ve Planlaması, Eğitim Programları ve Öğretimi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Halk Eğitimi)*, %8’i de farklı eğitim fakültelerinden (Mesleki eğitim, teknik eğitim) mezun olup, öğretmenlik formasyonu alanlar oluşturmaktadır.

Tablo 6 genel olarak incelendiğinde, zihin engelliler sınıf öğretmenliği programı dışından mezun olmuş bir çok öğretmenin norm kadro fazlalığı, zihinsel engelliler sınıf öğretmenliği alanındaki öğretmen eksikliği gibi nedenlerden ötürü eğitim uygulama okullarında çalıştıkları göze çarpmaktadır.

* Eğitim Bilimleri Bölümlerinin Anabilim dallarından mezun olan öğretmenler, 2002 yılı Nisan ayında yapılan atama ve sonrasında verilen hizmet içi eğitimle birlikte Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliğine atanan grubu oluşturmaktadır.

B. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçlar, İçerik, Öğrenme-Öğretme Süreci ve Değerlendirme Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

1. Öğretmenlerin Programın Amaçlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına yönelik görüşleri Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7 Öğretmenlerin Programın Amaçlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler Maddeler	N	Tamamen Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. Programın Özel amaçları ile genel amaçları tutarlıdır.	115	23	20,0	42	36,5	44	38,3	6	5,2	-	-	3,71	0,84
2. Özel amaçlar kolaydan zora doğru sıralanmıştır.	115	23	20,0	33	28,7	48	41,7	9	7,8	2	1,7	3,57	0,95
3.Özel amaçlar basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.	115	24	20,9	35	30,4	44	38,3	11	9,6	1	0,9	3,60	0,95
4. Özel amaçlar bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinsel) alana uygun olarak sınıflandırılmıştır.	115	15	13,0	44	38,3	39	33,9	10	8,7	7	6,1	3,43	1,02
5. Özel amaç cümleleri, açık ve bütün öğretmenler tarafından anlaşılabilir şekilde yazılmıştır.	115	18	15,7	41	35,7	31	27,0	22	19,1	3	2,6	3,42	1,05
6. Özel amaçlar, zih. eng.(Öğretilebilir)öğrencilerin topluma uyumunu kolaylaştırmak açısından yeterlidir.	115	8	7,0	25	21,7	45	39,1	23	20,0	14	12,2	2,91	1,08
7. Programda her iki cinsiyetin de topluma uyumunu sağlayabilecek özel amaçlara yer verilmiştir.	115	25	21,7	48	41,7	30	26,1	12	10,4	-	-	3,74	0,91

8. Özel amaçlar zih.eng.(Öğretilebilir) öğrencilerin öğrenme düzeyine uygundur.	115	9	7,8	25	21,7	46	40,0	25	21,7	10	8,7	2,98	1,05
9. Özel amaçların davranışları, öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygundur.	115	9	7,8	37	32,2	37	32,2	26	22,6	6	5,2	3,14	1,02
10. Özel amaçların davranışları, öğrenciler tarafından davranışa dönüştürülebilecek düzeydedir.	115	11	9,6	30	26,1	49	42,6	22	19,1	3	2,6	3,20	0,95
11.Özel amaçların davranışları, gözlenerek ölçülebilir.	115	21	18,3	35	30,4	45	39,1	11	9,6	3	2,6	3,52	0,98
Genel Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma												3,38	0,98

f: Frekans

%: Yüzde

 $\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

SS: Standart Sapma

Tablo 7 incelendiğinde “Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçları genel amaçlar ile tutarlıdır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %20’si “Tamamen Katılıyorum”, %36,5’i “Oldukça Katılıyorum”, %38,3’ü “Kısmen Katılıyorum”, %5,2’si ise “Çok Az Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,71’dir. Bu değer, ilk maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçları ile genel amaçları yüksek oranda tutarlı bulunmakla beraber programın özel amaçlarının hazırlanması sırasında genel amaçların göz önüne alındığı söylenebilir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan özel amaçlar, kolaydan zora doğru sıralanmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %20’si “Tamamen Katılıyorum”, %28,7’si “Oldukça Katılıyorum”, %42,7’si “Kısmen Katılıyorum”, %7,8’i “Çok Az Katılıyorum”, %1,7’si de “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,57'dir. Bu değer, 2. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarının uygun şekilde kolaydan zora doğru sıralandığı söylenebilir. Buna göre amaçların uygun şekilde kolaydan zora doğru sıralanması sayesinde zihinsel engelli bireylerin toplumsal yaşam becerilerini daha kolay kazanabildikleri ifade edilebilir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı'nda yer alan özel amaçlar, basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %20,9'u “Tamamen Katılıyorum”, %30,4'ü “Oldukça Katılıyorum”, %38,3'ü “Kısmen Katılıyorum”, %9,6'sı “Çok Az Katılıyorum”, %0,9'u ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,60'tır. Bu değer, 3. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç bize Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarının uygun şekilde basitten karmaşığa doğru sıralandığını göstermektedir. Dolayısıyla programda yer alan amaçların, öğretmen görüşlerine göre zihinsel engelli bireylerin toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerilerini daha kolay kazanabilmelerine yardımcı olacak nitelik taşıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7 incelendiğinde, “T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinsel) alana uygun olarak sınıflandırılmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %13'ü “Tamamen Katılıyorum”, %38,3'ü “Oldukça Katılıyorum”, %33,9'u “Kısmen Katılıyorum”, %8,7'si “Çok Az Katılıyorum”, %6,1'i ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,43'tür. Bu değer de 4. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu

göstermektedir. Elde edilen bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaçların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alana uygun olarak sınıflandırıldığı sonucuna varılmıştır. Bu da öğretim programında, her üç alandan da amaç ifadelerinin bulunduğunu ve bu amaçların öğretim programında uygun şekilde sınıflandırıldığını göstermektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaç cümleleri, açık ve bütün öğretmenler tarafından anlaşılabilir şekilde yazılmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %15,7'si “Tamamen Katılıyorum”, %35,7'si “Oldukça Katılıyorum”, %27'si “Kısmen Katılıyorum”, %19,1'i “Çok Az Katılıyorum”, %2,6'sı ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,42'dir. Bu değer 5. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve yine “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın özel amaç cümleleri açık ve bütün öğretmenler tarafından anlaşılabilir şekilde yazıldığı belirlenmiştir. Bu durum aynı zamanda değişik branşlardan mezun olan ve zihin engelliler sınıf öğretmenliği yapan öğretmenler açısından da olumludur.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaçlar, zihin engelli (Öğretilbilir) öğrencilerin topluma uyumunu kolaylaştırmayı sağlamak açısından yeterlidir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %7'si “Tamamen Katılıyorum”, %21,7'si “Oldukça Katılıyorum”, %39,1'i “Kısmen Katılıyorum”, %20'si “Çok Az Katılıyorum”, %12,2'si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 2,91'dir. Bu değer 6. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaçlar zihin engelli öğrencilerin topluma uyumunu kolaylaştırmayı sağlamakta kısmen yeterlidir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda, her iki cinsiyetin de topluma uyumunu sağlayabilecek özel amaçlara yer verilmiştir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %21,7’si “Tamamen Katılıyorum”, %41,7’si “Oldukça Katılıyorum”, %26,1’i “Kısmen Katılıyorum”, %10,4’ü “Çok Az Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamı “Hiç Katılmıyorum” görüşünü desteklememişlerdir

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,74’tür. Bu değer 7. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nda, her iki cinsiyetin de topluma uyumunu sağlayabilecek özel amaçlara yer verilmiştir. Bu da her iki cinsiyetten zihinsel engelli bireylerin topluma uyum sağlamasında ve bağımsız yaşam becerilerini kazanmaları konusundaki engeli ortadan kaldıran olumlu bir gelişmedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’ndaki özel amaçlar, zih. eng (Öğretilebilir) öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygundur” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %7,8i “Tamamen Katılıyorum”, %21,7’si “Oldukça Katılıyorum”, %40’ı “Kısmen Katılıyorum”, %21,7’si “Çok Az Katılıyorum”, %8,7’si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 2,98’dir. Bu değer 8. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’ndaki özel amaçlar zihin engelli öğrencilerin düzeyine kısmen uygun bulunmuştur. Bu durum, öğrenme düzeyleri birbirinden çok farklı olan zihinsel engelli bireylere toplumsal yaşam becerilerinin öğretimi yapılırken amaçların öğrencinin öğrenme seviyesine uygun hale getirilmesi gerektiğini işaret etmektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’ndaki özel amaçların davranışları, öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygundur” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %7,8’i “Tamamen Katılıyorum”, %32,2’si “Oldukça Katılıyorum”, %32,2’si “Kısmen Katılıyorum”, %22,6’sı “Çok Az Katılıyorum”, %5,2’si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,14’tür. Bu değer 9. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Buna göre ele alınan programda yer alan özel amaçların davranışları kısmen de olsa öğrencilerin öğrenme düzeyine uygundur.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’ndaki özel amaçların davranışları, öğrenciler tarafından davranışa dönüştürülebilecek düzeydedir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %9,6’sı “Tamamen Katılıyorum”, %26,1’i “Oldukça Katılıyorum”, %42,6’sı “Kısmen Katılıyorum”, %19,1’i “Çok Az Katılıyorum”, %2,6’sı ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,20’dir. Bu değer de 10. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin yine “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu da incelenen programda bulunan amaçların davranışlarının öğrenciler tarafından tam olarak davranışa dönüştürülebilecek düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre programdaki amaçların davranışa dönüştürülebilmesi sırasında yaşanan güçlükleri ortadan kaldırmak için toplumsal ve bağımsız yaşam becerilerinin analizinin titizlikle yapılması gerekmektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan özel amaçların davranışları, gözlenerek ölçülebilir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %18,3’ü “Tamamen Katılıyorum”, %30,4’ü “Oldukça Katılıyorum”, %39,1’i “Kısmen Katılıyorum”, %9,6’sı “Çok Az Katılıyorum”, %2,6’sı ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,52'dir. Bu değer 11. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre programın özel amaçlarına ait davranışlar gözlenerek ölçülebilir düzeydedir. Bu da toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerilerinin öğretimine geçilmeden önceki performans alımı ve becerilerin öğretimi sırasında öğretmene kayıt tutma fırsatı vermektedir.

Genel olarak bakıldığında tablo7'yi oluşturan maddelerden yedi tanesi olumlu bulunmuşken; geriye kalan dört maddenin aritmetik ortalamaları 3,41 sınırının çok altında olduğu tespit edilmiştir. 3,38 olan genel aritmetik ortalamaya bakıldığında ise öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına yönelik genel görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyindedir. Bununla beraber 3,38'lik ortalama ile, 3,41 sınırı arasında sadece 0,3'lük bir fark olduğuna dayanarak programda yer alan amaçların kısmen uygun olduğu sonucuna varılabilir.

2. Öğretmenlerin Programın İçeriğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın içeriğine yönelik görüşleri Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8 Öğretmenlerin Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler Maddeler	N	Tamamen Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
12. Programda yer alan içerik (konular) her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir.	115	17	14,8	44	38,3	40	34,8	14	12,2	-	-	3,55	0,89
13. Programda yer alan içerik (konular), kolaydan zora doğru sıralanmıştır.	115	9	7,8	43	37,4	46	40,0	14	12,2	3	2,6	3,35	0,89
14. Programda yer alan içerik (konular), basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.	115	13	11,3	42	36,5	43	37,4	14	12,2	3	2,6	3,41	0,93
15. Programdaki içerik, öğrencilerin ilgisine uygundur.	115	4	3,5	26	22,6	43	37,4	38	33,0	4	3,5	2,89	0,91
16. Programdaki içerik öğrencilerin ihtiyacına uygundur.	115	10	8,7	44	38,3	40	34,8	21	18,3	-	-	3,37	0,88
Genel Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma												3,31	0,90

Tablo 8'de "T.U.B. Dersi Öğretim Programı'nda yer alan içerik (konular), her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir" maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %14,8'i "Tamamen Katılıyorum", %38,3'ü "Oldukça Katılıyorum", %34,8'i "Kısmen Katılıyorum", %12,2'si "Çok Az Katılıyorum" şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin tamamı "Hiç Katılmıyorum" görüşünü desteklememiştir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,55'tir. Ayrıca "Hiç Katılmıyorum" şeklinde görüş bildirilmemiş; buna karşılık "Oldukça Katılıyorum" ve "Çok" derecede katılma düzeyinde görüş bildirmiş olduklarına göre, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan

içerik, her özel amaç için ayrıca ve uygun şekilde hazırlanmıştır. Bu sonuca göre özel amaçlar ile içeriğin birbiriyle tutarlı olduğu söylenebilir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan içerik, kolaydan zora doğru sıralanmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %7,8’i “Tamamen Katılıyorum”, %37,4’ü “Oldukça Katılıyorum”, %40’ı “Kısmen Katılıyorum”, %12,2’si “Çok Az Katılıyorum”, %2,6’sı ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,35’tir. Bu değer 13. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu sonuca göre incelenen programın içeriğinin, kolaydan zora doğru sıralanması kısmen uygundur. Buna göre içeriğin kolaydan zora doğru sıralanması zihinsel engelli bireylerin toplumsal yaşam becerilerini daha kolay kazanabilmeleri için önemli bir etkidir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan içerik, basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %11,3’ü “Tamamen Katılıyorum”, %36,5’i “Oldukça Katılıyorum”, %37,4’ü “Kısmen Katılıyorum”, %12,2’si “Çok Az Katılıyorum”, %2,6’sı ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,41’dir. Bu değer 14. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre ilgili programın içeriği, basitten karmaşığa doğru sıralanması uygun bulunmuştur.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’ndaki içerik, öğrencilerin ilgisine uygundur” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %3,5’i “Tamamen Katılıyorum”, %22,6’sı “Oldukça Katılıyorum”, %37,4’ü “Kısmen Katılıyorum”, %33’ü “Çok Az Katılıyorum”, %3,5’i ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 2,89’dur. Bu değer 15. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu da programın içeriğinin zihin engelli öğrencilerin ilgisine kısmen uygun olduğunu göstermektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’ndaki içerik, öğrencilerin ihtiyacına uygundur” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %8,7’si “Tamamen Katılıyorum”, %38,3’ü “Oldukça Katılıyorum”, %34,8’i “Kısmen Katılıyorum”, %18,3’ü “Çok Az Katılıyorum”, şeklinde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu maddede “Hiç Katılmıyorum” görüşünü desteklememişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,37’dir. Bu değer 16. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin yine “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Ancak bu sonuç 3,41 olan “Çok” derece katılma düzeyine yakın olduğu için Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın içeriğinin öğrencilerin ihtiyacına uygun olduğu söylenebilir. Çünkü programda zihinsel engelli bireylerin topluma uyum sağlamalarına ve bağımsız yaşamalarına yardımcı olacak her türlü konu mevcuttur.

Tablo 8’e genel olarak bakıldığında öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın içeriğine ilişkin görüşlerinin genel aritmetik ortalamasının 3,31 olduğu için, öğretmenlerin programın içeriğine yönelik genel görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyindedir. Bu sonuca göre incelenen programın içeriği öğretmenlerin genel görüşleri doğrultusunda kısmen yeterli bulunmuştur. Buna göre içeriğin kolaydan zora doğru

sıralamasının tekrar yapılmasına ve öğrencilerin ilgisine uygun hale getirilmesine ihtiyaç vardır.

3. Öğretmenlerin Programın Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşleri Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9 Öğretmenlerin Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler Maddeler	N	Tamamen Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
17. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri (örnek işleniş) ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	115	10	8,7	19	16,5	37	32,2	33	28,7	16	13,9	2,77	1,14
18. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri açıkça belirtilmiştir.	115	14	12,2	32	27,8	38	33,0	24	20,9	7	6,1	3,19	1,09
19. Programda yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem, tekniklerine uygundur.	115	19	16,5	44	38,3	41	35,7	9	7,8	2	1,7	3,60	0,91
20. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak araç-gereç ve yararlanılacak kaynaklar açıkça belirtilmiştir.	115	19	16,5	32	27,8	40	34,8	18	15,7	6	5,2	3,34	1,09
21. Programda yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç-gereç öğrencinin öğrenme seviyesine uygundur.	115	7	6,1	38	33,0	46	40,0	20	17,4	4	3,5	3,20	0,92

22. Programda yer alan örnek işlenişte, derse hazırlık etkinlikleri açık olarak belirtilmiştir.	115	14	12,2	26	22,6	54	47,0	18	15,7	3	2,6	3,26	0,95
23. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrenciler uygun biçimde hedeften haberdar edilmektedir.	115	16	13,9	39	33,9	35	30,4	22	19,1	3	2,6	3,37	1,02
24. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmiştir.	115	12	10,4	32	27,8	34	29,6	28	24,3	9	7,8	3,08	1,12
25. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencilere yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmiştir.	115	8	7,0	31	27,0	46	40,0	26	22,6	4	3,5	3,11	0,95
26. Programda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye yönelik örnekler yeterlidir.	115	10	8,7	26	22,6	38	33,0	27	23,5	14	12,2	2,92	1,14
27. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmene yol gösterici düzeydedir.	115	10	8,7	23	20,0	51	44,3	22	19,1	9	7,8	3,02	1,02
Genel Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma												3,16	1,03

Tablo 9’da görüldüğü gibi “T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri (örnek işleniş) ile ilgili açıklamalar yeterlidir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %8,7’si “Tamamen Katılıyorum”, %16,5’i “Oldukça Katılıyorum”, %32,2’si “Kısmen Katılıyorum”, %28,7’si “Çok Az Katılıyorum”, %13,9’u “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 2,77’dir. Bu değer, 17. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre programda bulunan öğrenme öğretme etkinlikleri ile ilgili açıklamalar yeterli bulunmamıştır.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri açıkça belirtilmiştir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %12,2’si “Tamamen Katılıyorum”, %27,8’i “Oldukça Katılıyorum”, %33,0’ü “Kısmen Katılıyorum”, %20,9’u “Çok Az Katılıyorum”, %6,1’i “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,19’dur. Bu değer, 18. maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin yine “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla programda öğretim yöntem ve tekniklerinin açıkça belirtilmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun alan dışından mezun olup zihinsel engelliler sınıf öğretmenliği yapan öğretmenler için olumsuzluk arz ettiği söylenebilir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem ve tekniklerine uygundur” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %16,5’i “Tamamen Katılıyorum”, %38,3’ü “Oldukça Katılıyorum”, %35,7’si “Kısmen Katılıyorum”, %7,8’i “Çok Az Katılıyorum”, %1,7’si “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,60’tır. Bu değer, 19. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre programda yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem ve tekniklerine yüksek oranda uygun bulunmuştur. Buna göre “örnek işleniş” başlığı altında verilen ve “ankesörlü telefon kullanma” amacının önek işleniş olarak verildiği programda yer alan öğretim yöntem ve teknikleri özel eğitim alanına uygun seçilmiştir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak araç- gereç ve yararlanılacak kaynaklar açıkça belirtilmiştir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %16,5’i “Tamamen Katılıyorum”, %27,8’i “Oldukça Katılıyorum”,

%34,8'i "Kısmen Katılıyorum", %15,7'si "Çok Az Katılıyorum", %5,2'si "Hiç Katılmıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,34'tür. Bu değer, 20. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin "Kısmen Katılıyorum" şeklinde ve "Orta" derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu da programda yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç ve gereçler ile yararlanılacak kaynakların kısmen belirtildiğini göstermekle birlikte daha çok ve çeşitte araç-gereç ve kaynağın örnek işlenişte bulunmasının öğretim faaliyetlerini kolaylaştıracağını göstermektedir.

"T.U.B. Dersi Öğretim Programı'nda yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç- gereç öğrencinin öğrenme seviyesine uygundur" maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %6,1'i "Tamamen Katılıyorum", %33,0'ü "Oldukça Katılıyorum", %40,0'ı "Kısmen Katılıyorum", %17,4'ü "Çok Az Katılıyorum", %3,5'i "Hiç Katılmıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,20'dir. Bu değer, 21. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin yine "Kısmen Katılıyorum" şeklinde ve "Orta" derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre incelenen programda bulunan örnek işlenişteki araç ve gereçler öğrencilerin öğrenme seviyesine yeteri kadar uygun değildir.

"T.U.B. Dersi Öğretim Programı'nda yer alan örnek işlenişte, derse hazırlık etkinlikleri açık olarak belirtilmiştir" maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %12,2'si "Tamamen Katılıyorum", %22,6'sı "Oldukça Katılıyorum", %47,0'si "Kısmen Katılıyorum", %15,7'si "Çok Az Katılıyorum", %2,6'sı "Hiç Katılmıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddede, öğretmenlerin hemen hemen yarısının (%47,0) "Kısmen Katılıyorum" görüşünü benimsediği göze çarpmaktadır. Yine bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,26'dır. Bu değer, 22. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin "Kısmen Katılıyorum" şeklinde ve "Orta" derecede

katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu da programda yer alan örnek işlenişte, derse hazırlık etkinliklerinin yeterince açık olmadığını göstermektedir. Bu durum zihinsel engelli bireylerin dersin öğretimine geçilmeden önceki motivasyonlarının sağlanmasının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, öğrenciler uygun biçimde hedeften haberdar edilmektedir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %13,9’u “Tamamen Katılıyorum”, %33,9’u “Oldukça Katılıyorum”, %30,4’ü “Kısmen Katılıyorum”, %19,1’i “Çok Az Katılıyorum”, %2,6’sı “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,37’dir. Bu değer, 23. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin de “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre incelenen programda yer alan örnek işlenişte öğrenciler kısmen de olsa hedeften haberdar edilmişlerdir. Zihinsel engelli bireylerin dikkat süreleri çok kısadır bu nedenle öğrencilerin hedeften haberdar edilmesi motivasyonunun sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmiştir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %10,4’ü “Tamamen Katılıyorum”, %27,8’i “Oldukça Katılıyorum”, %29,6’sı “Kısmen Katılıyorum”, %24,3’ü “Çok Az Katılıyorum”, %7,8’i “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 3,08’dir. Bu değer, 24. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Buna göre programda yer alan örnek işlenişte, öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmemiştir. Bu da zihinsel engelli bireylere öğretim yapılırken gerektiğinde uygun pekiştiricilerin verilmesinin önemli olduğunu göstermektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, öğrencilere yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmiştir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %7,0’si “Tamamen Katılıyorum”, %27,0’si “Oldukça Katılıyorum”, %40,0’ı “Kısmen Katılıyorum”, %22,6’sı “Çok Az Katılıyorum”, %3,5’i ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,11’dir. Bu değer, 25. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu da incelenen programda yer alan örnek işlenişte, öğrencilere yeterince etkinlik fırsatı verilmediğini göstermektedir. Oysa zihinsel engelli bireylere beceri öğretimi yapılırken sürekli tekrarların büyük önemi vardır. Bundan dolayı becerilerin öğretimi sırasında, amacın gerçekleşene kadar bütün öğrencilere etkinlik yapma fırsatı verilmelidir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye yönelik örnekler yeterlidir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %8,7’si “Tamamen Katılıyorum”, %22,6’sı “Oldukça Katılıyorum”, %33,0’ü “Kısmen Katılıyorum”, %23,5’i “Çok Az Katılıyorum”, %12,2’si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 2,92’dir. Bu değer, 26. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre programda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye ilişkin örnekler kısmen yeterlidir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmene yol gösterici düzeydedir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %8,7’si “Tamamen Katılıyorum”, %20,0’si “Oldukça Katılıyorum”, %44,3’ü “Kısmen Katılıyorum”, %19,1’i “Çok Az Katılıyorum”, %7,8’i ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%44,3) bu madde için “Kısmen Katılıyorum” görüşünü desteklemişlerdir. Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 3,02’dir. Bu değer, 27. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin yine “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmenlere kısmen yol gösterici düzeydedir.

Tablo 9 genel olarak incelendiğinde öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın öğrenme-öğretme süreçlerine (etkinliklerine) ilişkin görüşlerinin genel aritmetik ortalamasının 3,16 olduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre öğretmenlerin tamamının, programın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik genel görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyindedir. Öğretmenlerin genel görüşlerine göre programın öğrenme-öğretme süreçleri kısmen yeterli düzeydedir. Zihin engelliler sınıf öğretmenliği dışından mezun olup bu alanda çalışan öğretmenlerin en önemli gereksinimleri, toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerilerinin nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle programda yer alan öğrenme-öğretme süreçlerinin zenginleştirilmesine ve bu öğretim süreçlerinin nasıl yapılacağına ilişkin yol gösterici bilgilere ihtiyaç vardır.

4. Öğretmenlerin Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının değerlendirme ögesine yönelik görüşleri Tablo10’da görülmektedir.

Tablo 10 Öğretmenlerin Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler Maddeler	N	Tamamen Katılıyorum		Oldukça Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{X}$	SS
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
28. Programda “Değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir.	115	-	-	4	3,5	55	47,8	34	29,6	22	19,1	2,35	0,82
29. Programda, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır.	115	52	45,2	54	47,0	6	5,2	3	2,6	-	-	4,34	0,70
30. Programda, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır.	115	-	-	-	-	-	-	13	11,3	102	88,7	1,11	0,31
Genel Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma												2,60	0,61

Tablo10’da görüldüğü gibi “T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda “Değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %3,5’i “Oldukça Katılıyorum”, %47,8’i “Kısmen Katılıyorum”, %29,6’sı “Çok Az Katılıyorum”, %19,1’i “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Bu maddede öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%47,8) “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca bu maddede öğretmenlerin hiçbiri “Tamamen Katılıyorum” görüşünü desteklememişlerdir.

Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 2,35'tir. Bu değer, 28. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Çok Az Katılıyorum” şeklinde ve “Az” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre programda bulunan değerlendirme süreçleri öğretmenin gözleme dayalı olarak değerlendirme yapabilmesine hemen hemen hiç olanak vermemektedir. Bu da zihin engelli bireylere kazandırılacak toplumsal ve bağımsız yaşam becerilerinin öğretiminin sonucunda, toplumsal ve bağımsız yaşam becerileri ile ilgili amaçlara ne derece ulaşıldığı konusunda somut bilgi edinmeyi engelleyen olumsuz bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı'nda, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %45,2'si “Tamamen Katılıyorum”, %47,0'si “Oldukça Katılıyorum”, %5,2'si “Kısmen Katılıyorum”, %2,6'sı ise “Çok Az Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 10 incelendiğinde, bu maddeye ilişkin görüşlerin “Tamamen Katılıyorum” ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde yaklaşık yarı yarıya dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması ise 4,34'tür. Bu değer, 29. Maddeye yönelik öğretmen görüşlerinin “Tamamen Katılıyorum” şeklinde ve “Tam” derecede katılma düzeyinde olduğunu göstermektedir. Buna göre öğretmenlerin uygun şekilde değerlendirme yapabilmeleri için ölçme ve değerlendirme araçlarına çok fazla ihtiyaç vardır. Bu sonuca göre programda ölçme ve değerlendirme araçlarının eksikliği öğretmenin gözleme dayalı olarak değerlendirme yapmasını da engellemektedir.

“T.U.B. Dersi Öğretim Programı’nda, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin %11,3’ü “Çok Az Katılıyorum”, %88,7’si ise “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin bu madde için “Tamamen Katılıyorum”, “Oldukça Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneklerinde görüş bildirmediği görülmektedir. Bu maddeye ilişkin olarak öğretmen görüşlerinin aritmetik ortalaması 1,11’dir. Bu sonuca göre öğretmenlerin yaklaşık onda dokuzu (%88,7) “Hiç Katılmıyorum” görüşünü desteklemiştir. Bu da incelenen programda ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örneğin hiç bulunmadığını göstermektedir. Bu sonuç, programa gözlem formları ve kayıt tablolarının eklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 10’a genel olarak bakıldığında ise öğretmenlerin, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın değerlendirme ögesine ilişkin görüşlerinin genel aritmetik ortalamasının 2,60 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğretmenlerin tamamının programın değerlendirme ögesine yönelik genel görüşleri “Çok Az Katılıyorum” şeklinde ve “Az” derecede katılma düzeyindedir. Bu sonuca göre programın değerlendirme ögesine ilişkin genel öğretmen görüşleri bu ögenin hiç yeterli olmadığını göstermektedir. Programdaki “değerlendirme” başlığı altında verilen açıklama ve bilgilerin çoğaltılmasının yanı sıra programa, uygun ölçme ve değerlendirme araçları ile gözlem ve kayıt çizelgelerinin koyulması bu eksikliği giderebilir.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme ögesine ilişkin öğretmen görüşleri genel olarak şu şekilde özetlenebilir;

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, programın amaçlarına, içeriğine ve öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik genel görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklindedir. Başka bir ifadeyle öğretmenler, programın amaçlarına, içeriğine ve öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşlere “Orta” derecede katılmaktadırlar.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının değerlendirme ögesine ilişkin olarak öğretmenlerin genel görüşleri “Çok Az Katılıyorum” şeklinde ve “Az” derecede katılma düzeyindedir.

Sonuç olarak, Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının amaçlarına, içeriğine, öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde bu öğelerin kısmen yeterli olduğu, değerlendirme ögesinin ise hemen hemen hiç yeterli olmadığı söylenebilir.

Tablo 11’de görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın amaçlarına yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan “t” testi sonucunda programın “amaçlar” ögesine ilişkin 11 maddenin hiçbirinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere yönelik anlamlılık değerleri 0,05’ten büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre öğretmenlerin cinsiyeti, programın amaçlarına ilişkin görüşlerini belirlenmesinde önemli bir etken değildir. Bu da araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin kadın olmasına rağmen programın amaçlarına ilişkin görüşlerde cinsiyetin, önemli bir etken olmadığını göstermektedir.

Genel olarak Tablo 11’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında, 1., 2., 3., 7., ve 11.Maddelere yönelik olarak kadın ve erkek öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuca göre kadın ve erkek öğretmenler, programın özel amaçlarının genel amaçlar ile tutarlılığının, özel amaçların kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru sıralanmasının ve her iki cinsiyetin de topluma uyumunu sağlayabilecek özel amaçlara yer verilmesinin programın amaçlarında uygun şekilde verildiğini göstermektedir. 6., 8., 9. ve 10. Maddelere ilişkin olarak ise kadın ve erkek öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuca göre programda yer alan özel amaçlar zihinsel engelli öğrencilerin topluma uyumunu sağlaması, öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygunluğu ve özel amaçların davranışa dönüştürülebilirliği açısından kadın ve erkek öğretmenler tarafından kısmen yeterli bulunmuştur.

Kadın öğretmenler 4. Maddeye “Kısmen Katılıyorum” şeklinde erkek öğretmenler ise “Oldukça Katılıyorum” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre kadın öğretmenler özel amaçların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alana uygun olarak sınıflandırılmasını yeterince uygun bulmamasına rağmen erkek öğretmenler bu maddenin uygun olduğunu desteklemişlerdir. 5. Maddeye kadın öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, erkek öğretmenler ise “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Buna göre özel amaç cümlelerinin açık ve bütün öğretmenler tarafından anlaşılabilirliği kadın öğretmenler

Tablo 12’de görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın içeriğine yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan “t” testi sonucunda programın “içerik” ögesine ilişkin beş maddenin sadece birinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

“Programda yer alan içerik (konular), her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir” maddesine yönelik olarak kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Çünkü bu maddeye ilişkin olarak kadın öğretmenlerin görüşlerinin aritmetik ortalaması erkek öğretmenlerinkinden yüksek çıkmıştır. Bu maddenin gerçekleştiğine kadın öğretmenler daha fazla, erkek öğretmenler ise daha az inanmaktadırlar.

Diğer maddelerde ise anlamlı fark bulunamamıştır. Bu duruma göre kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında fark yoktur. Bu da programın içeriğine yönelik olarak 5. Madde dışında cinsiyet değişkeninin etkili olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin kadın olmasına rağmen programın içeriğine ilişkin görüşlerde cinsiyetin hemen hemen önemli bir fonksiyonu yoktur.

Genel olarak Tablo 12’deki aritmetik ortalamalara bakıldığında, 12. Maddeye kadın öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, erkek öğretmenler ise “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 13. ve 15. Maddelere kadın ve erkek öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 14. ve 16. Maddelere ilişkin olarak kadın öğretmenler “Kısmen Katılıyorum”, erkek öğretmenler ise “Oldukça Katılıyorum” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre programda yer alan içeriğin her özel amaç için ayrı ayrı hazırlanmasını oldukça yeterli bulan kadın öğretmenler içeriğin kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru sıralanmasını, içeriğin öğrencilerin ilgi ve ihtiyacına uygunluğunu kısmen yeterli bulmuşlardır. Aynı şekilde içeriğin her özel amaç için ayrı ayrı hazırlanmasını, kolaydan zora doğru sıralanmasını ve öğrencilerin ilgisine uygunluğunu kısmen yeterli bulan erkek öğretmenler, içeriğin basitten karmaşığa doğru sıralanmasını ve öğrencilerin ihtiyacına uygunluğunu oldukça yeterli bulmuşlardır.

Kadın ve erkek öğretmenlerin programın içeriğine yönelik yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları genel olarak incelendiğinde görüşlerin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde “Orta” derecede katılma düzeyinde ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre kadın ve erkek öğretmenlerden bazıları programın içeriğini oldukça yeterli düzeyde bulurken, bazı öğretmenler ise kısmen yeterli bulmuşlardır.

3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre, Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemde üçüncü aşama olarak, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından belirlenmesi amaçlanmıştır. Tablo 13’te öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreçlerine ait görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile t- testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 13 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İstatistikler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	Anlamlılık
Maddeler						
17. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri (örnek işleniş) ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	Kadın	77	2,71	1,09	0,79	0,43
	Erkek	38	2,89	1,24		
18. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri açıkça belirtilmiştir.	Kadın	77	3,12	1,08	0,85	0,39
	Erkek	38	3,31	1,11		
19. Programda yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem, tekniklerine uygundur.	Kadın	77	3,49	0,89	1,79	0,07
	Erkek	38	3,81	0,92		
20. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak araç-gereç ve yararlanılacak kaynaklar açıkça belirtilmiştir.	Kadın	77	3,36	1,09	0,22	0,82
	Erkek	38	3,31	1,09		
21. Programda yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç-gereç öğrencinin öğrenme seviyesine uygundur.	Kadın	77	3,14	0,92	1,09	0,27
	Erkek	38	3,34	0,90		
22. Programda yer alan örnek işlenişte, derse hazırlık etkinlikleri açık olarak belirtilmiştir.	Kadın	77	3,18	0,96	1,26	0,20
	Erkek	38	3,42	0,91		
23. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrenciler uygun biçimde hedeften haberdar edilmektedir.	Kadın	77	3,35	1,03	0,34	0,73
	Erkek	38	3,42	1,03		
24. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmiştir.	Kadın	77	2,97	1,13	1,54	0,12
	Erkek	38	3,31	1,06		
25. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencilere yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmiştir.	Kadın	77	3,06	0,87	0,76	0,44
	Erkek	38	3,21	1,09		
26. Programda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye yönelik örnekler yeterlidir.	Kadın	77	2,87	1,11	0,68	0,49
	Erkek	38	3,02	1,19		
27. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmene yol gösterici düzeydedir.	Kadın	77	2,92	0,99	1,55	0,12
	Erkek	38	3,23	1,07		

Tablo 13'te görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik olarak öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan "t" testi sonucunda programın "öğrenme-öğretme süreçleri" ögesine ilişkin 11 maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere yönelik anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre incelenen programın içeriğine yönelik olarak cinsiyetin, görüşler üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Buna göre programın amaç ve içerik ögesinde olduğu gibi göre araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin kadın olmasına rağmen programın öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin görüşlerin değişmesinde cinsiyetin önemli bir etken olmadığını göstermektedir.

Genel olarak Tablo 13'teki aritmetik ortalamalara bakıldığında, 17., 18., 20., 21., 24., 25., 26. ve 27. Maddelere kadın ve erkek öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuca programdaki öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili açıklamaları yeterliliğini, kullanılacak yöntem ,teknik ve araç-gereçler ile yararlanılacak kaynakların açıkça belirtilmesini, araç ve gereçlerin öğrencilerin öğrenme seviyesine uygunlunu, öğrencileri derse motive edecek öğelere değinilmesini, her öğrenciye yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmesini, ders sonu değerlendirmeye ilişkin örneklerin yeterliliğini ve öğrenme –öğretme etkinliklerinin öğretmene yol göstermesini kadın ve erkek öğretmenler kısmen yeterli bulmuşlardır. 19. Maddeye kadın ve erkek öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 22. ve 23. Maddeye ise kadın öğretmenler “Kısmen Katılıyorum”, erkek öğretmenler ise “Oldukça Katılıyorum” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Buna göre programda yer alan örnek işlenişte kullanılan yöntem ve tekniklerin özel eğitim alanına uygunluğu, örnek işlenişteki derse hazırlık etkinliklerinin belirtilmesi ve öğrencilerin hedeften haberdar edilmesi maddelerini erkek öğretmenler oldukça uygun bulurken, örnek işlenişteki derse hazırlık etkinliklerinin belirtilmesi ve öğrencilerin hedeften haberdar edilmesi maddelerini kadın öğretmenler kısmen yeterli bulmuşlardır.

Kadın ve erkek öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik yaptıkları değerlendirmelerin aritmetik ortalamaları incelendiğinde genel olarak görüşlerin “Kısmen Katılıyorum” şeklinde “Orta” derecede katılma düzeyinde ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde “Çok” derecede katılma düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre kadın ve erkek öğretmenlerden bazıları programın öğrenme-öğretme süreçlerini yeterli düzeyde ve uygun bulurken, bazı öğretmenler ise kısmen yeterli bulmuşlardır. Bu da zihinsel engelli bireylere toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerileri ile ilgili davranışların kazandırılmasında öğrenme-öğretme süreçlerinin oldukça önemli olduğunu vurgulayan bir durumdur.

4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre, Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemindeki son aşamasında, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirme ögesine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından belirlenmesine çalışılmıştır. Tablo 14'te öğretmenlerin programın değerlendirme ögesine ait görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile t- testi sonuçları verilmektedir

Tablo 14 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İstatistikler Maddeler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	Anlamlılık
28. Programda “Değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir.	Kadın	77	2,36	0,84	0,13	0,89
	Erkek	38	2,34	0,81		
29. Programda, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır.	Kadın	77	4,35	0,66	0,06	0,95
	Erkek	38	4,34	0,78		
30. Programda, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır. P<0,05	Kadın	77	1,12	0,33	0,80	0,42
	Erkek	38	1,07	0,27		

Tablo 14'te görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirme ögesine yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan “t” testi sonucunda programın “değerlendirme” ögesine ilişkin üç maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere yönelik anlamlılık değerleri 0,05'ten büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre programın değerlendirme ögesine ilişkin görüşlerin belirlenmesinde cinsiyetin önemli bir etkeni yoktur. Bu durum programın amaç içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri ögesinde olduğu gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin kadın olmasına rağmen programın değerlendirme ögesine ilişkin görüşlerin değişmesinde cinsiyetin önemli bir etken olmadığını göstermektedir.

Tablo 14'deki aritmetik ortalamalara genel olarak bakıldığında, 28. Maddeye kadın ve erkek öğretmenler “Çok Az Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuca göre “değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler kadın ve erkek öğretmenler tarafından oldukça yetersiz bulunmuştur. 29. Maddeye kadın ve erkek öğretmenler “Tamamen Katılıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Buna göre programda öğretmenlerin ölçme değerlendirme yapabilmeleri için gerekli araçlara ihtiyaç olduğu kadın ve erkek öğretmenler tarafından oldukça uygun bulunmuştur. 30. Maddeye ise yine kadın ve erkek öğretmenler “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu da programda ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örneğin yer almadığını göstermektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin, cinsiyetlerine göre programın dört ögesine ilişkin görüşlerine genel olarak bakıldığında programın amaçlar, içerik ve öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde “Çok” derecede katılma düzeyinde ve “Kısmen Katılıyorum” şeklinde “Orta” derecede katılma düzeyinde dağılım göstermektedir. Bu öğelere ilişkin olarak öğretmenler bazı maddeleri oldukça yeterli ve uygun bulurken bazı maddeleri ise kısmen yeterli ve uygun bulmuşlardır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'na ilişkin kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında sadece, programın içeriğine yönelik olarak sorulan “Programda yer alan içerik (konular), her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir” maddesinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre bu maddenin gerçekleştiğine kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha fazla inanmaktadırlar.

D. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Amaçlar, İçerik, Öğrenme-Öğretme Süreci ve Değerlendirme Öğelerine İlişkin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumuna Göre Görüşleri

1. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre, Programın Amaçlarına İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde ilk olarak, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim kurumu değişkeni açısından belirlenmesine çalışılmıştır. Tablo15'te öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına göre programın “amaçlar” ögesine ilişkin görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 15'te görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda programın “amaçlar” ögesine ilişkin 11 maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere ilişkin anlamlılık değerleri 0,05 düzeyinden büyük çıkmıştır. Bu da ilgili programın amaçlarına yönelik görüşlerin değişmesinde öğretmenlerin mezun olduğu yüksek öğretim kurumunun bir etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Programın “amaçlar” ögesine ilişkin maddelerin mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından aritmetik ortalamalarına bakıldığında; 1., 3. ve 7. Maddelere değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 2. ve 11. Maddelere fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, diğer yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 4.ve 5. Maddelere eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, yüksekokul mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, mühendislik fakültesi mezunu öğretmenler ise “Tamamen Katılıyorum” şeklinde, 6. ve 8. Maddelere değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 9. Maddeye eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, mühendislik fakültesi ve yüksekokul mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 10. Maddeye ise mühendislik fakültesi mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde diğer kurumlardan mezun öğretmenler ise “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 15'deki aritmetik ortalamalara genel olarak bakıldığında; değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve “Orta” derecede katılma düzeyinde ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde “Çok” derecede katılma düzeylerinde dağılım göstermektedir.

Bu sonuçlara göre değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenler Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın amaçlarına ilişkin bazı maddeleri yeteri kadar uygun bulmamalarına karşın bazı maddeleri ise oldukça uygun ve yeterli bulmuşlardır. Bu duruma göre programdaki amaçlara ilişkin görüşlerde bir benzerlik söz konusu olmakla birlikte, mezun olunan yüksek öğretim kurumunun programın amaçlarına ilişkin görüşlerin değişmesinde çok önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

2. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre, Programın İçeriğine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemde ikinci olarak, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın içeriğine ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim kurumu değişkeni açısından belirlenmesi amaçlanmıştır. Tablo 16'da öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına göre programın "içerik" ögesine ilişkin görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 16 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın İçeriğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İstatistikler	Mezun Olunan Kurum	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	Anlamlılık	Scheffe testi
Maddeler								
12. Programda yer alan içerik (konular) her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,47	0,89	3 111 114	1,624	0,188	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,90	0,87				
	Müh. Fak.	4	3,50	0,57				
	Yüksekokul	10	4,00	0,81				
13. Programda yer alan içerik, kolaydan zora doğru sıralanmıştır.	Eğitim Fak.	91	3,30	0,89	3 111 114	1,578	0,199	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,40	0,69				
	Müh. Fak.	4	3,00	1,41				
	Yüksekokul	10	3,90	0,73				
14. Programda yer alan içerik , basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.	Eğitim Fak.	91	3,39	0,92	3 111 114	0,207	0,891	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,50	0,70				
	Müh. Fak.	4	3,25	1,70				
	Yüksekokul	10	3,60	0,96				
15. Programdaki içerik, öğrencilerin ilgisine uygundur.	Eğitim Fak.	91	2,89	0,94	3 111 114	0,018	0,997	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,90	0,73				
	Müh. Fak.	4	3,00	0,81				
	Yüksekokul	10	2,90	0,87				
16. Programdaki içerik, öğrencilerin ihtiyacına uygundur.	Eğitim Fak.	91	3,36	0,88	3 111 114	1,065	0,367	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,10	0,87				
	Müh. Fak.	4	4,00	0,81				
	Yüksekokul	10	3,50	0,84				

Tablo 16’da görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın içeriğine yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda programın “içerik” ögesine ilişkin beş maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere ilişkin anlamlılık değerleri 0,05 düzeyinden büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre incelenen programın içeriğine yönelik görüşlerde öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Programın “içerik” ögesine ilişkin maddelerin mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından aritmetik ortalamalarına bakıldığında; 12. Maddeye değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 13. Maddeye yüksekokul mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, diğer kurumlardan mezun öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 14. Maddeye eğitim fakültesi ve mühendislik fakültesi mezunu öğretmenler

“Kısmen Katılıyorum” şeklinde, diğer kurumlardan mezun öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 15. Maddeye değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Kısmen Katılıyorum” şeklinde ve 16. Maddeye ise eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, diğer kurumlardan mezun öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 16'daki aritmetik ortalamalardan da anlaşılacağı gibi değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde “Orta” derecede katılma düzeyinde ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde “Çok” derecede katılma düzeylerinde dağılım göstermektedir. Buna göre değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenler Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının içeriğine ilişkin bazı maddeleri yeteri kadar uygun bulmamalarına karşın bazı maddeleri ise oldukça uygun ve yeterli bulmuşlardır. Bu sonuca göre programdaki içeriğin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerde bir benzerlik söz konusu olmakla birlikte, mezun olunan yüksek öğretim kurumunun programın içeriğin ilişkin görüşlerin değişmesinde çok önemli bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre, Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde üçüncü aşama olarak, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim kurumu değişkeni açısından belirlenmesi amaçlanmıştır. Tablo.17'de öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına göre programın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesine ilişkin görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 17 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Öğrenme-Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İstatistikler	Mezun Olunan Kurum	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	Anlamlılık	Scheffe testi
Maddeler								
17. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri (örnek işleniş) ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	Eğitim Fak.	91	2,80	1,14	3 111 114	0,407	0,748	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,40	0,96				
	Müh. Fak.	4	2,75	1,50				
	Yüksekokul	10	2,90	1,28				
18. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri açıkça belirtilmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,21	1,12	3 111 114	1,396	0,248	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,60	1,07				
	Müh. Fak.	4	3,75	0,95				
	Yüksekokul	10	3,30	0,67				
19. Programda yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem, tekniklerine uygundur.	Eğitim Fak.	91	3,67	0,89	3 111 114	1,236	0,300	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,10	0,87				
	Müh. Fak.	4	3,50	1,29				
	Yüksekokul	10	3,50	0,97				
20. Programda yer alan örnek işlenişte, kullanılacak araç- gereç ve yararlanılacak kaynaklar açıkça belirtilmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,38	1,09	3 111 114	0,565	0,639	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,00	1,24				
	Müh. Fak.	4	3,00	1,41				
	Yüksekokul	10	3,50	0,84				
21. Programda yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç- gereç öğrencinin öğrenme seviyesine uygundur.	Eğitim Fak.	91	3,20	0,91	3 111 114	2,206	0,091	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,70	0,82				
	Müh. Fak.	4	4,00	1,41				
	Yüksekokul	10	3,40	0,69				
22. Programda yer alan örnek işlenişte, derse hazırlık etkinlikleri açık olarak belirtilmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,26	0,92	3 111 114	0,180	0,910	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,10	1,28				
	Müh. Fak.	4	3,50	1,29				
	Yüksekokul	10	3,30	0,82				
23. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrenciler uygun biçimde hedeften haberdar edilmektedir.	Eğitim Fak.	91	3,39	1,04	3 111 114	0,204	0,893	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,30	1,05				
	Müh. Fak.	4	3,00	1,15				
	Yüksekokul	10	3,40	0,96				
24. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,15	1,08	3 111 114	1,629	0,187	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,60	1,17				
	Müh. Fak.	4	2,25	1,25				
	Yüksekokul	10	3,30	1,25				
25. Programda yer alan örnek işlenişte, öğrencilere yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmiştir.	Eğitim Fak.	91	3,07	0,99	3 111 114	0,368	0,776	-
	Fen-Edb. Fak.	10	3,10	0,56				
	Müh. Fak.	4	3,25	1,25				
	Yüksekokul	10	3,40	0,84				
26. Programda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye yönelik örnekler yeterlidir.	Eğitim Fak.	91	2,95	1,14	3 111 114	0,809	0,492	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,40	0,96				
	Müh. Fak.	4	3,00	1,41				
	Yüksekokul	10	3,10	1,19				
27. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmene yol gösterici düzeydedir.	Eğitim Fak.	91	3,03	1,00	3 111 114	1,256	0,293	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,60	0,96				
	Müh. Fak.	4	3,75	1,50				
	Yüksekokul	10	3,10	1,10				

Tablo 17’de görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik olarak, öğretmenlerin görüşleri arasında mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda programın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesine ilişkin 11 maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere ilişkin anlamlılık değerleri 0,05 düzeyinden büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre incelenen programın öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşlerde öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Programın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesine ilişkin maddelerin mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından aritmetik ortalamalarına bakıldığında; 17., 23., 24., 25. ve 26. Maddelere değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 18., 21., 22. ve 27. Maddelere mühendislik fakültesi mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, diğer kurumlardan mezun öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, 19.Maddeye fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler “Kısmen Katılıyorum” şeklinde, diğer yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, 20.Maddeye ise yüksekokul mezunu öğretmenler “Oldukça Katılıyorum” şeklinde, diğer öğretmenler ise “Kısmen Katılıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 17’deki aritmetik ortalamalardan da anlaşılaacağı gibi programın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesine ilişkin olarak değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin görüşleri “Kısmen Katılıyorum” şeklinde “Orta” derecede katılma düzeyinde ve “Oldukça Katılıyorum” şeklinde ve “Çok” derecede katılma düzeylerinde dağılım göstermektedir. Buna göre değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenler incelenen programın öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin bazı maddeleri yeterli düzeyde kadar uygun bulmamalarına karşın bazı maddeleri ise oldukça uygun ve yeterli bulmuşlardır. Bu sonuca göre programdaki amaç ve içerik öğelerinde olduğu gibi öğrenme-öğretme süreçlerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerde bir benzerlik söz konusu olmakla birlikte,

mezun olunan yüksek öğretim kurumunun programın öğrenme-öğretme süreçlerine ilişkin görüşlerin değişmesinde çok önemli bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır.

4. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre, Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşleri İle İlgili Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde son aşama olarak, öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşlerinin mezun oldukları yükseköğretim kurumu değişkeni açısından belirlenmesine çalışılmıştır. Tablo 18'de öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına göre programın "değerlendirme" ögesine ilişkin görüşlerine yönelik aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ile tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 18 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Yükseköğretim Kurumlarına Göre Programın Değerlendirme Ögesine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İstatistikler	Mezun Olunan Kurum	N	$\bar{X}$	SS	Sd	F	Anlamlılık	Scheffe testi
Maddeler								
28. Programda "Değerlendirme" başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir.	Eğitim Fak.	91	2,36	0,86	3 111 114	0,820	0,485	-
	Fen-Edb. Fak.	10	2,40	0,69				
	Müh. Fak.	4	1,75	0,50				
	Yüksekokul	10	2,50	0,70				
29. Programda, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır.	Eğitim Fak.	91	4,29	0,73	3 111 114	1,473	0,226	-
	Fen-Edb. Fak.	10	4,70	0,48				
	Müh. Fak.	4	4,75	0,50				
	Yüksekokul	10	4,30	0,48				
30. Programda, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır.	Eğitim Fak.	91	1,10	0,31	3 111 114	0,256	0,857	-
	Fen-Edb. Fak.	10	1,10	0,31				
	Müh. Fak.	4	1,25	0,50				
	Yüksekokul	10	1,10	0,31				

Tablo 18'de görüldüğü gibi Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirme ögesine yönelik öğretmenlerin görüşleri arasında mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonucunda programın

“değerlendirme” ögesine ilişkin üç maddenin hiç birinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çünkü bütün maddelere ilişkin anlamlılık değerleri 0,05 düzeyinden büyük çıkmıştır. Bu sonuca göre programın değerlendirme ögesine yönelik görüşlerde öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun etkisinin bulunmadığını göstermektedir.

Programın “değerlendirme” ögesine ilişkin maddelerin mezun olunan yükseköğretim kurumu değişkeni açısından aritmetik ortalamalarına bakıldığında; 28. Maddeye mühendis fakültesi mezunu öğretmenler “Hiç Katılmıyorum” şeklinde, diğer yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenler “Çok Az Katılıyorum” şeklinde, 29. Maddeye değişik yükseköğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Tamamen Katılıyorum” şeklinde, yine öğretmenlerin tamamı 30. Maddeye ilişkin olarak “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 18’e bakıldığında; “Programda “değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir” maddesine değişik yüksek öğretim kurumlarından mezun öğretmenlerin tamamı “Çok Az Katılıyorum” şeklinde görüş belirterek bu maddenin oldukça yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. “Programda, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır” maddesine bütün öğretmenlerin “Tamamen Katılıyorum” şeklinde görüş belirttiği göze çarpmaktadır. Buna göre değişik fakülte ve branşlardan mezun olup zihin engelliler sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerin tamamı programda değerlendirme yapabilmeleri için ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. “Programda, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır” maddesinin aritmetik ortalama sonucunda öğretmenlerin tamamının “Hiç Katılmıyorum” şeklinde görüş belirtmesi önemli bir noktadır. Bu sonuca göre programda ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için hiçbir örnek bulunmamaktadır. Bu da özellikle alan dışından mezun olup zihin engelliler sınıf öğretmenliği yapan öğretmenlerin toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerilerinin öğretimi sonrasında etkili ve verimli bir değerlendirme yapmalarına engel olmaktadır.

E. Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Tekrar Geliştirilmesi İhtiyacına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğretim programının tekrar geliştirilmesine yönelik görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19 Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Tekrar Geliştirilmesi İhtiyacına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İhtiyaç	F	%
Evet	66	57,4
Kısmen	45	39,1
Hayır	4	3,5
TOPLAM	115	100

Tablo 19'da görüldüğü gibi “Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın tekrar geliştirilmesine sizce ihtiyaç var mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 115 öğretmenin yaklaşık beşte üçü (%57,5) “Evet” cevabı verirken; yaklaşık beşte ikisi “Kısmen” cevabı vermiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece dördü ise programın tekrar geliştirilmesine ihtiyaç olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuca göre programın tekrar incelenerek geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

“Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın tekrar geliştirilmesine sizce ihtiyaç var mıdır?” maddesine “Evet” ya da “Kısmen” cevabını veren öğretmenlerin, programın tekrar geliştirilmesine ihtiyaç duyulan öge veya ögelere ilişkin görüşleri Tablo 20'de verilmiştir. Bu maddede, araştırmaya katılan öğretmenlere programın tekrar geliştirilmesine ihtiyaç duyduğu öge ve ya ögelere yönelik olarak birden fazla görüş belirtebilme olanağı verilmiştir.

Tablo 20 Öğretmenlerin Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın Tekrar Geliştirilmesine İhtiyaç Duyulan Öge Veya Ögelere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Amaçların;	f	%
Sayısı	28	25
İçeriği	78	70,2
Sınıflandırılması	38	34,2
Anlaşılabilirliği	65	58,5
Düzeye Uygunluğu	91	81,9
Ölçülebilirliği	51	45,9
Davranışa dönüştürülebilmesi	82	73,8
İçeriğin(Konular);	f	%
Amaca uygunluğu	53	47,7
Sıralanması	35	31,5
İlgi ve ihtiyaca uygunluğu	93	83,7
Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde;	f	%
Kullanılacak yöntem ve teknik	70	63
Araç ve gereçler	72	64,8
Derse hazırlık etkinlikleri	47	42,3
Motivasyon	59	53,1
Verilen örnekler	59	53,1
Değerlendirme Öğesinde;	f	%
Ölçme aracı	79	71,1
Ölçme aracı örnekleri	86	77,4

Tablo 20'de "31. soruya cevabınız "Evet" ya da "Kısmen" ise tekrar geliştirilmesi gereken öge ve ya ögeler hangisidir?" maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 115 öğretmenden 111'nin programın tekrar geliştirilmesi gereken öge ve ya ögelere ilişkin sayıları verilmektedir.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın "amaçlar" ögesinde, 28 öğretmen (%25) amaçlarının sayısının, 78 öğretmen (%70,2) amaçların içeriğinin, 38 öğretmen (%34,2) amaçların sınıflandırılmasının, 65 öğretmen (%58,5) amaçların anlaşılabilirliğinin, 91 öğretmen (%81,9) amaçların düzeye uygunluğunun, 51

öğretmen (%45,9) amaçların ölçülebilirliğinin ve 82 öğretmen (%73,8) ise amaçların davranışa dönüştürülebilmesi seçeneklerinin tekrar geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre; programın “amaçlar” ögesinde özellikle amaçların içeriğinin, düzeye uygunluğunun ve davranışa dönüştürülebilmesinin tekrar geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın “içerik” ögesinde, 53 öğretmen (%47,7) içeriğin amaca uygunluğunun, 35 öğretmen (%31,5) içeriğin sıralanmasının ve 93 öğretmen (%83,7) de içeriğin ilgi ve ihtiyaca uygunluğunun tekrar geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre; programın “içerik” ögesinde özellikle ilgi ve ihtiyaca uygunluğunun tekrar geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesindeki örnek işlenişte, 70 öğretmen (%63) kullanılacak yöntem ve tekniklerin, 72 öğretmen (%64,8) araç ve gereçlerin, 47 öğretmen (%42,3) derse hazırlık etkinliklerinin, 59 öğretmen (%53,1) motivasyonun ve yine 59 öğretmen (%53,1) verilen örneklerin tekrar geliştirilmesine ve ya gözden geçirilmesine ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin verdiği görüşler doğrultusunda programın “öğrenme-öğretme süreçleri” ögesindeki örnek işlenişte özellikle kullanılacak yöntem ve teknikler ile araç ve gereçlerin tekrar geliştirilmesi gerekmektedir.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın “değerlendirme” ögesinde 79 öğretmen (%71,1) ölçme araçlarının tekrar geliştirilip programa yerleştirilmesini, 86 öğretmen (%77,4) ise ölçme aracı örneklerinin programda bulunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna göre programın değerlendirme ögesi beklenenin çok altındadır ve tekrar geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak programın ilgili yerlerinin tekrar incelenerek düzeltilmesi sayesinde zihinsel engelli bireylerin toplumsal uyum ve bağımsız yaşam becerileri ile ilgili amaç ve davranışları daha kolay ve kısa zamanda kazanabilecekleri söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği bu çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %67'si kadın, %33'ü erkek olması kadın öğretmenlerin bu alana erkek öğretmenlere göre daha fazla itibar ettiklerini göstermektedir.

Ankete katılan öğretmenlerden kıdemi en az olanların bir yıl, en çok olanların 24 yıl ve bu öğretmenlerin yarısından fazlasının 1-5 yıl arasında kıdeme sahip bulunması; Ülkemizde, özel eğitim öğretmenliği programlarına ilk kez 1952-1953 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde katılan öğretmenlerin yetiştirme yurtlarında görevlendirilmesinden sonra; 1983 yılında Anadolu Üniversitesi, 1987 yılında Gazi Üniversitesi ve 1991 yılında Ankara Üniversitesi bünyelerinde özel eğitim öğretmenliği programları açılmış olmasına karşın, bu alanda öğrenim görmüş öğretmenlerin göreve atanmalarının son beş yıl içinde yoğunlaştığını işaret etmektedir.

Araştırmanın kapsamında bulunan 115 öğretmenin %35,6'sının zihin engelliler sınıf öğretmenliği programından mezun olmalarına karşın %64,4'ünün formasyon eğitimi yoluyla alana kazandırılan kişilerden oluşması; 2002 yılı verilerine göre nüfusunun %12,29'u özürlü olan ve bunların %0,48'ini zihinsel özürliülerin oluşturduğu Ülkemiz'de, alandaki yüksek düzeyde öğretmen açığının olabildiğince hızlı bir biçimde kapatılması yoluna gidildiğini vurgulayan olumlu bir yaklaşımdır. Ayrıca 2002-2003 öğretim yılında yeni bir programın uygulamaya koyulması da bu yaklaşımı desteklemektedir.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın "Amaçlar" ögesine bakıldığında, öğretmenlere göre programın özel amaçları ile genel amaçları oldukça tutarlı, özel amaç cümleleri kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru ve her öğretmen tarafından anlaşılabilir kadar açık yazılmıştır. Bu durum, amaç cümlelerinin farklı öğretmenler tarafından, farklı biçimde algılanmasını engelleyecek olumlu bir sonuç doğurmaktadır. Ayrıca, programın olumlu niteliklerinden bir diğeri de amaçların her iki cinsiyetteki zihin engelli çocukların topluma uyumu sağlaması açısından yeterli olmasıdır. Öte yandan öğretmenler, özel amaçlara bağlı davranışların bir kısmının, öğrencilerin öğrenme düzeylerine tam olarak uygun seçilmediği doğrultusunda görüş bildirmişlerdir ki, bu durum programın olumsuz yönlerinden birini oluşturmaktadır. Çünkü öğretmenlere göre, seçilmiş olan davranışların bazıları kısmen yeterli bulunmuştur. Bu durum davranışların bir kısmının öğrenciler tarafından davranışa dönüştürülebilir nitelik taşımadığını göstermekle birlikte programdaki bazı amaçlarla seçilmiş olan bazı davranışların tam olarak örtüşmediği sonucunu doğurmaktadır. Programda yer alan davranışların gözlenerek ölçülebilir olması ise öğretmenlere uygun bir şekilde ölçme ve değerlendirme yapma fırsatı veren olumlu bir sonuçtur.

Programda yer alan içeriğinin her özel amaç için ayrıca belirtilmesi, programın hazırlanması sırasında öğretim programı geliştirme sistemine uyulduğunun bir kanıtıdır. Öğretmenlere göre programda yer alan içerik basitten karmaşığa doğru sıralandığı halde kolaydan zora doğru sıralamada aynı başarı sağlanamamıştır. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın İçeriği başlığı altında ele alındığı gibi, içeriğin belirlenmesinde göz önüne alınması gereken ölçütlerden birisi olan "öğrenci ilgi ve ihtiyacını karşılama" ölçütü açısından da program eksiklikler taşımaktadır.

Programın öğrenme öğretme süreçleri başlığı altında verilen bilgilere göre, öğrencinin amaçlara uygun olarak yetiştirilebilmesinde öğrenme-öğretme süreçlerindeki etkinliklerin önemi büyüktür. Oysa Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'ndaki öğrenme-öğretme süreçleri ögesinde sadece bir tek örnek işlenişe yer verilmesi, öğrenme-öğretme etkinliklerinin açıklanması açısından yetersizlik göstermektedir. Programda verilen örnek işlenişte kullanılacak öğretim

yöntem ve teknikler tam olarak belirtilmemiş olması da bu işlenişin yol gösterici düzeyini düşürmekte; seçilen yöntem ve tekniklerin özel eğitim alanına büyük oranda uygun olması, bu eksikliği giderememektedir. Bunların yanı sıra dersin işlenmesi sırasında kullanılacak araç gereçler tam olarak belirtilmediği gibi; öğrencilerin öğrenme seviyesine de yeteri kadar uygun bulunmaması programın bir başka eksikliğini oluşturmaktadır. Buna ek olarak derse hazırlık etkinliklerinin yeterince açık olmadığı, öğrencilerin hedeften haberdar edilerek motivasyonlarının sağlanamadığı ve öğrencilere yeterince etkinlik fırsatı da verilmediği ortaya çıkmıştır. Zihinsel engelli bireyleri topluma uyum sağlamaya ve hayata hazırlayan bir başka ders olan ve Çiçek tarafından 1995 yılında yapılan “Öğretilebilir Çocuklar Okulu Hayat Bilgisi Ders Programı’nın Değerlendirilmesi” isimli araştırmanın sonucunda Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın öğrenme-öğretme süreçlerinin öğretmen görüşleri açısından yeterli ve uygun bulunması, programlardaki öğrenme-öğretme süreçlerinin birbirinden farklı şekilde hazırlandığını göstermektedir.

Bütün bunlar, programın öğrenme öğretme süreçlerinin yanında, programın değerlendirme ögesini de olumsuz etkilemektedir. Programda ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesini sağlayacak örneklerin bulunmaması ile birlikte programda bulunan değerlendirme süreçlerine ilişkin üç satırlık bir açıklama, öğretmenlerin gözleme dayalı değerlendirme yapabilmelerine hemen hemen hiç olanak vermemektedir. Bu sonuca göre “değerlendirme” ögesi programın en zayıf tarafı olarak ortaya çıkmıştır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın dört ögesine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından dağılımına bakıldığında, programın içerik ögesinde bulunan “T.U.B Dersi Öğretim Programında yer alan içerik her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir” maddesi dışındaki ögelerde kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Dolayısıyla bu tek madde sonucu etkilememekte ve araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisinin bayan olması programa ilişkin görüşlerde herhangi bir farklılığa yol açmamaktadır.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'na ilişkin öğretmen görüşlerine, mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkeni açısından bakıldığında, programın dört ögesi ile ilgili hiçbir maddede anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonuca göre, değerlendirilen programın dört ögesine yönelik görüşlerde öğretmenlerin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun etkisinin bulunmadığını ortaya çıkmaktadır. Bu durum değişik fakülteler ve alanlardan mezun olup zihin engelliler sınıf öğretmenliği alanında çalışan öğretmenlerin, programın olumlu ve olumsuz yönleri konusunda aynı görüşü paylaştıklarını göstermektedir.

Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programına ilişkin görüşlere genel olarak bakıldığında programın hazırlanmasında program geliştirme yöntemlerinin kurallarına uyulmaya çalışılmışsa da; program, bir öğretim programını oluşturan unsurlardan “amaç” dışında kalan, “içerik”, “öğrenme-öğretme” ve “değerlendirme” öğeleri bakımından yeteri kadar güçlü görünmemektedir.

Öneriler

Öğretilebilir zihin engelli öğrencilerin topluma uyumunu kolaylaştırılması için; programda nicelik açısından daha fazla özel amaca yer verilmeli ve programdaki özel amaçlar öğretilebilir zihin engelli öğrencilerin öğrenme düzeyine uygun hale getirilmelidir.

Programın içeriği öğrencilerin ilgi ve ihtiyacına uygun olarak yeniden düzenlenmelidir. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri örneklerle zenginleştirilmeli, örnek ders işleniş ile ilgili olarak yol gösterici açıklamalara daha fazla yer verilmelidir.

Programda yer alan örnek işlenişte, ders sonu değerlendirmeye ve gözleme dayalı ölçme ile değerlendirme yapılabilmesi için, programın “Değerlendirme” başlığı altında yol gösterici açıklamalara ve uygulamaya yönelik örneklerle çokça yer verilmelidir.

Öğretmenlerin, uygun biçimde ölçme ve değerlendirme yapabilmeleri için programa, gerekli ölçme ve gözlem araçları (formları) konulmalı ve bunların kullanımı ile ilgili açıklamalar programa eklenmelidir.

Son olarak, 2002-2003 öğretim yılında uygulamaya koyulan Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı'nın içerdiği bütün dersler, Türkiye'de bu alanda çalışan öğretmenlerin tamamının katılacağı bir araştırma yapıldıktan sonra yenilenmelidir.

KAYNAKÇA

AYDOĞMUŞ, Sultan

- 1998 **İlköğretim 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BAKKALOĞLU, Hatice

- 2002 **Zihinsel Engellilere Özbakım ve Günlük Yaşam Becerilerinin Öğretimi**, M.E.B Basılmamış Hizmet İçi Eğitim Ders Notu, Ankara.

BAŞBAKANLIK

- 1999 **I. Özürlüler Şurası Ön Komisyon Raporları**, Ankara: TAKAV Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.

BEZDÜZ, Reyhan

- 1996 **Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklar İlkokul Müzik Dersi Öğretim Programı'nın İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit

- 1995 **Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi**, MEB Yayınları No: 2795, İstanbul.

BÜYÜKDUMAN, Figen.

- 2001 İlköğretim Okullarında Görev Yapan İngilizce Öğretmenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı Birinci Kademe İngilizce Öğretim Programı'na İlişkin Görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş.

- 1997 Program Geliştirme: "Kaynak Metinler" Konya.

ÇİÇEK, Kerem

- 1995 Öğretilebilir Çocuklar Okulu Hayat Bilgisi Ders Programı'nın Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

DEMİREL, Özcan.

- 1999 Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem Yayınları.

DERELİ, Fatma

- 1987 Eğitilebilir Geri Zekalılar Türkçe Programı'nın Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

DOĞAN, Hıfzı.

- 1979 Analiz ve Program Hazırlama. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 81.

ENÇ, Mithat, Y. ÖZSOY, D. ÇAĞLAR

1981 **Özel Eğitime Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yayınları No: 95 Ankara.

ERDEN, Münire.

1998 **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Anı Yayıncılık.

ERİŞEN, Yavuz

1998 **Program Geliştirme Modelleri Üzerine Bir İnceleme**.
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı:13, Ankara.

ERTÜRK, Selahattin.

1997 **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Yayınları.

FİDAN, Nurettin

1996 **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Aklın Yayıncılık.

GÜRGÜR, Hasan.

2001 **İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda (1. Kademe) Uygulanan Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri**,
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KARASAR, Niyazi

1998 **Araştırmada Rapor Hazırlama**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

1999 **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KÜÇÜKAHMET, Leyla

2001 **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, 12.Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

1991 **I.Özel Eğitim Konseyi Raporu**, Ankara: M.E.B Basımevi.

1995 **İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Araştırması**, Ankara:EARGED.

2000 **Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu**. Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

2000 **Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği**, Ankara: M.E.B Basımevi.

2002 **Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı**, Tebliğler Dergisi, Karar Sayısı:4, Karar Tarihi:16.01.2002.

2002 **Eğitim Uygulama Okulları Eğitim Programı**, Ankara: M.E.B Basımevi.

ORNSTEİN, A.C. and F.B. HUNKİNS.

1988 **Curriculum: Foundations, Principles and Issues**. New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs.

OYMAK, M. Veysi

1996 **Zeka Özürlü Çocukların Yetiştirilmesi: Tanımlar, Kavramlar, Programlar**, Ankara: Sabev Yayınları No:1.

ÖNCÜ, Hüseyin

1995 **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. 2. Baskı, Ankara: 72 TDFO Yayıncılık.

ÖZÇELİK, Durmuş Ali

1992 **Eğitim Programları ve Öğretimi (Genel Öğretim Yöntemi)**, Ankara: ÖSYM Yayınları.

ÖZÇETİN, Ayten

- 2000 **1998 İlköğretim Hayat Bilgisi 3. Sınıf Programı'nın Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

ÖZDEN, Yüksel

- 1998 **Öğrenme ve Öğretme**, 2.Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.

ÖZSOY, Yahya, M.ÖZYÜREK, S.ERİPEK

- 2002 **Özel Eğitime Giriş: Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar**, Ankara: Karatepe Yayınları.

İRİÇDANE, Meryem

- 1997 **İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Ders Programı'nın Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

SABAN, Ahmet

- 2000 **Öğrenme Öğretme Süreci: Yeni Teori ve Yaklaşımlar**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SARI, Hakan

- 2002 **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimi İle İlgili Çağdaş Öneriler**, 2. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

SELVİ, Kıymet

1996

Fen Lisesi Fen ve Matematik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi, “Ankara Fen Lisesinde Bir İnceleme” (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

SEZGİN, İlhan

1994

Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Gazi Kitabevi.

SÖNMEZ, Veysel

1997

Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, 7. Baskı Ankara: Anı Yayıncılık.

TAVŞANCIL, Ezel

2002

Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

TEKİN, Elif ve G. Kırcaali İFTAR

2001

Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

TURGUT, M.Fuat

1983

“Program Değerlendirme” Cumhuriyet Döneminde Eğitim. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

VARIŞ, Fatma.

1997

Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler. 7.Baskı
Ankara: Alkım Yayıncılık.

YALAR, Tahir

2001

Lise Sosyoloji Dersi Öğretim Programının Değerlendirmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

YÜKSEL, Sedat.

1996

Ortaöğretim Kurumlarında Görev Alan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

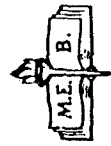
EKLER

EK-1 Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı

EK-2 Araştırmada Uygulanan Anket Örneği

EK-3 Anketlerin Okullarda Uygulanması İle İlgili İzin Yazışmaları

EĞİTİM UYGULAMA OKULU EĞİTİM PROGRAMI

Millî Eğitim Basımevi – ANKARA-2002

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın 22/03/2002 tarih ve 2156 sayılı emirleri ile
6.000 adet basılmıştır.

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar, gelişim özellikleri ve bireysel yeterlilikleri doğrultusunda birbirlerinden önemli farklılıklar göstermektedirler. Bu farklılıklar, onların toplum yaşamına hazırlanmalarında gerekli olan bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanmalarında çevrelerindeki insanların yardımına daha fazla gereksinim duymaktadırlar. Öğrenme yetersizliği olan çocuklar bağımsız yaşamaya aday bireylerdir. Birçoğu kendi bakımını yapmak, ev işlerini üstlenmek, başlıca araç gereçleri kullanmak, yiyecek hazırlamak kısaca bağımsız yaşamak için gerekli olan becerileri yerine getirmek zorundadırlar. Bu nedenle zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların değişik ortamlarda yaşamlarını sürdürmeleri için okul ortamında öz bakım ve günlük yaşam becerileri konusunda yaşama hazırlanmaları gerekmektedir. "Toplumsal Uyum Becerileri" dersiyle bu bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır.

Öz bakım ve günlük yaşam becerileri, bireyin başkalarına bağımlı olmadan, gereksinimlerini karşılaması için gerekli olan becerileri içerir. Bu becerilerin kazanılmasında yetersizliği olmayan çocuklar belli bir hazır bulunuşluluk düzeyine sahiptir. Onların öz bakım ve günlük yaşam becerilerini kazanmaları için çevredeki kişileri gözleyip taklit etmeleri, küçük yardımlar almaları ve sözel ipuçları yeterli olabilir. Yetersizliği olan çocukların, kendiliklerinden çevreden bilgi edinebilme ve bilgiyi genelleştirebilme süreçlerinde güçlükleri vardır. Becerileri kazanmalarında daha fazla yönlendirilmeye, desteklenmeye, sürekli ve sistemli bir eğitime gereksinim duyarlar. Bu nedenle beceri kazandırma süreci; uzun süreli eğitim, sık tekrar, sözel ip uçları, model olma ve fiziksel yardımda bulunma gibi öğretim süreçlerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Becerilerin kazandırılmasında, verilen sistemli eğitimi etkileyen önemli etkenlerden biri de çocuğun yetersizlikten etkilenme derecesidir.

Öz bakım ve günlük yaşam becerilerini kazanma, eğitime başlama zamanına, çocuğun motor, dil, zihin ve duyu gelişimine bağlıdır. Bu becerilerin kazandırılabilmesi için çocuğun önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler vardır. Bunlar; büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren beceriler, el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat ve basit emirleri anlamadır. Bu becerileri gerçekleştiren çocukların öz bakım ve günlük yaşam becerilerini öğrenmeleri daha kolay olabilmektedir. Çocukların bu becerileri gerçekleştireme düzeylerini belirlemenin yanı sıra, öğretimi etkileyecek ön koşul becerilerin değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca, varsa çocuğun başka yetersizlikleri (fiziksel, görsel vb.) ve problem davranışları da dikkate alınmalı, buna göre planlama yapılmalıdır.

Programda Öz Bakım başlığı altında; giyinme, kişisel bakım ve tuvalet becerilerine ait amaç ve davranışlar yer almaktadır. Beslenme becerileri ile ilgili amaç ve davranışlar Beslenme Bilgisi dersi içinde yer almıştır.

TOPLUMSAL UYUM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Oz bakım becerilerinin öğreniminde, ileri zihinsel, bilişsel ve fiziksel becerilerin kullanılmasıdır. Bu yöntemlerin ortak yönü; tersine zincirleme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin ortak yönü; öğretimde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranış bağımsız olarak yapılabilmesi ve öğrendiklerini farklı ortamlarda uygulayabilmesidir.

Diğer becerilerin öğretiminde olduğu, gibi giyinme becerileri ile ilgili çalışmalar yapılırken de kolaydan zora doğru bir yol izlenmelidir. Örneğin, soyunma becerileri, giyinme becerilerinden önce öğretilmelidir. Giyinme becerilerinin kazandırılmasında materyallerin düzenlenmesi de önemlidir. Öğretime geniş, rahat giysilerle ve çocuğun kolaylıkla kontrol edebileceği büyüklükte materyallerle başlanmalı, başarı sağlandıkça materyallerin ölçüleri küçültülmelidir. Fermuarın daha kolay çekilmesi için ucuna bir halka bağlanması, boru tipi çorapların, lastikli etek ve pantolonların, örgü giysilerin kullanılması vb.leri giyinme ve soyunma becerilerinin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır.

Giyinme becerilerinin öğretimi yapılırken her bir beceri ayrı ayrı çalışılmalıdır. Örneğin, pantolon, ayakkabı, gömlek, ceket giyme ve çıkarma becerileri; düğme ilikleme, fermuar kapatma, çit çit kapatma, ayakkabı bağını bağlama gibi becerilerden ayrı olarak ele alınmalıdır. Temel giyinme ve soyunma becerileri öğretildikten sonra önü arkadan, tersi düzden, kirli çamaşırları temiz olanlardan, sağlam giysiyi yırtık giysiden, ütüli giysiyi buruşuk giysiden ayırma, aynada kıyafetini düzeltme, farklı işlere, mevsimlere ve hava durumuna göre giyinme vb. öz bakım becerileri de öğretilir.

Kişisel bakım becerilerinin öğretimiyle çocuklar, kendi bakımlarını, temizliklerini bağımsız olarak gerçekleştirmeyi öğrenirken, izlemeleri gereken sıra ile bunu ne zaman yapmaları gerektiği konusunda karar vermeyi de öğrenirler.

Kişisel bakım becerilerinin öğretiminde, kullanılan lavaboların çocukların boyuna uygun olması, aynanın çocukların kullanabileceği konumda bulunması, çocuğun gereksinim duyduğu anda kullanabilmesi için mendilini koyacağı cepli kıyafetler giydirilmesi, sabun, diş fırçası, tarak, havlu gibi malzemelerin çocukların kolayca ulaşabilecekleri yerlere konması vb. düzenlemeler bu becerilerin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Kişisel bakım becerilerinin öğretiminde kullanılan özel bakım ve temizlik malzemelerinin mutlaka çocuklara ait olması sağlanmalıdır.

Ergenlik çağındaki, ağır düzeyde zihinsel öğrenme yetersizliği olan kız öğrencilerin âdet döneminde sahip olmaları gereken becerilerin öğretimindeki amaç, bireyin âdet dönemini fark edebilmesi ve temizlik alışkanlığı için gerekli becerileri öğrenebilmesidir. Bu becerilerin öğretiminde ailenin aktif katılımı sağlanmalıdır.

bağımsız olarak tuvalete gitmeyi ve bağımsız olarak tuvaletini yapmayı öğretmektedir. Tuvalet öğretimi yapılacak çocuğun günlük sabit kurulum sürelerine sahip olması, bir iki saat tuvaletini tutabilmesi gerekmektedir.

Çocuğun tuvalete kendi kendine gidebilmesi, temel giyinme ve soyunma becerilerini öğrenmesi için gerekli el becerilerine sahip olması, yüz ifadesiyle, duruşuyla ve sözel olarak tuvalet gereksinimini ifade etmesi, ıslak ve kirlili olmaktan hoşnutsuzluk duyması, en azından 5 dakika oturur durumda kalabilmesi, tuvalet becerisiyle ilgili basit emirleri anlaması, problem davranışının olmaması tuvalet becerisinin öğretimi büyük ölçüde kolaylaştırır.

Tuvalet öğretimine başlandığında sınıfın tuvalete yakın olması sağlanmalıdır. Ayrıca çocuğun giydiği giysilerin basit ve kolayca çıkarıp giyebileceği türden olmasına, tuvaletin her çocuk için kullanışlı ve çocuk vücuduna uygun ölçülerde olmasına dikkat edilmelidir. Bunların dışında; sifon zincirinin uzunluğu, tuvalet kağıdının yeri vb.leri çocukların bireysel özelliklerine göre ayarlanmalıdır.

Temizlik becerisinin öğretiminde ailenin aktif katılımı sağlanmalıdır. Ayrıca aile eğitimi programlarında, tuvalet kontrolünü sağlayamadığı için okula başlayamayan çocukların ailelerine, bağımsız tuvalet yapma becerisinin yanı sıra tuvalet kontrolüyle ilgili bilgi verilmelidir.

Programda; günlük yaşam becerileri başlığı altında; çeşitli ev araç gereçlerinin kullanımı, ev temizliği ve düzeni, giysilerin bakımı, mutfak becerileri gibi temel becerilerin kazandırılmasına özen gösterilmelidir.

Günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin öğretiminde ortam düzenlemesi büyük önem taşımaktadır. Bunun için okul bünyesinde uygulama evinin oluşturulması ve çocukların aktif olarak bu ortamdaki yararlanmalarını sağlanmalıdır. Çalışma yerinin öğretilen beceriye uygun seçilmesi öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Çalışmaların tamamen doğal ortamlarda yapılmasına dikkat edilmelidir. Örneğin, oturma odasıyla ilgili beceriler oturma odasında, yatak odasıyla ilgili beceriler yatak odasında, mutfakla ilgili beceriler mutfakta çalışılmalıdır. Böylece çocukların doğal ortamda öğrendikleri beceriyi genellemesi kolaylaşır.

Öğretime başlamadan önce, öğretilen beceriyle ilgili araçların önceden belirlenip çalışma sırasında hazır bulundurulması ve araçların tam ve sağlam olması gerekir. Ayrıca kullanılacak araçların çocuğun bireysel gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin öğretiminde, çocuğun gelişim özellikleri ve bireysel yeterlilikleri ile öğretilen becerinin özelliğine uygun bir öğretim yöntemi seçilmesine dikkat edilmelidir.

Okul ortamındaki bazı sınırlılıklar günlük yaşamı devam ettirebilmek için gerekli olan becerilerin başka ortamlara transferini ve kalıcılığının sağlanmasını güçleştirebilmektedir. Ailelerin çocuklarıyla geçirdikleri zaman diliminin daha uzun, öğrenmenin doğal ortamda daha kolay ve kalıcı olması nedeniyle çocukların okulda öğrendikleri bilgi ve becerilerin pekiştirilmesi ve süreklilik kazanması için aileyle iş birliğine gidilmesi ve aile eğitim programları geliştirilerek uygulanmalıdır.

Toplumsal Uyum Becerileri dersi öğretim programının başında yer alan "toplumsal yaşam becerilerinde kullanılan araç gereçler" bölümü, diğer bölümlerde yer alan amaç ve davranışlarla bağlantılıdır. Bu nedenle, her dersin planlanması sırasında bu bölümün amaç ve davranışlarından uygun olanların öğretimine de yer verilmelidir.

GENEL AMAÇLAR

Bu programı başarıyla tamamlayan her öğrenci;

1. Temel iş alışkanlıkları kazanır.
2. Vücudunun bakım ve temizliği için gerekli beceriler kazanır.
3. Giysilerini kullanma becerisi kazanır.
4. Ev araç gereçlerini kullanma alışkanlığı kazanır.
5. Odasını düzenleme ve temizleme becerisi kazanır.
6. Çeşitli araç gereçleri uygun ve ekonomik bir şekilde kullanma alışkanlığı kazanır.
7. Temiz ve düzenli çalışma alışkanlığı kazanır.
8. Sağlık koşullarına uygun yiyecek ve içecek hazırlama becerisi kazanır.
9. Toplumsal yaşama uygun davranışlar geliştirir.
10. Edindiği becerileri günlük yaşamda uygular.

ÖZEL AMAÇLAR

1. Toplumsal uyum becerileri dersinde kullanılan araç gereçleri tanır.
2. Toplumsal uyum becerileri dersindeki çalışmalara hazırlık yapar.
3. Araç gereçlerin kullanımına özen gösterir.
4. Çalışmalarında temiz ve düzenli olmaya özen gösterir.
5. Ellerini yıkar.
6. Yüzünü yıkar.
7. Ellerini kurular.
8. Yüzünü kurular.
9. Burnunu mendille temizler.
10. Ayağını yıkar.
11. Ayağını kurular.
12. Sağını tarar.
13. Dişlerini fırçalar.
14. Tırnağını keser.
15. Sakal traşı olur.
16. Ped değiştirir.
17. Tuvalet ihtiyacını giderir.
18. Şapka çıkarır.
19. Bere çıkarır.
20. Eldiven çıkarır.
21. Atkı çıkarır.
22. Soket çorap çıkarır.
23. Etek çıkarır.
24. Pantolon çıkarır.
25. Külotlu çorap çıkarır.
26. Ayakkabı çıkarır.
27. Ceket çıkarır.
28. Kazak çıkarır.
29. Şapka giyer.

31. Boynuna atkı sarar.
32. Soket çorap giyer.
33. Etek giyer.
34. Pantolon giyer.
35. Külotlu çorap giyer.
36. Eldiven giyer.
37. Kazak giyer.
38. Ceket giyer.
39. Ayakkabı giyer.
40. Çit çit açar.
41. Fermuar açar.
42. Düğme açar.
43. Kemer çıkarır.
44. Çit çit kapatır.
45. Fermuar kapatır.
46. Düğme ilikler.
47. Kemer takar.
48. Ev içi becerilerde alınması gereken güvenlik önlemlerini bilir.
49. Saç kurutma makinesi kullanır.
50. Teyp kullanır.
51. Radyo kullanır.
52. Televizyon kullanır.
53. Ocak kullanır.
54. Mikser kullanır.
55. Çalar saat kurar.
56. Fırın kullanır.
57. Asansör kullanır.
58. Kapı açar.
59. Kapı kapatır.
60. Pencere açar.
61. Pencere kapatır.
62. Perde açar.
63. Perde kapatır.
64. Çöp toplar.
65. Masa siler.
66. Yer siler.
67. Lâvabo temizler.
68. Kilitli kapıyı açar.
69. Elektrik süpürgesi kullanır.
70. Yatak düzeltir.
71. Elektrik süpürgesinin toz torbasını değiştirir.
72. Kazak katlar.
73. Giysi'firçalar.
74. Elde çamaşır yıkar.
75. Çamaşır makinesinde çamaşır yıkar.

76. Yamağıni asar.
77. Ütü yapar.
78. Düğme diker.
79. Ayakkabı boyar.
80. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürer.
81. Yiyecek doğrar.
82. Yiyecek dilimler.
83. Yiyecek rendeler.
84. Bıçakla yiyecek soyar.
85. Yiyecek haşlar.
86. Salata yapar.
87. Sandviç hazırlar.
88. Hazır çorba pişirir.
89. Tost yapar.
90. Tavada yumurta pişirir.
91. Domates sosu hazırlar.
92. Makarna pişirir.
93. Pirinç pilâvı pişirir.
94. Sebze kızartır.
95. Toz içecek hazırlar.
96. Ayran yapar.
97. Süt ısıtır.
98. Çay demler.
99. Yemek masasını hazırlar.
100. Çay servisi yapar.
101. Elde bulaşık yıkar.
102. Bulaşık makinesinde bulaşık yıkar.
103. Ankesörlü telefon kullanır.
104. Duygularının farkında olur.
105. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurmaya özen gösterir.
106. Alışveriş yapılan yerleri tanır.
107. Alışveriş yerlerinde satılan ürünleri tanır.
108. Alışveriş yapmayı bilir.
109. Alışveriş yerlerinde uyulması gereken kuralları bilir.
110. Alışveriş yapar.
111. Sinema, tiyatro vb. yerlere gidiğinde izlenmesi gereken sırayı bilir.
112. Sinema, tiyatro vb. yerlerde uyulması gereken kuralları bilir.
113. Lokanta, pastahane vb. yerlere gidiğinde izlenmesi gereken sırayı bilir.

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. Yıl)

TOPLUMSAL UYUM BECERİLERİNDE KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER

Amaç 1. Toplumsal uyum becerileri dersinde kullanılan araç gereçleri tanıır.

Davranışlar

1. Adı söylenen araç gereci gösterir.
2. Gösterilen araç gerecin adını söyler.

Amaç 2. Toplumsal uyum becerileri dersindeki çalışmalara hazırlık yapar.

Davranışlar

1. Yapacağı çalışmaya uygun araç gereci alır.
2. Yapacağı çalışma için gerekli ortamı hazırlar.

Amaç 3. Araç gereçlerin kullanımına özen gösterir.

Davranışlar

1. Malzemeleri ekonomik kullanır.
2. Araç gereçlerin temizlik ve bakımını yapar.

Amaç 4. Çalışmalarında temiz ve düzenli olmaya özen gösterir.

Davranışlar

1. Çalışma bittikten sonra araç gereçleri yerine koyar.
2. Çalışma yaptığı ortamı temizler.
3. Çalışma bittikten sonra elini, yüzünü yıkar.

ÖZ BAKIM BECERİLERİ

KİŞİSEL BAKIM VE TEMİZLİK BECERİLERİ

Amaç 5. Ellerini yıkar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Sabunu alır.
3. Ellerini suyla ıslatır.
4. Sabunu elleri arasında köpürtür.
5. Ellerini ovalar.
6. Ellerini durular.
7. Musluğu kapatır.

Amaç 6. Yüzünü yıkar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Avuçlarına su doldurur.
3. Avuçlarındaki su ile yüzünü ovalar.
4. Musluğu kapatır.

Amaç 7. Ellerini kurular.

Davranışlar

1. Havluyu alır.
2. Elini siler.
3. Havluyu sildiği eline alır.
4. Diğer elini siler.

Amaç 8. Yüzünü kurular.

Davranışlar

1. Havluyu alır.
2. Havluyla yüzünü siler.

Amaç 9. Burnunu mendille temizler.

Davranışlar

1. Mendili alır.
2. Mendili açar.
3. Mendille burnunu siler.

Amaç 10. Ayağını yıkar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Ayağını suyun altına tutar.
3. Elleriyle ayağını ovalar.
4. Musluğu kapatır.

Amaç 11. Ayağını kurular.

Davranışlar

1. Havluyu alır.
2. Havluyla ayağını siler.

Amaç 12. Saçını tarar.

Davranışlar

1. Tarağı/fırçayı alır.
2. Tarağı/fırçayı saçının üzerinde yukarıdan aşağıya doğru hareket ettirir.

Amaç 13. Dişlerini fırçalar.

Davranışlar

1. Macunu alır.
2. Macunun kapağını açar.
3. Diğer eline fırçayı alır.
4. Bir miktar macunu fırçaya sürer.
5. Macunun kapağını kapatır.
6. Fırçayı dişlerinin üzerinde yukarıdan aşağıya/ aşağıdan yukarıya doğru hareket ettirir.
7. Musluğu açar.

9. Ağızını çalkalar.
 10. Musluğu kapatır.
- Amaç 14. Tırnağını keser.**
Davranışlar
1. Tırnak makasını alır.
 2. Tırnak makasının üst parçasını açar.
 3. Baş parmağını tırnak makasının üst parçasına bastırarak tırnak üzerinde hareket ettirir.

- Amaç 15. Sakal traşı olur.**
Davranışlar
1. Kabi alır.
 2. Kaba sıcak su koyar.
 3. Fırçayı alır.
 4. Fırçayı kaptaki suya batırır.
 5. Traş kremi alır.
 6. Traş kreminin kapağını açar.
 7. Bir miktar traş kremi fırçanın üzerine sürer.
 8. Traş kreminin kapağını kapatır.
 9. Fırçayı yüzünün sakal olan kısımlarında hareket ettirir.
 10. Traş bıçağını alır.
 11. Sakal olan kısım üzerinde traş bıçağını hareket ettirir.
 12. Musluğu açar.
 13. Yüzünü yıkar.
 14. Musluğu kapatır.

- Amaç 16. Ped değiştirir.**
Davranışlar
1. İç çamaşırını dizine kadar indirir.
 2. Kirli pedi çıkarır.
 3. Pedi poşete koyar.
 4. Poşeti çöp sepetine atar.
 5. Temiz pedi alır.
 6. Pedin yapışkan kısmını çamaşırının ağ kısmına yapıştırır.
 7. Çamaşırını beline kadar çeker.
- Amaç 17. Tuvalet ihtiyacını giderir.**
Davranışlar

1. Tuvalete gider.
2. Kapiyi açar.
3. Tuvalete girer.
4. Kapiyi kapatır.
5. Giysisini indirir/toplar.
6. Tuvalete oturur/çömelir.
7. Çişini/kakasını yaptıktan sonra musluğu açar.
8. Kirli bölgeyi yıkar.

10. Tuvalet kâğıdını koparır.
11. Tuvalet kâğıdıyla ıslak bölgeyi kurular.
12. Tuvalet kâğıdını çöp sepetine atar.
13. Ayağa kalkar.
14. Giysisini çeker/indirir.
15. Sifonu çeker.
16. Kapiyi açar.
17. Dışarı çıkar.
18. Kapiyi kapatır.

GIYSİLERİ ÇIKARMA VE GİYİNME

- Amaç 18. Şapka çıkarır.**
Davranışlar
1. Şapkayı tutar.
 2. Şapkayı başından çıkana kadar kaldırır.
- Amaç 19. Bere çıkarır.**
Davranışlar
1. Bereyi tutar.
 2. Bereyi başından çıkana kadar geriye iter.
- Amaç 20. Eldiven çıkarır.**
Davranışlar
1. Eldivenin parmak uçlarından çekerek gevşetir.
 2. Eldiven elinden çıkana kadar çeker.

- Amaç 21. Atkı çıkarır.**
Davranışlar
1. Atkının bir kısmını aşağı doğru çeker.
 2. Atkının diğer kısmını aşağı doğru çeker.
 3. Atkıyı ensesinden çıkana kadar çeker.

- Amaç 22. Soket çorap çıkarır.**
Davranışlar
1. Çorabın koncundan tutar.
 2. Çorabı topuğundan çıkarır.
 3. Çorap ayağından çıkana kadar burun kısmından çeker.

- Amaç 23. Etek çıkarır.**
Davranışlar
1. Düğmeyi açar.
 2. Fermuarı açar.
 3. Eteğin bel kısmından tutar.
 4. Eteği bileklerine kadar indirir.
 5. Ayaklarını eteğin içinden çıkarır.

Amaç 24. Pantolon çıkarır.

Davranışlar

1. Düğmeyi açar
2. Fermuarı açar.
3. Pantolonun bel kısmından tutar.
4. Pantolonu bileklerine kadar indirir.
5. Ayaklarını pantolonun paçalarından çıkarır.

Amaç 25. Külütlü çorap çıkarır.

Davranışlar

1. Külütlü çorabın bel kısmından tutar.
2. Külütlü çorabı dizlerine kadar indirir.
3. Çorabı topuklarından çıkarır.
4. Çorap ayağından çıkana kadar çorabın burun kısımlarından çeker.

Amaç 26. Ayakkabı çıkarır.

Davranışlar

1. Fiyongu/bantları açar.
2. Düğümü açar.
3. Bağcıkları gevşetir.
4. Ayakkabıyı ayağından çıkarır.

Amaç 27. Ceket çıkarır.

Davranışlar

1. Düğmeleri açar.
2. Ceketı arkaya doğru kaydırır.
3. Bir kolunu ceketin kolundan çıkarır.
4. Diğer kolunu ceketin kolundan çıkarır.

Amaç 28. Kazak çıkarır.

Davranışlar

1. Bir kolunu kazağın kolundan çıkarır.
2. Diğer kolunu kazağın kolundan çıkarır.
3. Başı kazaktan çıkana kadar kazağı çeker.

Amaç 29. Şapka çıkarır.

Davranışlar

1. Şapkayı tutar.
2. Şapkayı başına geçirir.

Amaç 30. Bere çıkarır.

Davranışlar

1. Bereyi tutar.
2. Bereyi başına geçirir.

Amaç 31. Boynuna atkı sarar.

Davranışlar

1. Atkıyı tutar.
2. Atkının orta kısmını ensesine koyar.
3. Atkının bir ucunu omzunun üzerinden arkaya atar.
4. Atkının diğer ucunu omzunun üzerinden arkaya atar.

Amaç 32. Soket çorap giyer.

Davranışlar

1. Çorabı koncundan tutar.
2. Çorabı avuçlarının içinde toplar.
3. Çorabı parmak uçlarına geçirir.
4. Çorabı topuğundan geçirir.
5. Çorabın koncunu bileğinden yukarı çeker.

Amaç 33. Etek giyer.

Davranışlar

1. Eteğin bel kısmından tutar.
2. Ayağını eteğin belinden geçirir.
3. Diğer ayağını eteğin belinden geçirir.
4. Eteği beline kadar çeker.
5. Düğmeyi ilikler.
6. Fermuarı kapatır.

Amaç 34. Pantolon giyer.

Davranışlar

1. Pantolonun bel kısmından tutar.
2. Ayağını pantolonun paçasından geçirir.
3. Diğer ayağını pantolonun diğer paçasından geçirir.
4. Pantolonu beline kadar çeker.
5. Düğmeyi ilikler.
6. Fermuarı kapatır.

Amaç 35. Külütlü çorap giyer.

Davranışlar

1. Külütlü çorabın bel kısmından tutar.
2. Çorabın bir tarafını avuçlarının içinde toplar.
3. Çorabı parmak uçlarına geçirir.
4. Çorabı topuğundan geçirir.
5. Çorabın diğer tarafını avuçlarının içinde toplar.
6. Çorabı parmak uçlarına geçirir.
7. Çorabı topuğundan geçirir.
8. Çorabın bel kısmından tutar.
9. Çorabı beline kadar çeker.

Davranışlar

1. Eldivenin bilek kısmından tutar.
2. Parmaklarını eldivenin içine sokar.
3. Parmaklarını eldivene yerleştirir.

Amaç 37. Kazak giyer.

Davranışlar

1. Kazanın etek kısmından tutar.
2. Başını kazanın yakasından geçirir.
3. Elini kazanın kolundan geçirir.
4. Diğer elini kazanın diğer kolundan geçirir.
5. Kazanın etek kısmından tutar.
6. Kazanın etek kısmını beline kadar indirir.

Amaç 38. Ceket giyer.

Davranışlar

1. Ceketin yakasından tutar.
2. Elini ceketin kolundan geçirir.
3. Diğer elini ceketin diğer kolundan geçirir.
4. Düğmeleri ilikler.

Amaç 39. Ayakkabı giyer.

Davranışlar

1. Ayakkabının dilini tutar.
2. Ayaklarını ayakkabının içine yerleştirir.
3. Bağcıkları sıkılaştırır.
4. Düğüm yapar.
5. Fiyonk yapar/bantları kapatır.

GIYSİ AKSESUARLARINI KULLANMA

Amaç 40. Çıt çıt açar.

Davranışlar

1. Çıt çıtın üst parçasını tutar.
2. Diğer eliyle çıt çıtın alt parçasını tutar.
3. Ellerini zıt yönde hareket ettirir.

Amaç 41. Fermuar açar.

Davranışlar

1. Fermuarın kulpundan tutar.
2. Diğer eliyle kulpun yanından tutar.
3. Kulpu fermuarın sonuna kadar iter.

Davranışlar

1. İliğin yanından tutar.
2. Diğer eliyle düğmeyi tutar.
3. Düğmeyi ilikten çıkarır

Amaç 43. Kemer çıkarır.

Davranışlar

1. Kemerin tokasına yakın olan kısmından tutar.
2. Kemerin tokasına kadar olan kısmını biritlerden çıkarır.
3. Diğer eliyle tokanın diline takılı olan biriti çıkarır.
4. Kemerin delikli kısmını tokasından çıkarır.
5. Kemer pantolonun biritlerinden çıkana kadar kemerin tokasından çeker.

Amaç 44. Çıt çıt kapatır.

Davranışlar

1. Çıt çıtın üst parçasını tutar.
2. Diğer eliyle çıt çıtın alt parçasını tutar.
3. Çıt çıtın üst parçasını alt parçaya bastırır.

Amaç 45. Fermuar kapatır.

Davranışlar

1. Fermuarın kulpundan tutar.
2. Diğer eliyle kulpun yanından tutar.
3. Kulpu fermuarın sonuna kadar çeker.

Amaç 46. Düğme ilikler.

Davranışlar

1. Düğmeyi tutar.
2. Diğer eliyle ilığın yanından tutar.
3. Düğmeyi ilikten geçirir.

Amaç 47. Kemer takar.

Davranışlar

1. Kemerin tokasız ucundan tutar.
2. Kemerin ucunu biritlerden geçirir.
3. Tokanın dilini birite geçirir.
4. Kemerin ucunu tokadan geçirir.
5. Tokanın dilini uygun deliğe geçirir.
6. Kemerin ucunu biritlerden geçirir.

ÇEŞİTLİ ARAÇ GEREÇLERİ KULLANMA

Amaç 48. Ev içi becerilerde alınması gereken güvenlik önlemlerini bilir.

Davranışlar

1. Elektrikli ev aletlerinin kullanıldıktan sonra kapatılıp, fişinin prizden çıkarılması gerektiğini söyler.
2. Kırık, bozuk ev araç gereçlerinin kullanılmaması gerektiğini söyler.
3. Islak elle prize dokunulmaması gerektiğini söyler.
4. Balkon, pencere gibi yerlerden sarkılmaması gerektiğini söyler.
5. Islak zeminde terlik giyerek dolaşılması gerektiğini söyler.
6. Kesici aletlerin keskin tarafından tutulmaması gerektiğini söyler.
7. Gazla çalışan ev araçlarında gaz kaçağı olup olmadığının kontrol edilmesi gerektiğini söyler.
8. Ocağın kullanıldıktan sonra kapatılması gerektiğini söyler.
9. Fırın, tost makinesi vb. araç gereçler çalışırken ısınan iç bölümlerine dokunulmaması gerektiğini söyler.
10. Sıcak tencere, çaydanlık vb. araç gereçlerin bezle tutulması gerektiğini söyler.
11. Kızartma yaparken yüzün tavaya yaklaşılmaması gerektiğini söyler.
12. Isınma araçlarına sıcakken dokunulmaması

Amaç 49. Saç kurutma makinesi kullanır.

Davranışlar

1. Makineyi alır.
2. Makinenin fişini prize takar.
3. Makinenin ısı ayar düğmesini istediği konuma getirir.
4. Makinenin ucunu saçına doğru tutar.
5. Eliyle saçına şekil verir.
6. Makinenin ısı ayar düğmesini "kapalı" konuma getirir.
7. Makinenin fişini prizden çıkarır.

Amaç 50. Teyp kullanır.

Davranışlar

1. Teybin fişini prize takar.
2. Kaseti alır.
3. Kaseti teybe yerleştirir.
4. Teybin açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
5. Teybin ses ayarlaması düğmesini istediği konuma getirir.
6. Kapatmak istediğinde teybin açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.
7. Teybin fişini prizden çıkarır.

Amaç 51. Radyo kullanır.

Davranışlar

1. Radyonun fişini prize takar.
2. Radyonun açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
3. İstedici kanalı bulana kadar radyonun kanal arama düğmesini çevirir/düğmeye basar.
4. Radyonun ses ayarlaması düğmesini istediği konuma getirir.
5. Kapatmak istediğinde radyonun açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.
6. Radyonun fişini prizden çıkarır.

Amaç 52. Televizyon kullanır.

Davranışlar

1. Televizyonun fişini prize takar.
2. Televizyonun açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
3. Kumandayı alır.
4. İstedici kanalı bulana kadar televizyonun kanal arama düğmesine basar.
5. Televizyonun ses ayarlaması düğmesini istediği konuma getirir.
6. Kapatmak istediğinde televizyonun açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.
7. Televizyonun fişini prizden çıkarır.

Amaç 53. Ocak kullanır.

Davranışlar

1. Ocağın yakacağı kısmına alt düğmeyi "açık" konuma getirir.
2. Ocak yanınca kadar otomatik çakmağa basar.
3. İş bittikten sonra düğmeyi "kapalı" konuma getirir.

Amaç 54. Mikser kullanır.

Davranışlar

1. Mikseri alır.
2. Karıştırıcı uçları alır.
3. Karıştırıcı uçları mikserle takar.
4. Mikserin fişini prize takar.
5. Mikserin açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
6. Mikserle malzemeyi karıştırır.
7. Mikserin açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.
8. Mikserin fişini prizden çıkarır.

Amaç 55. Çalar saat kurar.

Davranışlar

1. Saati alır.
2. İbre istediği rakamın üzerine gelene kadar saatin kurma düğmesini çevirir.
3. Saatin alarm düğmesini "açık" konuma getirir.

Amaç 56. Fırın kullanır.

Davranışlar

1. Fırının fişini prize takar.
2. Fırının açma düğmesini "açık" konuma getirir.
3. Fırının program düğmesini pişireceği malzemeye uygun konuma getirir.
4. Fırının ısı düğmesini pişireceği malzemeye uygun konuma getirir.
5. Fırının kapağını açar.
6. Yiyeceğin bulunduğu kabı alır.
7. Yiyeceği fırına koyar.
8. Yiyeceğin pişme süresi kadar bekler.
9. Yiyecek piştğinde fırının düğmelerini "kapalı" konuma getirir.
10. Eline tutaç alır.
11. Fırının kapağını açar.
12. Yiyeceği fırından çıkarır.
13. Fırının fişini prizden çıkarır.

Amaç 57. Asansör kullanır.

Davranışlar

1. Asansörün çağırma düğmesine basar.
2. Asansör katta durduğunda kapıyı açar/kapının açılmasını bekler.
3. Asansöre girince kapısını kapatır/kapının kapanmasını bekler.
4. Çıkacağı/ineceği katın düğmesine basar.
5. Asansör istediği kata gelince kapısını açar/kapının açılmasını bekler.

EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ

Amaç 58. Kapı açar.

Davranışlar

1. Kapının kolunu tutar.
2. Kapının kolunu bastırır/çevirir.
3. Kapıyı açma yönünde hareket ettirir.

Amaç 59. Kapı kapatır.

Davranışlar

1. Kapının kolunu tutar.
2. Kapıyı kapatma yönünde hareket ettirir.
3. Kapının kolunu bastırır/çevirir.

Amaç 60. Pencere açar.

Davranışlar

1. Pencerenin kolunu tutar.
2. Pencerenin kolunu çevirir/çeker.
3. Pencereyi açma yönünde hareket ettirir.

Davranışlar

1. Pencerenin kolunu tutar.
2. Pencereyi kapatma yönünde hareket ettirir.
3. Pencerenin kolunu çevirir/bastırır.

Amaç 62. Perde açar.

Davranışlar

1. Perdenin bir parçasını tutar.
2. Perdeyi duvar tarafına doğru çeker.

Amaç 63. Perde kapatır.

Davranışlar

1. Perdenin bir parçasını tutar.
2. Perdeyi kornişin orta kısmına doğru çeker.

Amaç 64. Çöp toplar.

Davranışlar

1. Çöp koyacağı torbayı/kovayı alır.
2. Torbanın/kovanın ağzını açar.
3. Çöpü alır.
4. Çöpü torbanın/kovanın içine atar.

Madde 65. Masa siler.

Davranışlar

1. Bezi alır.
2. Musluğu açar.
3. Bezi ıslatır.
4. Musluğu kapatır.
5. Bezi sıkar.
6. Islak bezi hareket ettirerek kirli yüzeyi temizler.
7. Kuru bezi alır.
8. Kuru bezi hareket ettirerek ıslak yüzeyi kurular.

Amaç 66. Yer siler.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Kovayı alır.
3. Kovaya su doldurur.
4. Musluğu kapatır.
5. Kovaya yeteri kadar deterjan döker.
6. Kovayı, temizleyeceği yere götürür.
7. Paspası alır.
8. Paspası kovada ıslatır.
9. Paspası sıkar.
10. Paspası hareket ettirerek kirli yüzeyi temizler.

Amaç 67. Lâvabo temizler.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Süngerî fırçayı alır.
3. Süngerî/fırçayı ıslatır.
4. Musluğu kapatır.
5. Lâvaboya deterjan döker.
6. Süngerî/fırçayla lâvabonun tamamını ovar.
7. Musluğu açar.
8. Lâvaboyu durular.
9. Musluğu kapatır.

Amaç 68. Kilitli kapıyı açar.

Davranışlar

1. Anahtarı alır.
2. Anahtarı anahtar deliğine yerleştirir.
3. Kilit açılıncaya kadar anahtarı açma yönünde çevirir.
4. Kapının kolunu tutar.
5. Kolu bastırır/çevirir.
6. Kapıyı açma yönünde hareket ettirir.

Amaç 69. Elektrik süpürgesi kullanır.

Davranışlar

1. Elektrik süpürgesini alır.
2. Süpürgeğin fişini prize takar.
3. Süpürgeğin açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
4. Elektrik süpürgesinin hortumunu üst kismından tutar.
5. Kollarını ileri geri hareket ettirerek zeminin tamamını süpürür.
6. Süpürgeğin açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.
7. Süpürgeğin fişini prizden çıkarır.

Amaç 70. Yatak düzeltilir.

Davranışlar

1. Yatağın üzerindeki yorganı alır.
2. Yorganı uygun yere koyar.
3. Yatağın üzerindeki yastığı alır.
4. Yastığı uygun yere koyar.
5. Çarşafı düzeltir.
6. Yastığı alır.
7. Yastığı yatağın baş tarafına koyar.
8. Yorganı alır.
9. Yorganı yatağın üzerine serer.
10. Yatak örtüsünü yatağın üzerine serer.

Amaç 71. Elektrik süpürgesinin toz torbasını değiştirir.

Davranışlar

1. Elektrik süpürgesinin torba bulunan bölümünün kapağını açar.
2. Torbayı elektrik süpürgesindeki yerinden çıkarır.
3. Torbayı çöpe atar.
4. Temiz torbayı alır.
5. Torbayı elektrik süpürgesindeki yerine yerleştirir.
6. Elektrik süpürgesinin torba bulunan bölümünün kapağını kapatır.

GIYSİLERİN BAKIMI

Amaç 72. Kazak katlar.

Davranışlar

1. Kazağı alır.
2. Kazağın arkası üste gelecek şekilde masanın üzerine serer.
3. Kazağın kollarını bedenın üzerine koyar.
4. Kazağın etek kısmını kazağın omuzları üzerine koyar.

Amaç 73. Giysi fırçalar.

Davranışlar

1. Fırçalanacak giysiyi alır.
2. Giysiyi masanın üzerine serer.
3. Fırçayı alır.
4. Fırçayı giysi üzerinde hareket ettirir.
5. Giysinin diğer tarafını çevirir.
6. Fırçayı giysi üzerinde hareket ettirir.

Amaç 74. Elde çamaşır yıkar.

Davranışlar

1. Leğeni alır.
2. Leğene yeterli miktarda sıcak su döker.
3. Leğene yeterli miktarda deterjan döker.
4. Leğendeki deterjanı köpürtür.
5. Çamaşır sepetini alır.
6. Çamaşır sepetini leğenin yanına koyar.
7. Çamaşırın leğenin içine koyar.
8. Çamaşırın temizleninceye kadar çitiler.
9. Çamaşırını sıkar.
10. Çamaşırını, çamaşır sepetine koyar.
11. Leğendeki kirli suyu döker.
12. Leğene yeterli miktarda soğuk su döker.
13. Çamaşırını durular.
14. Çamaşırını sıkar.
15. Çamaşırını, çamaşır sepetine koyar.

Davranışlar

1. Makinenin kapağını açar.
2. Çamaşır makinesinin içine koyar.
3. Makinenin deterjan bölmesine yeterli kadar deterjan dökerek.
4. Makinenin yumuşatıcı bölmesine yeterli kadar yumuşatıcı dökerek.
5. Makinenin program düğmesini çamaşırın cinsine uygun konuma getirir.
6. Makinenin ısı düğmesini çamaşırın cinsine uygun konuma getirir.
7. Makinenin açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
8. Yıkama bittikten sonra makinenin açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.

Amaç 76. Çamaşır asar.

Davranışlar

1. Çamaşır alır.
2. Çamaşırı çıkar.
3. Çamaşırı ipin üstüne koyar.
4. Mandalı alır.
5. Mandalı çamaşırın üstüne takar.

Amaç 77. Ütü yapar.

Davranışlar

1. Ütü masasını alır.
2. Ütü masasını açar.
3. Ütü alır.
4. Ütü ütü masasının üzerindeki yerine koyar.
5. Ütünün haznesine önerilen miktarda su doldurur.
6. Ütünün fişini prize takar.
7. Ütünün ısı ayar düğmesini çamaşırın cinsine uygun konuma getirir.
8. Ütünün buhar düğmesini çamaşırın cinsine uygun konuma getirir.
9. Çamaşırı ütü masasının üzerine serer.
10. Ütü çamaşırın üzerine koyar.
11. Çamaşırın kırılgılığı açılana kadar ütü hareket ettirir.
12. Ütü ütü masının üzerine dik olarak koyar.
13. Ütünün fişini prizden çıkarır.

Amaç 78. Dügme diker.

Davranışlar

1. İğneyi alır.
2. İpi alır.
3. İpi iğnenin deliğinden geçirir.
4. İpin uçlarını düğümler.
5. Kumaşı tutar.
6. İğneyi düğmeyi dikeceği yerin altından batırır.
7. Düğmeyi alır.

Davranışlar

1. Boyayı alır.
2. Boyanın kapağını açar.
3. Elini ayakkabının içine sokar.
4. Boyanın süngerli kısmını ayakkabının tüm yüzeyi üzerinde hareket ettirir.
5. Boyanın kapağını kapatır.

MUTFAK BECERİLERİ

Amaç 80. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürer.

Davranışlar

1. Sürülecek gıda malzemesinin kabını tutar.
2. Kabin kapağını açar.
3. Bıçağı alır.
4. Bıçağa bir miktar malzeme alır.
5. Malzemeyi ekmeğin üstünü kapatacak şekilde yayar.

Amaç 81. Yiyecek doğrar.

Davranışlar

1. Doğrama tahtasını alır.
2. Doğrama tahtasını tezgâhın üzerine koyar.
3. Yiyeceği alır.
4. Yiyeceği doğrama tahtasının üzerine koyar.
5. Bıçağı alır.
6. Yiyeceği tutar.
7. Bıçağı yiyeceğe bastırarak hareket ettirir.

Amaç 82. Yiyecek dilimler.

Davranışlar

1. Doğrama tahtasını alır.
2. Doğrama tahtasını tezgâhın üzerine koyar.
3. Yiyeceği alır.
4. Yiyeceği doğrama tahtasının üzerine koyar.
5. Bıçağı alır.
6. Yiyeceği tutar.
7. Bıçağı dilimleyeceği kalınlığa göre keseceği yerin üzerine koyar.
8. Bıçağı bastırarak hareket ettirir.

Amaç 83. Yiyecek rendeler.

Davranışlar

1. Kabi alır.
2. Kabi tezgâhın üzerine koyar.
3. Rendeği alır.
4. Rendeği kabi içine koyar.
5. Yiyeceği alır.
6. Rendeği tutar.
7. Yiyeceği rendenin kesen yüzeyinde hareket ettirir.

Amaç 84. Bıçakla yiyecek soyar.

Davranışlar

1. Bıçağı alır.
2. Yiyeceği alır.
3. Bıçağı yiyecek kabuğunun altına geçirir.
4. Kabuk soyulana kadar bıçağı ilerletir.

Amaç 85. Yiyecek haşlar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Yiyecekleri alır.
3. Yiyecekleri yıkar.
4. Musluğu kapatır.
5. Tencereyi alır.
6. Tencereyi tezgâhın üzerine koyar.
7. Yiyecekleri tencereye koyar.
8. Musluğu açar.
9. Tencereye yiyeceğin üstünü örtecek kadar su doldurur.
10. Musluğu kapatır.
11. Tencereye yeteri kadar tuz doker.
12. Tencereyi ocağa koyar.
13. Ocağı yakar.
14. Yiyecek haşlanıncaya kadar bekler.
15. Ocağı kapatır.

Amaç 86. Salata yapar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Sebzeleri alır.
3. Sebzeleri yıkar.
4. Musluğu kapatır.
5. Salata yapacağı kabi alır.
6. Kabi tezgâhın üzerine koyar.
7. Kabuklu olan sebzeleri soyar.
8. Doğranacak sebzeleri doğrar.
9. Doğradığı sebzeleri salata kabına koyar.

10. Rendelenecek sebzeleri rendeler.
11. Rendelendiği sebzeleri salata kabına koyar.
12. Salatanın üzerine yeteri kadar zeytinyağı doker.
13. Salatanın üzerine yeteri kadar limon suyu doker.
14. Salatanın üzerine yeteri kadar tuz doker.
15. Salatayı karıştırır.

Amaç 87. Sandviç hazırlar.

Davranışlar

1. Ekmeği alır.
2. Ekmeğin arasını bıçakla keser.
3. Ekmeğin arasına konulacak malzemeyi dilimler.
4. Dilimlediği malzemeleri ekmeğin arasına koyar.

Amaç 88. Hazır çorba pişirir.

Davranışlar

1. Tencereyi alır.
2. Tencereyi tezgâhın üzerine koyar.
3. Musluğu açar.
4. Tencereye beş bardak su doker.
5. Musluğu kapatır.
6. Çorba paketini alır.
7. Çorba paketini açar.
8. Çorbayı tencereye doker.
9. Çorbayı tahta kaşıkla karıştırır.
10. Tencereyi ocağın üzerine koyar.
11. Ocağı yakar.
12. Çorbayı kaynayana kadar karıştırır.
13. Çorba kaynayınca ocağın düğmesini kısık ateş konumuna getirir.
14. Çorbayı kısık ateşte on dakika pişirir.
15. Ocağı kapatır.

Amaç 89. Tost yapar.

Davranışlar

1. Tost yapacağı malzemeyi alır.
2. Malzemeyi dilimler.
3. İki dilim ekmeğin arasına koyar.
4. Malzemeyi iki dilim ekmeğin arasına koyar.
5. Ekmeğin dilimlerine yağ sürer.
6. Tost makinesinin fişini takar.
7. Tost makinesinin ısı ayar düğmesini istenen konuma getirir.
8. Tost makinesinin üst parçasını kaldırır.
9. Tost makineye koyar.
10. Tost makinesinin üst parçasını indirir.
11. Tost kızarıncaya makinenin içinden alır.
12. Tost makinesinin fişini prizden çıkarır.

Davranışlar

1. Tavayı alır.
2. Tavayı tezgâhın üzerine koyar.
3. Tavaya yeteri kadar yağ koyar/döker.
4. Tavayı ocağın üzerine koyar.
5. Ocağı yakar.
6. Yağ eriyinceye/kızıncaya kadar bekler.
7. Yumurtayı alır.
8. Yumurtayı tavaya kırar.
9. Yumurtanın üzerine yeteri kadar tuz döker.
10. Yumurta istenen kıvamda pişinceye kadar bekler.
11. Ocağı kapatır.

Amaç 91. Domates sosu hazırlar.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Domatesleri alır.
3. Domatesleri yıkar.
4. Musluğu kapatır.
5. Domatesleri bıçakla ortasından keser.
6. Domatesleri rendeler.
7. Tencereyi alır.
8. Tencereyi tezgâhın üzerine koyar.
9. Tencereye yeteri kadar yağ koyar/döker.
10. Tencereyi ocağın üzerine koyar.
11. Ocağı yakar.
12. Domatesleri tencerenin içine döker.
13. Tencereye yeteri kadar tuz döker.
14. Tencereye yeteri kadar karabiber döker.
15. Kaşıkla domatesleri karıştırır.
16. Domatesler suyunu çekinceye kadar bekler.
17. Ocağı kapatır.

Amaç 92. Makarna pişirir.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Tencereyi alır.
3. Tencerenin yarısına kadar su doldurur.
4. Musluğu kapatır.
5. Tencereyi ocağın üzerine koyar.
6. Ocağı yakar.
7. Su kaynayınca yeteri kadar tuz döker.
8. Makarna paketini alır.
9. Makarna paketini açar.
10. Makarnayı tencereye döker.

12. Makarna yumuşayıncaya kadar bekler.
13. Ocağı kapatır.
14. Süzgeci alır.
15. Süzgeci lâvabonun içine koyar.
16. Makarnayı süzgece döker.
17. Tencereyi ocağın üzerine koyar.
18. Ocağı yakar.
19. Tencereye yeteri kadar yağ koyar/döker.
20. Yağ eriyince/ısınınca makarnayı tencereye döker.
21. Kaşıkla makarnayı karıştırır.
22. Ocağı kapatır.

Amaç 93. Piring pilâvı pişirir.

Davranışlar

1. Süzgeci alır.
2. Bir bardak piring alır.
3. Piring süzgece döker.
4. Musluğu açar.
5. Piring yıkar.
6. Musluğu kapatır.
7. Süzgeci tezgâhın üzerine koyar.
8. Tencereyi alır.
9. Tencereyi tezgâhın üzerine koyar.
10. Tencereye yeteri kadar yağ koyar/döker.
11. Tencereyi ocağın üzerine koyar.
12. Ocağı yakar.
13. Yağ eriyince/ısınınca musluğu açar.
14. Tencereye iki bardak su döker.
15. Musluğu kapatır.
16. Piring tencereye döker.
17. Tencereye yeteri kadar tuz döker.
18. Piring kaşıkla karıştırır.
19. Tencerenin kapağını kapatır.
20. Ocağın düğmesini kısık ateş konumuna getirir.
21. Piringler suyunu çekinceye kadar bekler.
22. Ocağı kapatır.

Amaç 94. Sebze kızartır.

Davranışlar

1. Musluğu açar.
2. Sebzeleri alır.
3. Sebzeleri yıkar.
4. Musluğu kapatır.
5. Süzgeci alır.
6. Sebzeleri süzgece koyar.

7. Sebzelerin kabuklarını soyar.
8. Sebzeleri dilimler.
9. Fritözün fişini prize takar.
10. Program düğmesini pişireceği malzemeye uygun konuma getirir.
11. Fritözün kapağını açar.
12. Sebzeleri fritözün sepetine koyar.
13. Fritözün kapağını kapatır.
14. Sebzeler kızarana kadar bekler.
15. Fritözün fişini prizden çıkarır.
16. Kızarmış sebzeleri tabağa koyar.

Amaç 95. Toz İçecek Hazırlar.

Davranışlar

1. Kavanozu/kutuyu alır.
2. Kavanozun/kutunun kapağını açar.
3. Bardağı alır.
4. Bardağı tezgâhın üzerine koyar.
5. Kavanozdan/kutudan bir tatlı kaşığı toz içecek alır.
6. Toz içeceği bardağa döker.
7. Bardağa sıcak/soğuk su doldurur.
8. Toz içecek eriyinceye kadar kaşıkla karıştırır.

Amaç 96. Ayran Yapar.

Davranışlar

1. Ayran yapacağı kabı alır.
2. Tezgâhın üzerine koyar.
3. Yoğurt kabını alır.
4. Tezgâhın üzerine koyar.
5. Yoğurt kabının kapağını açar.
6. Kaba yeteri kadar yoğurt koyar.
7. Çırpma telini alır.
8. Yoğurdu çırpma teliyle çırpar.
9. Kaba yeteri kadar su döker.
10. Kaba yeteri kadar tuz döker.
11. Karışımı çırpar.

Amaç 97. Süt Isıtır.

Davranışlar

1. Sütü ısıtacağı kabı alır.
2. Kabı tezgâhın üzerine koyar.
3. Süt kutusunu alır.
4. Süt kutusunu açar.
5. Kaba yeteri kadar süt döker.
6. Kabı ocağın üzerine koyar.
7. Ocağı yakar.
8. Süt ısınınca ocağı kapatır.

Amaç 98. Çay Demler.

Davranışlar

1. Çaydanlığı alır.
2. Musluğu açar.
3. Çaydanlığa yeteri kadar su doldurur.
4. Musluğu kapatır.
5. Çaydanlığı ocağın üzerine koyar.
6. Demliği alır.
7. Demliği tezgâhın üzerine koyar.
8. Demliğe yeteri kadar çay döker.
9. Demliği çaydanlığın üzerine koyar.
10. Ocağı yakar.
11. Su kaynayınca ocağın düğmesini kısık ateş konumuna getirir.
12. Çaydanlıktan demliğe yeteri kadar su döker.
13. Musluğu açar.
14. Çaydanlığa yeteri kadar su doldurur.
15. Musluğu kapatır.
16. Çaydanlığı ocağın üzerine koyar.
17. Demliği çaydanlığın üzerine koyar.
18. Çaydanlıktaki suyun kaynamasını bekler.

Amaç 99. Yemek Masasını Hazırlar.

Davranışlar

1. Kişi sayısı kadar tabak alır.
2. Masaya tabakları koyar.
3. Kaşıkları alır.
4. Her tabağın sağına bir tane kaşık koyar.
5. Çataları alır.
6. Her tabağın soluna bir tane çatal koyar.
7. Bıçakları alır.
8. Her kaşığın yanına bir tane bıçak koyar.
9. Peçeteleri alır.
10. Her bıçağın yanına bir tane peçete koyar.
11. Bardakları alır.
12. Her tabağın önüne bir tane bardak koyar.
13. Sürahiye alır.
14. Sürahiye masaya koyar.
15. Ekmek sepetini alır.
16. Ekmek sepetini masaya koyar.
17. Tuzlu su alır.
18. Tuzlu su masaya koyar.
19. Biberliği alır.
20. Biberliği masaya koyar.

Davranışlar

1. Tepsiyi alır.
2. Tepsiyi tezgâhın üzerine koyar.
3. Çay tabağını alır.
4. Çay tabağını tepsinin içine koyar.
5. Çay bardağını alır.
6. Çay bardağını çay tabağının içine koyar.
7. Çay kaşığı alır.
8. Çay kaşığını bardağın içine koyar.
9. Şekerliyi alır.
10. Şekerliyi tepsinin içine koyar.
11. Süzgeci alır.
12. Süzgeci bardağın üzerine koyar.
13. Demliyi alır.
14. Demlikten bardağa yeteri kadar çay döker.
15. Demliyi tezgâhın üzerine koyar.
16. Süzgeci tezgâhın üzerine koyar.
17. Çaydanlığı alır.
18. Bardak dolana kadar çaydanlıktan su döker.
19. Çayı isteyen kişiye götürür.
20. Çay bardağı alınana kadar bekler.
21. Şeker alınana kadar bekler.

Amaç 101. Elde bulaşık yıkar.

Davranışlar

1. Bulaşığı birer birer alır.
2. Bulaşıktaki yemek artıklarını çöpe döker.
3. Musluğu açar.
4. Bulaşığı suya tutar.
5. Musluğu kapatır.
6. Bulaşığı tezgâhın bir bölümünde toplar.
7. Bulaşık leğenini alır.
8. Bulaşık leğenini tezgâhın üzerine koyar.
9. Musluğu açar.
10. Leğene yeteri kadar sıcak su doldurur.
11. Musluğu kapatır.
12. Leğene yeteri kadar deterjan döker.
13. Deterjanı köpürtür.
14. Bulaşığı leğenin içine koyar.
15. Bulaşık süngerini alır.
16. Bulaşık temizleninceye kadar süngerle ovar.
17. Yıkadığı bulaşığı tezgâhın diğer tarafına koyar.
18. Bulaşık bitince leğendeki suyu lavaboya döker.
19. Musluğu açar.
20. Bulaşığı durular.

22. Musluğu kapatır.

Amaç 102. Bulaşık makinesinde bulaşık yıkar.

Davranışlar

1. Bulaşığı birer birer alır.
2. Bulaşıktaki yemek artıklarını çöpe döker.
3. Musluğu açar.
4. Bulaşığı suya tutar.
5. Musluğu kapatır.
6. Bulaşığı tezgâhın bir bölümünde toplar.
7. Makinenin kapağını açar.
8. Bulaşığı sepetlere yerleştirir.
9. Makinenin deterjan bölümüne yeteri kadar deterjan döker.
10. Makinenin kapağını kapatır.
11. Makinenin program düğmesine basar.
12. Makinenin açma kapama düğmesini "açık" konuma getirir.
13. Yıkama işlemi bitince makinenin açma kapama düğmesini "kapalı" konuma getirir.

TOPLUMSAL YAŞAM

Amaç 103. Ankesörlü telefon kullanır.

Davranışlar

1. Ahizeyi tutar.
2. Ahizeyi kulağına götürür.
3. Kartı/jetonu alır.
4. Kartı/jetonu yerleştirir.
5. Sinyali duyunca arayacağı numaraya ait tuşlara basar.
6. Aradığı kişiyle konuşmasını yapar.
7. Konuşması bitince kartı alır.

Amaç 104. Duygularının farkında olur.

Davranışlar

1. Duygularını söyler.
2. Duygularının nedenlerini söyler.

Amaç 105. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurmaya özen gösterir.

Davranışlar

1. Başkalarıyla selâmlaşır.
2. Başkalarına kötü söz söylemez.
3. Başkalarıyla kavga etmez.
4. Başkalarına ait eşyaları alırken izin ister.
5. Yeri geldiğinde eşyalarını paylaşıp.
6. Hata yaptığında özür diler.
7. Oyun kurallarına uyar.

8. Başkalarına ortak çalışır.
9. Başkalarının sözünü kesmeden dinler.
10. Başkalarına karşı güler yüzlü davranır.
11. Yeri geldiğinde izin ister.
12. Yeri geldiğinde başkalarına yardım eder.

Amaç 106. Alışveriş yapılan yerleri tanıır.

Davranışlar

1. Adı söylenen alışveriş yerini gösterir.
2. Gösterilen alışveriş yerinin adını söyler.
3. Alışveriş yapılan yerleri söyler.

Amaç 107. Alışveriş yerlerinde satılan ürünleri tanıır.

Davranışlar

1. Adı söylenen ürünü gösterir.
2. Gösterilen ürünün adını söyler.
3. Söylenen ürünün satıldığı alışveriş yerinin adını söyler.
4. Adı söylenen alışveriş yerinde satılan ürünlerin adlarını söyler.

Amaç 108. Alışveriş yapmayı bilir.

Davranışlar

1. Alışverişe çıkmadan önce gereksinimlerine yönelik listenin hazırlanması gerektiğini söyler.
2. Yeterli miktarda para alınması gerektiğini söyler.
3. Alınacak ürünün satıldığı alışveriş yerine gidilmesi gerektiğini söyler.
4. Alınacak ürünün görevli kişiden istenilmesi gerektiğini söyler.
5. Alınan ürünün tazeliğinin, sağlamlığının kontrol edilmesi gerektiğini söyler.
6. Ürün alındıktan sonra kasadaki görevliye ödeme yapılması gerektiğini söyler.
7. Satış fişinin ve varsa para üstünün alınması gerektiğini söyler.

Amaç 109. Alışveriş yerlerinde uyulması gereken kuralları bilir.

Davranışlar

1. Alışveriş yapılan yerlerde isteklerin uygun bir dille ifade edilmesi gerektiğini söyler.
2. Alışveriş yapılan yerlerde alçak sesle konuşulması gerektiğini söyler.
3. Alışveriş yapılan yerlerde kendi sırasını beklemesi gerektiğini söyler.

Amaç 110. Alışveriş yapar.

Davranışlar

1. Alışveriş listesi hazırlar.
2. Yeterli miktarda para alır.

3. Alışveriş yapacağı yere gider.
4. Alınacak ürünleri görevli kişilerden ister.
5. Alınan ürünlerin tazeliğini, sağlamlığını kontrol eder.
6. Aldığı ürünlerin parasını kasadaki görevliye öder.
7. Satış fişini ve varsa para üstünü alır.

Amaç 111. Sinema, tiyatro vb. yerlere gidildiğinde izlenmesi gereken sırayı bilir.

Davranışlar

1. Gişeden bilet alınması gerektiğini söyler.
2. Salona girerken görevli kişiye biletin verilmesi gerektiğini söyler.
3. Biletteki numarada belirtilen koltuğa oturulması gerektiğini söyler.
4. Gösteri bittikten sonra salondan çıkılması gerektiğini söyler.

Amaç 112. Sinema, tiyatro vb. yerlerde uyulması gereken kuralları bilir.

Davranışlar

1. Bir gösteri sırasında sessiz olunması gerektiğini söyler.
2. Gereksinimlerin ara verildiğinde giderilmesi gerektiğini söyler.
3. Salonda kokulu, kabuklu vb. yiyeceklerin yenilmemesi gerektiğini söyler.
4. Gösteri sonuna kadar biletin saklanması gerektiğini söyler.

Amaç 113. Lokanta, pastahane vb. yerlere gidildiğinde izlenmesi gereken sırayı bilir.

Davranışlar

1. Gösterilen yere oturulması gerektiğini söyler.
2. Mönüden istenilen yiyeceğin seçilmesi gerektiğini söyler.
3. Seçilen yiyeceğin garsondan istenmesi gerektiğini söyler.
4. Yiyecek bittiğinde garsondan hesabın istenilmesi gerektiğini söyler.
5. Hesabın ödenmesi gerektiğini söyler.

KONULAR

TOPLUMSAL UYUM BECERİLERİNDE KULLANILAN ARAÇ GEREÇLER

- A. Araç Gereçleri Tanıyalım
- B. Çalışmalara Hazırlık
- C. Araç Gereçlerin Düzenli Kullanımı
- Ç. Çalışmalarda Temizlik ve Düzen

ÜNİTE I. KİŞİSEL TEMİZLİK VE BAKIM

- A. Vücut Temizliği**
1. Elleri yıkama ve kurulama
 2. Yüzü yıkama ve kurulama
 3. Ayakları yıkama ve kurulama
 4. Burun temizliği

- B. Kişisel Bakım**
1. Saç tarama
 2. Diş fırçalama
 3. Tırnak kesme
 4. Sakal traşı
 5. Ped değiştirme

C. Tuvalet İhtiyacını Giderme

ÜNİTE II. GİYSİLERİ ÇIKARMA VE GİYİNME

- A. Giysileri Çıkarma**
1. Şapka çıkarma
 2. Bere çıkarma
 3. Eldiven çıkarma
 4. Akrı çıkarma
 5. Soket çorap çıkarma
 6. Etek çıkarma
 7. Pantolon çıkarma
 8. Külotlu çorap çıkarma
 9. Ayakkabı çıkarma
 10. Ceket çıkarma
 11. Kazak çıkarma

- B. Giysileri Giyinme**
1. Şapka giyme
 2. Bere giyme
 3. Akrı sarma
 4. Soket çorap giyme
 5. Etek giyme
 6. Pantolon giyme
 7. Külotlu çorap giyme
 8. Eldiven giyme
 9. Kazak giyme
 10. Ceket giyme
 11. Ayakkabı giyme

- A. Çıt Çıt Açma ve Kapatma**
- B. Fermuar Açma ve Kapatma**
- C. Dügme Açma ve İlikleme**
- Ç. Kemer Takma ve Çıkarma**

GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ

ÜNİTE IV. ÇEŞİTLİ ARAÇ GEREÇLERİ KULLANMA

- A. Ev Becerilerinde Alınması Gereken Güvenlik Önlemleri**
- B. Saç Kurutma Makinesi Kullanma**
- C. Teyp Kullanma**
- Ç. Radyo Kullanma**
- D. Televizyon Kullanma**
- E. Telefon Kullanma**
- F. Ocak Kullanma**
- G. Mikser Kullanma**
- Ğ. Çalar Saat Kurma**
- H. Fırın Kullanma**
- I. Asansör Kullanma**

ÜNİTE V. EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ

- A. Kapı Açma ve Kapatma**
- B. Pencere Açma ve Kapatma**
- C. Perde Açma ve Kapatma**
- Ç. Çöp Toplama**
- D. Masa Silme**
- E. Yer Silme**
- F. Lâvabo Temizleme**
- G. Kilitli Kapıyı Açma**
- Ğ. Elektrik Süpürgesi Kullanma**
- H. Yatak Düzeltme**
- I. Elektrik Süpürgesinin Toz Torbasını Değiştirme**

ÜNİTE VI. GİYSİLERİN BAKIMI

- A. Kazak Katlama**
- B. Giysi Fırçalama**
- C. Elde Çamaşır Yıkama**
- Ç. Çamaşır Makinesinde Çamaşır Yıkama**
- D. Çamaşır Asma**
- E. Ütü Yapma**
- F. Dügme Dikme**
- G. Ayakkabı Boyama**

ÜNİTE VII. MUTFAK BECERİLERİ

A. Yiyecek Hazırlama

1. Ekmeğe yumuşak gıda maddeleri sürme
2. Yiyecek doğrama
3. Yiyecek dilimleme
4. Yiyecek rendeleme
5. Bıçakla yiyecek soyma
6. Yiyecek haşlama
7. Salata yapma
8. Sandviç hazırlama
9. Hazır çorba pişirme
10. Tost yapma
11. Tavadaki yumurta pişirme
12. Domates sosu hazırlama
13. Makarna pişirme
14. Pirinç pilavı pişirme
15. Sebze kızartma

B. İçecek Hazırlama

1. Toz içecek hazırlama
2. Ayran yapma
3. Süt ısıtma
4. Çay demleme

C. Temizlik ve Düzen

1. Yemek masası hazırlama
2. Çay servisi yapma
3. Elde bulaşık yıkama
4. Bulaşık makinesinde bulaşık yıkama

ÜNİTE VIII. TOPLUMSAL YAŞAM

A. Toplumsal İletişim Becerileri

1. Ankesörlü telefon kullanma
2. Duygularını anlatma
3. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurma

B. Alışveriş

1. Alışveriş yerleri
2. Alışveriş yerlerinde satılan ürünler
3. Alışveriş yapma
4. Alışveriş yerlerinde uyulması gereken kurallar

C. Topluma Açık Yerlerdeki Davranışlarımız

1. Sinema, tiyatro vb. yerlerde izlenmesi gereken sıra
2. Sinema, tiyatro vb. yerlerde uyulması gereken kurallar
3. Lokanta, pastahane vb. yerlerde izlenmesi gereken sıra

ÖRNEK İŞLENİŞ

Açıklama

Programda yer alan amaç ve davranışların öğretimi için öğrencilerin performansı önceden belirlenir. Becerilerde performans düzeyi belirlenirken öğrencinin, becerinin her bir basamağını bağımsız olarak gerçekleştirebilirdiğine ya da hangi ipucu verildiğinde gerçekleştirebildiğine bakılır ve performans kayıt tablosuna kaydedilir. Performans belirlenmesi için yapılan çalışma ve buna ilişkin hazırlanan kayıt tablosu günlük plan formatı dışındadır.

PERFORMANS KAYIT TABLOSU

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGELER		ÖĞRENCİLER	
		Ana önerge: Kâğıtta yazılı olan numarayı ara.	NAZLI	BARIŞ	ÖZCE
1. Ahizeyi tutar. a) Elini ahizeye doğru uzatır. b) Ahizenin orta kısmını baş kısmını baş ve diğer parmaklarının arasında kalacak şekilde tutar.	%100	1. Ahizeyi tut. a) Elini ahizeye doğru uzat. b) Ahizenin orta kısmını baş ve diğer parmaklarının arasında kalacak şekilde tut.	B	B	B
2. Ahizeyi kulağına götürür. a) Ahizeyi kaldırarak yerinden çıkarır. b) Ahizenin kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı kulağına gelecek şekilde tutar.	%100	2. Ahizeyi kulağına götür. a) Ahizeyi kaldırarak yerinden çıkar. b) Ahizenin kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı kulağına gelecek şekilde tut.	B	sl	B

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	Ana önerge:Kâğıtta yazılı olan numarayı ara.	NAZLI	BARİŞ	ÖZCE
3. Kartı alır. a) Kartı cebinden çıkarır. b) Kartı, ok işareti telefona gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tutar.	%100	3. Kartı al. a) Kartı cebinden çıkar. b) Kartı, ok işareti telefona gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tut.	SI	SI	SI
4. Kartı yerleştirir. a) Kartın ucunu kart bölümüne sokar. b) Kart tamamen girene kadar iter.	%100	4. Kartı yerleştir. a) Kartın ucunu kart bölümüne sok. b) Kart tamamen girene kadar it.	SI	MO	SI
5. Sinyali duyunca numarayı tuşlara basarak ara. a) Çevir sinyali gelene kadar bekler. b) Sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basar.	%100	5. Sinyali duyunca numarayı tuşlara basarak ara. a) Çevir sinyali gelene kadar bekle. b) Sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına bas.	SI	MO	SI
6. Aradığı kişiyle konuşmasını yapar. a) Aradığı numara yanıt verene kadar bekler. b) Karşı taraf yanıt verince kendini tanıtır. c) Karşı tarafla konuşmasını yapar. ç) Konuşma bitince ahizeyi kordonlu kısıma aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirir.	%100	6. Aradığın kişiyle konuşmanı yap. a) Aradığın numara yanıt verene kadar bekle. b) Karşı taraf yanıt verince kendini tanıt. c) Karşı tarafla konuşmanı yap. ç) Konuşma bitince ahizeyi kordonlu kısıma aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştir.	SI	SI	SI

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	Ana önerge:Kâğıtta yazılı olan numarayı ara.	NAZLI	BARİŞ	ÖZCE
7. Konuşması bitince kartı alır. a) Kartı baş ve diğer parmaklarının arasında tutar. b) Kartı çeker.	%100	7. Konuşman bitince kartı al. a) Kartı baş ve diğer parmaklarının arasında tut. b) Kartı çek.	B	B	B

Dersin Adı : Toplumsal Uyum Becerileri
Süre : 40 dakika
Konunun Adı : Ankesörlü Telefon Kullanma
Yöntem ve Teknikler : Tüm Beceri
Öğretim Materyalleri : Ankesörlü telefon, telefon kartı

Amaç: Ankesörlü telefon kullanır.

Davranışlar

1. Ahizeyi tutar.
2. Ahizeyi kulağına götürür.
3. Kartı/jetonu alır.
4. Kartı/jetonu yerleştirir.
5. Sinyali duyunca numarayı tuşlara basarak arar.
6. Aradığı kişiyle konuşmasını yapar.
7. Konuşması bitince kartı alır.

Çocukların önceden belirlenmiş performansları dikkate alınarak bu derste kazandırılması gereken davranışlar çocukların adları belirtilerek yeniden yazılır. Bu becerinin öğretimi sürecinde kullanılan ipuçları, sistemli bir şekilde geri çekilerek öğrencilerin beceriyi bağımsız yapabilmeleri sağlanmalıdır. Burada ilk iki oturumun öğretim sürecine yer verilmiştir.

I. OTURUM

Nazlı, Özce

- : 1. Bağımsız olarak ahizeyi tutuyor.
2. Bağımsız olarak ahizeyi kulağına götürüyor.
- 3.a. Tam söz el ipucu verildiğinde kartı cebinden çıkarır.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde kartı, ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tutar.
- 4.a. Tam söz el ipucu verildiğinde kartın ucunu kart bölümünden içeri sokar.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde kart tamamen girene kadar iter.
- 5.a. Tam söz el ipucu verildiğinde çevir sinyali gelene kadar bekler.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basar.
- 6.a. Tam söz el ipucu verildiğinde aradığı numara cevap verene kadar bekler.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde karşı taraf yanıt verince kendini tanıtır.
- c. Tam söz el ipucu verildiğinde karşı tarafla konuşmasını yapar.
- ç. Tam söz el ipucu verildiğinde konuşma bitince ahizeyi kordonlu kordonlu kısmı aşağı, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirir.
7. Bağımsız olarak konuşması bitince kartı alıyor.

Barış

- : 1.a. Bağımsız olarak elini ahizeye doğru uzatıyor.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde ahizenin orta kısmını baş ve diğer parmaklarının arasında kalacak şekilde tutar.
- 2.a. Tam söz el ipucu verildiğinde ahizeyi kaldırarak yerinden çıkarır.
- b. Tam söz el ipucu verildiğinde ahizenin kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı kulağına gelecek şekilde tutar.
- 3.a. Tam söz el ipucu verildiğinde kartı cebinden çıkarır.
- b. Tam model olunduğunda kartı, ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tutar.
- 4.a. Tam model olunduğunda kartın ucunu kart bölümünden içeri sokar.
- b. Tam model olunduğunda kart tamamen girene kadar iter.
- 5.a. Tam söz el ipucu verildiğinde çevir sinyali gelene kadar bekler.
- b. Tam model olunduğunda sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basar.

II. OTURUM

Nazlı, Özce

- : 1. Bağımsız olarak ahizeyi tutuyor.
2. Bağımsız olarak ahizeyi kulağına götürüyor.
- 3.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde kartı cebinden çıkarır.
- b. Yarım söz el ipucu verildiğinde kartı, ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tutar.
- 4.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde kartın ucunu kart bölümünden içeri sokar.
- b. Yarım söz el ipucu verildiğinde kart tamamen girene kadar iter.
- 5.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde çevir sinyali gelene kadar bekler.
- b. Yarım söz el ipucu verildiğinde sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basar.
- 6.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde aradığı numara yanıt verene kadar bekler.
- b. Yarım söz el ipucu verildiğinde karşı taraf yanıt verince kendini tanıtır.
- c. Yarım söz el ipucu verildiğinde karşı tarafla konuşmasını yapar.
- ç. Yarım söz el ipucu verildiğinde konuşma bitince ahizeyi kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirir.
7. Bağımsız olarak konuşması bitince kartı alıyor.

Barış

- : 1.a. Bağımsız olarak elini ahizeye doğru uzatıyor.
- b. Yarım söz el ipucu verildiğinde ahizenin orta kısmını baş ve diğer parmaklarının arasında kalacak şekilde tutar.
- 2.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde ahizeyi kaldırarak yerinden çıkarır.

aşağıya, diğer kısmı kulağına gelecek şekilde tutar.

3.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde kartı cebinden çıkarır.

b. Yarım model olunduğunda kartı ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tutar.

4.a. Yarım model olunduğunda kartın ucunu kart bölümünden içeri sokar.

b. Yarım model olunduğunda kart tamamen girene kadar iter.

5.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde çevir sinyali gelene kadar bekler.

b. Yarım model olunduğunda sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basar.

6.a. Yarım söz el ipucu verildiğinde aradığı numara yanıt verene kadar bekler.

b. Yarım söz el ipucu verildiğinde karşı taraf yanıt verince kendini tanıtır.

c. Yarım söz el ipucu verildiğinde karşı tarafla konuşmasını yapar.

ç. Yarım model olunduğunda konuşma bitince ahizeyi kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirir.

7. Bağimsız olarak konuşması bitince kartı alıyor.

DERS ÖNCESİ HAZIRLIK

Öğretmen derste kullanmak üzere her öğrenciden istediği telefon kartının getirilip getirilmediğini kontrol eder. Her öğrencinin ev telefonunu kâğıtlara yazar. Öğretmen ders sırasında kullanacağı pekiştiricileri belirler.

DERSE GİRİŞ

Öğretmen, öğrencilere "Sizinle bugün telefon kullanmayı öğreneceğiz. Bunun için sınıftan çıkıp ankesörlü telefonun bulunduğu yere gideceğiz. Çalışma sırasında sessiz olmanızı istiyorum." der. Öğrencileri ankesörlü telefonların bulunduğu bölüme götürür. Çalışmaya başlamadan önce Barış, Nazlı ve Özce'nin ceplerine telefon kartlarını koyar. Nazlı ve Özce'nin arayacağı numaraların yazılı olduğu kâğıtları telefonların üzerine yapıştırır. Barış'ın da Nazlı ve Özce'yi izlemesini ister.

Öğretmen, Nazlı ve Özce'ye telefonların yanına gelmelerini söyler. Öğrencilere "Kâğıtta yazılı olan numarayı arayın." diyerek ana yönergeyi verir. Nazlı ve Özce bağimsız olarak ahizeyi tuttuğunda ve ahizeyi kulağına götürdüğünde bu tepkilerini pekiştirir. Öğretmen sonra Nazlı ve Özce'ye "Kartı cebinizden çıkarın." diyerek tam söz el ipucu verir. Öğrenciler kartı ceplerinden çıkardıklarında bu tepkilerini pekiştirir. Öğretmen Nazlı ve Özce'ye "Kartı ok işareti telefona doğru gelecek şekilde, baş ve diğer parmaklarınızın arasında tutun." diyerek tam söz el ipucu verir. Öğrenciler kartı ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tuttuklarında bu tepkilerini de pekiştirir. Daha sonra öğretmen sırasıyla "Kartın ucunu kart bölümünden içeri sokun.", "Kart tamamen girene kadar itin." diyerek tam söz el ipucunu verir ve öğrencilerin olumlu tepkilerini pekiştirir. Nazlı ve Özce kartı, kart bölümüne yerleştirdiklerinde öğretmen "Çevir-sinyali gelene kadar bekleyin." diyerek tam söz el ipucu verir. Çocuklar çevir sinyali gelene kadar beklediklerinde bu tepkilerini pekiştirir. Daha sonra "Sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basın." diyerek tam söz el ipucu verir. Öğrenciler, telefonun tuşlarına bastıklarında bu tepkilerini pekiştirir. Daha sonra "Aradığınız numara yanıt verene kadar bekleyin.", "Karşı taraf yanıt verince kendinizi tanıttın.", "Karşı tarafla konuşmanızı yapın.", "Konuşmanız bitince ahizeyi kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirin." tam söz el ipucunu vererek becerinin basamaklarını sırasıyla yapmalarını sağlar. Öğretmen her basamak için söz el ipucu verip öğrencilerin olumlu tepkilerini pekiştirir. Öğretmen, Nazlı ve Özce'ye "Devam edin." der. Çocuklar bağimsız olarak konuşmalarını bitirip telefon kartını aldıklarında öğretmen bu tepkilerini de pekiştirir. Öğretmen sonra "Aferin çocuklar, kâğıtta yazılı olan numarayı aradınız." diyerek Nazlı ve Özce'nin tepkilerini pekiştirip 1. oturumu tamamlar.

Öğretmen, Barış'la 1. oturumu çalışmak üzere onu ankesörlü telefonun yanına çağırır. Sonra telefon numarasının yazılı olduğu kâğıdı telefonun üzerine yapıştırır. Barış'a "Kâğıtta yazılı olan numarayı ara." diyerek ana yönergeyi verir. Barış bağimsız olarak elini ahizeye doğru uzattığında öğretmen bu tepkisini pekiştirir. Öğretmen, Barış'a "Ahizenin orta kısmını baş ve diğer parmaklarınızın arasında kalacak şekilde tut." diyerek tam söz el ipucu verir. Barış ahizeyi tuttuğunda bu tepkisini pekiştirir. Sonra öğretmen "Barış ahizeyi kaldırarak yerinden çıkar." diyerek tam söz el ipucu verir. Barış'ın olumlu tepkisini pekiştirir. Sonra Barış'a "Ahizenin kordonlu kısmını aşağıya, diğer kısmı kulağına gelecek şekilde tut." diyerek tam söz el ipucu verir. Barış ahizeyi kulağına tuttuğunda bu tepkisini de pekiştirir. Öğretmen Barış'a "Aferin sana, ahizeyi kulağına götürdün." diyerek olumlu tepkilerini pekiştirir. Öğretmen sonra Barış'a "Kartı cebinden çıkar." diyerek tam söz el ipucu verir. Barış kartı cebinden çıkardığında, bu tepkisini de pekiştirir. Öğretmen, becerinin bundan sonraki basamağında model olabilmek için diğer ankesörlü telefonun yanına gidip, ahizeyi kulağına götürür ve kartı cebinden çıkarır. Bu arada da Barış'a kendini izlemesini söyler. "Barış, bak ben kartı ok işareti telefona doğru gelecek

şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tuttum." der ve bu hareketin tamamını yaparak tam model olur. Bariş'a "Hadi, sen de kartı ok işareti telefona doğru gelecek şekilde baş ve diğer parmaklarının arasında tut." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş kartı uygun şekilde tuttuğunda bu tepkisini pekiştirir. Öğretmen "Bariş, bak ben kartın ucunu kart bölümünden içeri soktum." der ve hareketin tamamını yaparak tam model olur. Bariş'a "Hadi, sen de kartın ucunu kart bölümünden içeri sok." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş'in olumlu tepkisini pekiştirir. Yine öğretmen "Bariş, bak ben kart tamamen girene kadar ittim." der ve hareketin tamamını yaparak tam model olur. Bariş'a "Hadi, sen de kart tamamen girene kadar it." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş kartı ittiğinde tepkisini pekiştirir. Bariş'a "Aferin, kartı yerleştirdin. Şimdi çevir sinyali gelene kadar bekle." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş çevir sinyali beklediğinde bu tepkisini pekiştirir. Öğretmen yine tam model olmak için Bariş'a "Beni izle, ben sinyali duydum. Şimdi numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına basıyorum." der ve hareketin tamamını yaparak tam model olur. Bariş'a "Hadi, sen de sinyali duyunca numaraya bakarak sırayla telefonun tuşlarına bās." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş numarayı tuşladığında bu tepkisini pekiştirir. Bariş'a sırasıyla "Aradığın numara yanıt verene kadar bekle.", "Karşı taraf yanıt verince kendini tanıt.", "Karşı tarafla konuşmanı yap." diyerek tam söz el ipuçlarını verir. Öğretmen, Bariş'in olumlu tepkilerini pekiştirir. Sonra Bariş'a "Beni izle, ben konuşmam bitince ahizeyi kordonlu kısmı aşağıya, diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştirdim." der ve hareketin tamamını yaparak tam model olur. Bariş'a "Hadi, sen de konuşman bitince ahizeyi kordonlu kısmı aşağıya diğer kısmı yukarı gelecek şekilde yerine yerleştir." diyerek tam söz el ipucu verir. Bariş ahizeyi yerine yerleştirdi bu tepkisini pekiştirir. Öğretmen, Bariş'a "Devam et." der. Bariş bağımsız olarak konuşmasını bitirip kartı aldığı anda bu tepkisini pekiştirir.

Öğretmen, bundan sonra II. oturuma geçer. Nazlı ve Özce'yle çalışmaya başlar. Öğrencilere ana yönergeyi verir. Öğrencilerin bağımsız yaptığı basamakları pekiştirir. Becerinin diğer basamaklarında öğrencilere yarım söz el ipuçlarını vererek beceriyi bir kez daha yaptırır. Öğrencilerin olumlu tepkilerini pekiştirir.

Öğretmen daha sonra Bariş'la II. oturuma geçerek ana yönergeyi verir. Bariş'in beceriyi yapılması için öğretim sırasında ve gereksinimi olan basamaklarda, yarım söz el ipucu, yarım model olma ipuçlarını kullanır. Olumlu tepkilerini pekiştirir.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen, öğretim sonunda öğrencilerin becerinin her bir basamağını bağımsız yapıp yapamadıklarını ya da hangi ipucuyla yapılabildiklerini kaydeder. Öğrenciler beceriyi bağımsız olarak yapabilir duruma gelene kadar diğer ders saatlerinde de bu beceriyi çalışmaya devam eder.

EK-2

GENEL AÇIKLAMA

Sayın meslektaşım;

Bu anket Eğitim Uygulama Okullarında uygulanan programın kapsamında bulunan Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi alanında yapmakta olduğum yüksek lisans tezi için kullanılacaktır. Bu amaçla, ankette bulunan sorulara, görüşünüzü tarafsız bir şekilde yansıtmanız önem kazanmaktadır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerinize yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümdeki toplam 32 adet sorudan ilk 30'u "Likert Tipi " tutum ölçeğine uygun olarak hazırlanmıştır. İlgili sorulara cevabınızı "Tamamen Katılıyorum", "Oldukça Katılıyorum", "Kısmen Katılıyorum", "Çok Az Katılıyorum", "Hiç Katılmıyorum" seçeneklerinden birini işaretleyerek verebilirsiniz. 31 ve 32. sorulara ise soruların yanında bulunan parantezleri işaretleyerek cevaplayabilirsiniz. Lütfen ankete isminizi yazmayınız. Bu araştırmaya yapacağınız katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Güven UZUN
G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: 1. () Kadın 2. () Erkek

2. Mesleki kıdeminiz:

1. () 1 – 5 yıl

3. () 11 – 15 yıl

2. () 6 – 10 yıl

4. () 16 yıl ve üstü

3. Öğrenim Alanınız (Aşağıdaki boşluğa, mezun olduğunuz fakülteyi, bölümünüzü, varsa anabilim dalınızı yazarak belirtiniz).

.....Fakültesi

.....Bölümü

.....Anabilim Dalı

Diğer (Açıkça Belirtiniz)

.....

BÖLÜM II

Bölüm II' deki tabloda yer alan soruların cevaplanmasında kullanılan seçeneklerin açıklamaları şu şekildedir.

T K: Tamamen Katılıyorum

O K: Oldukça Katılıyorum

K K: Kısmen Katılıyorum

Ç K: Çok Az Katılıyorum

H K: Hiç Katılmıyorum

Tamamen Katılıyorum
Oldukça Katılıyorum
Kısmen Katılıyorum
Çok az Katılıyorum
Hiç Katılmıyorum

AMAÇ VE DAVRANIŞLAR

1. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı'nın özel amaçları genel amaçlar ile tutarlıdır.					
2. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan özel amaçlar , kolaydan zora doğru sıralanmıştır.					
3. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan özel amaçlar , basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.					
4. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar , bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinsel) alana uygun olarak sınıflandırılmıştır.					
5. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaç cümleleri, açık ve bütün öğretmenler tarafından anlaşılabilir şekilde yazılmıştır.					
6. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar , zih. eng (Öğretilebilir) öğrencilerin topluma uyumunu kolaylaştırmayı sağlamak açısından yeterlidir.					
7. T.U.B. Dersi Öğretim Programında, her iki cinsiyetin de topluma uyumunu sağlayabilecek özel amaçlara yer verilmiştir. (Traş olabilme, Ped değiştirebilme v.b)					
8. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçlar , zih. eng (Öğretilebilir) öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygundur.					
9. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçların davranışları, öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygundur.					
10. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki özel amaçların davranışları, öğrenciler tarafından davranışa dönüştürülebilecek düzeydedir.					
11. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan özel amaçların davranışları, gözlenerek ölçülebilir.					

İÇERİK (KONULAR)	T K	O K	K K	Ç K	H K
12. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan içerik (konular) , her özel amaç için ayrıca belirlenmiştir.					
13. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan içerik , kolaydan zora doğru sıralanmıştır.					
14. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan içerik , basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.					
15. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki içerik , öğrencilerin ilgisine uygundur.					
16. T.U.B. Dersi Öğretim Programındaki içerik , öğrencilerin ihtiyacına uygundur.					

ÖĞRENME – ÖĞRETME SÜREÇLERİ (ETKİNLİKLERİ)	T K	O K	K K	Ç K	H K
17. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri (örnek işleniş) ile ilgili açıklamalar yeterlidir.					
18. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri açıkça belirtilmiştir.					
19. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte seçilen öğretim yöntem ve teknikleri, özel eğitim alanının yöntem ve tekniklerine uygundur.					
20. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , kullanılacak araç- gereç ve yararlanılacak kaynaklar açıkça belirtilmiştir.					
21. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte kullanılacak araç- gereç öğrencinin öğrenme seviyesine uygundur.					
22. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , derse hazırlık etkinlikleri açık olarak belirtilmiştir.					
23. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , öğrenciler uygun biçimde hedeften haberdar edilmektedir.					
24. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , öğrencileri derse motive edecek öğelere uygun biçimde değinilmiştir.					
25. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , öğrencilere yeterince etkinlik yapma fırsatı verilmiştir.					
26. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan örnek işlenişte , ders sonu değerlendirmeye yönelik örnekler yeterlidir.					
27. T.U.B. Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme-öğretme etkinlikleri öğretmene yol gösterici düzeydedir.					

DEĞERLENDİRME

	T K	O K	K K	Ç K	H K
28. T.U.B. Dersi Öğretim Programında “Değerlendirme” başlığı altında verilen bilgiler, öğretmenin, gözleme dayalı değerlendirme yapabilmesi için yeterlidir.					
29. T.U.B. Dersi Öğretim Programında, öğretmenlerin sağlıklı değerlendirme yapabilmeleri için gerekli ölçme ve gözlem araçlarına ihtiyaç vardır.					
30. T.U.B. Dersi Öğretim Programında, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılabilmesi için yeterli örnekler yer almaktadır.					

31. Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programı’nın tekrar geliştirilmesine sizce ihtiyaç var mıdır?

() Evet

() Kısmen vardır

() Hayır

32. Yukarıdaki soruya cevabınız “Evet” ya da “Kısmen” ise, tekrar geliştirilmesi gereken öge ve ya ögeler hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

Amaçların;

() Sayısı

() İçeriği

() Sınıflandırması

() Anlaşılabilirliği

() Düzeye uygunluğu

Davranışların;

() Düzeye uygunluğu

() Ölçülebilirliği

() Davranışa dönüştürülebilmesi

Konuların (İçerik);

- () Amaca uygunluğu
- () Sıralanması
- () İlgi ve ihtiyaca uygunluğu

Öğrenme-Öğretme Etkinliklerinde;

- () Kullanılacak yöntem ve teknik
- () Araç ve gereçler
- () Derse hazırlık etkinlikleri
- () Motivasyon
- () Verilen örnekler

Değerlendirmede;

- () Ölçme aracı
- () Ölçme aracı örnekleri

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SAYI : B.30.2.GÜN.0.F8.00.00 / 944
KONU : İzin

ANKARA
...../...../2004

ANKARA VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

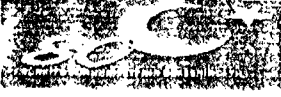
Enstitümüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Güven UZUN, "Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" isimli tezi ile ilgili Ankara ili sınırları içinde bulunan Eğitim Uygulama Okullarında Ek'teki sunulan anketi uygulamak istemektedir.

Kendilerine müsaade edilmesi hususunda gereğini bilgilerinize saygılarımla arz/rica ederim.

Prof.Dr.Necdet HAYTA
Müdür Yardımcısı

EKLER

- 1.Dilekçe
- 2.Anket formu(4 sayfa)

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11-070/ 810
KONU : Anket

08.03.200

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

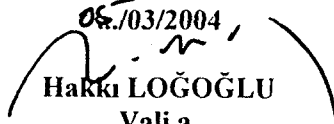
İLGİ: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 30.01.2004 tarih ve 974 sayılı yazısı.

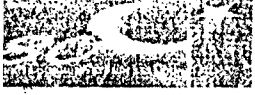
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Güven UZUN, "Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" konulu tezi ile ilgili ilimiz sınırları içinde bulunan Eğitim Uygulama Okullarında ekte sunulan anketi uygulayabilmeleri için ilgi yazı ile izin istenmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanan Devlet Memurları Kılık Kıyafet Yönetmeliği ve Okullarda uyulması gereken usul ve esaslara özen gösterilmesi, 2003-2004 öğretim yılında olması kaydıyla ekte sunulan anketin uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Murat Bey BALTA
Millî Eğitim Müdür v.

OLUR
08.03/2004

Hakkı LOĞOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

**T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü**

BÖLÜM : Kültür
İSİM : B.08.4.MEM.4.06.00.11-070/ **852**
KONU : Anket

09.03.2004

..... **KAYMAKAMLIĞINA**
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Güven UZUN, dersinin gereği ile ilgili ilimiz sınırları içinde bulunan Eğitim Uygulama Okullarında söz konusu anketi uygulayabilmelerine ilişkin 08.03.2004 tarih ve 070/810 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Valilik Oluru gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Erol ORTAKAYA
Vali a.
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

EKİ:1- Valilik Oluru
2- Anket (4 Sayfa)

NOT: Anket örnekleri, ilgili öğrenci tarafından, okullara ulaştırılacaktır.

DAĞITIM:

Gereği:

3 Merkez ve Akyurt, Beypazarı,
Elmadağ, Kalecik, Kazan,
Kızılcahamam ve Ş.koçhisar İlç. Kaym.